

O'ZBEKISTON

TALABASI

2024.9. № 9-10 (20-21)

SENING
QAHRAMONING
KIM?

"CHALAJON"
ABITURIYENTLAR

1%

99%

YO'QOTILGAN
VAQTNI
QIDIRIB...

3030-3656

"TASHLANMAGAN QADAM SURURI..."

"Shou-biznes" deganda men pul uchun hamma narsaga tayyor insonlarni ko'raman. G'ururidan ham bemalol voz kecha oladiganlar maydoni. O'zi nomi bilan ham aytib turibdiku, shoungni ko'rsatasan, biznesingni qilasan, ketaverasan.

TALABA YOSHLAR LUG'ATI

Hozirgi kunda takoy, zo'r narsa, qizlarni krashi, stukach, vozdux, risovka, legenda, miravoy, sindirding, uxladi, g'isht, harip, parot kabi yoshlar slengi keng tarqalgan va ommalashgan.

O'ZINGMISAN, O'ZBEGIM?!

25-30 yoshlardagi o'g'li haqida otanonalar "palonchini olib bermayman, uylantirmayman" deb gapirishi g'alati tuyuladi. Xuddi yosh bolaga do'kondagi o'yinchoqni yoki shirinlikni olib bermayman degandek eshitiladi...

YANGI YIL HIKOYASI

- Ey, o'rtoq, sen muni gapiga quloq solma, ayol kishi hech qachon boshqa ayolning go'zalligini tan olmaydi, yo'rgakda tekkan kasal bu ularga. Sen menga quloq sol, sen menga ishonaver, Sofi Loren, Madonnalaring bu qiz oldida ip esholmay qoladi. O'ziyam qoni toza-da, qoni toza: onasi qirg'iz, otasi o'zimizning dashtdan...

SHUKUR BURMON

- Bizzi uyda hammasi "sh"dan boshlanadi, - deb hazil qilardi rahmatli, - Shukur, Shakar, Sharik... Shukur kimligi aniq. Shakar - Shukurning xotini. Sharik - Shukurning iti, yaxshi it, lekin zoti pastligini xaspo'shlash uchun beme'yor g'ayrat bilan hurgani yomon.

LIDERLARGA MUNTOJIMIZMI?

Ko'p hollarda, rahbar dastavval lavozimga, so'ngra shu lavozimi ortidan hurmatga erishsa, lider aksincha, hurmat ortidan lavozimga erishadi.

O'ZBEKISTON TALABASI

Ma'naviy-ma'rifiy, ommaviy-uslubiy metodik jurnal

Bosh axborot hamkorimiz
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

Jamoat kengashi
Isajon SULTON
Alisher SHODMONOV
Ravshan ERMATOV
Olim TOSHOYEV
Dilorom KARIMOVA
Nodir JONUZOQ
Nazokat AZIM
Abduvali XOLIQOV
Kamoliddin O'RINBOYEV
Gulmira MUSAJONOVA
Jenisbek PIYAZOV
Ayub SHAHOBIDDINOV
Iqbol QO'SHSHAYEVA
Bahrom IRZAYEV
Shahobiddin SHARIPOV

Muassis
"INTEGRATION CENTR UMID" MCHJ

Direktor
Chorshanbi XOLMATOV

Bosh muharrir
Sirojiddin IBROHIM

Navbatchi muharrirlar
Otash YASHIN
Maqsad OBIDJON

Jurnal tahririyat kompyuter markazida
terildi va sahifalandi

Sahifalovchi-dizayner
Rahmatjon YUNUSOV

Bir yilda 10 son o'zbek, qisman ingliz va rus tillarida chop etiladi. 2022-yil 11-mayda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 1590-raqam bilan ro'yxatga olingan. Obuna indeksi: 1393. Adadi: 2500 nusxa.

Jurnalda e'lon qilingan materiallardagi dalil va raqamlarga mualliflar javobgar. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farq qilishi mumkin.

Tahririyat manzili: Toshkent shahri Chilonzor tumani Novza ko'chasi 14-uy.

"Invest Book" bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Uchtepa tumani Foziltepa ko'chasi 12-B uy.

30.12.2024-yilda chop etishga ruxsat berildi.

Jurnal obunasi, sotuvi hamda reklama xizmati yuzasidan
+99891 077 75 75
raqami orqali ma'lumot olishingiz mumkin.

Maqolalar quyidagi manzil orqali qabul qilinadi:
@uzb_talabasi

MUNDARIJA

O'ZINGMISAN, O'ZBEGIM?!.....	02	FERUZA XOLIQOVA: "MILLIYLIK KO'ZBO'YAMACHILIK EMAS!".....	52	MUROD MUHAMMAD DO'ST: SHUKUR BURHON.....	86
"ORZULAR POYEZDI" DA.....	12	QORBOBO ASLI QAYERLIK?.....	58	ZIYODAXON ISOQOVA: "DAYANDA RAQIB, HAYOTDA ESA DO'STMIZ...".....	96
MURODJON AHMEDOV: "KO'ZDAGI UYQUNI QOCHIRING!".....	16	ELYORBEK MELIBOYEV: "MASHHUR EMAS, SEVIMLI BO'LISH YAXSHIROQ...".....	62	THE WORLD'S MOST FAMOUS LIBRARIES.....	100
TALABA YOSHLAR LUG'ATI.....	22	LIDERLARGA MUHTOJMIZMI?.....	66	"DARYO, SOYIMIZ BITTA!".....	104
ALI OTAJONOV: "TASHLANMAGAN QADAM SURURI...".....	26	YANGI YIL HIKOYASI.....	70	MARIYAMNING DO'STI.....	110
UPPSALA UNIVERSITY GLOBAL SCHOLARSHIP.....	34	JASURBEK ASQAROV: "INTILADIGAN MAYOG'INGIZ BO'LSIN!".....	78	BALKONDAGI IZLAR.....	116
"CHALAJON" ABITURIYENTLAR.....	36	THE POWER OF ATTENTION.....	82	SHARTNOMA PULI TO'LAB BERILADIMI?.....	118
YO'QOTILGAN VAQTNI QIDIRIB.....	38	ELYOR HAYDAR: "NIGOHINGGA G'AM EKDIM BEG'AM...".....	84		
SENING QAHRAMONING KIM?.....	48				

O'ZINGMISAN,

O'ZBECIMIZ!

Agar hayotda aniq maqsadingiz bo'lmasa, nima qilishni bilmay kun o'tkazib yurgan bo'lsangiz, unda uylanib, bola-chaqali bo'ling, siz uchun shu katta maqsad va katta vazifa bo'ladi, shuning uchun yashab o'tishga arziydi, o'zingizdan meros qoldirgan, biologik tur sifatida asosiy vazifangizni o'tagan bo'lasiz.

Agar sizda ambitsiyalar juda baland bo'lsa, karyera yo'lidagi oliy maqsadlar sari tirishqoqlik va qunt bilan intilayotgan bo'lsangiz, unda uylanib bola-chaqali bo'ling, sizga ruhiy, ma'naviy tirgak bo'ladi, maqsadlaringizga yetishganingizda hosil bo'ladigan bo'shliq o'rnini to'ldiradi. Eh, shuning uchun yashaganmidim, undan ko'ra uylanib bola-chaqa qilsam bo'lmasmidi, degan armonni sug'urtalagan bo'lasiz.

(F I Q R A L A R)

Mundoq o'ylasam, men charchadim, och qoldim, zerikdim, mazam yo'q, juda bandman ishim ko'p kabi so'zlarni kamdan-kam ishlatarkanman, deyarli ishlatmas ekanman. Bu och qolmayman, charchamayman, kasal bo'lmayman va bekorchiman degani emas.

G'irt bekorchilarda bandman, ishim ko'p deydiganlarni yoqtirmayman. Hatto ishi ko'p bo'lsa ham shuni pisanda qilishi jig'imga tegadi. Sal och qolsa yoki charchasa, darrov qovoq-tumshuq, achchiq-tirsiq qiladiganlarga ham toqatim yo'q.

Inglizlarda kino ko'rib yoki kompyuter o'ynayotgan bo'lsa ham juda bandman deb uzr aytib yuborish oddiy hol. Ota-onasi shifoxonada, ammo u bemalol pub-pivoxonada ulfatlari bilan otamlashib o'tiraveradi.

Nafsga qarshi turish, o'ziga yoqmagan holatda ham burchini bajarish bo'lmasa, inson hayvondan battar tubanlashadi.

Hayotingizda to'g'ri yoki noto'g'ri qaror qilishning oddiy mezoni bor. Nafsingizga yoqmaydigan ish yoki qaror doim deyarli 99 foiz to'g'ri qaror va to'g'ri amal bo'ladi.

To'g'ri yashash nafsga yoqmaydi. Sog'lom ovqatlanish, jismoniy mashq qilish, tongda uyg'onish, mehnat qilish, ilm yo'lida mashaqqat chekish nafsga yoqmaydi.

Nafsiga qarshi turalganlar yuksaladi, kamol topadi.

25-30 yoshlardagi o'g'li haqida ota-onalar "palonchini olib bermayman, uylantirmayman" deb gapirishi g'alati tuyuladi. Ovora bo'lma, baribir olib bermayman, deydi. Yoshlar ham baraka topsin – insofli, onam olib bermas ekan deb indamaydi sho'rliklar. Xuddi yosh bolaga do'konidagi o'yinchoqni yoki shirinlikni olib bermayman degandek eshutiladi.

Bizda haliyam sharqona odob bor, qizimni bermayman, o'g'limga olib bermayman desa, ko'nib ketaveradigan yoshlar bor haliyam.

Tipik o'zbek erkagi bir mavzuda gapirishni tabu hisoblaydi. Bu mavzuni o'zining eng yaqin do'sti bilan ham gaplashgisi kelmaydi. Choyxona va dachada har qanday mavzuni gaplashishi mumkin, illo mana shu mavzuga tegilmaydi. Yo'q, bu siyosiy mavzu emas. Buni gaplashsa hech qanday jazo yo'q. Lekin baribir gapirishdan iymnadi, tili aylanmaydi, ichida saqlaydi, nihoyatda noqulay buni gapirish.

Bu mavzu oilada qaynona-kelin mojarosi, kelinlarga zulm yoki shuning atrofidagi masalani aksariyat o'zbek erkaklari mutlaqo gaplashmaydi.

Bu mavzuda gapiradigan erkaklar ma'rifatli, fikrlash qobiliyati o'lmagan, vijdonli odamlar bo'ladi, odatda.

O'zbek erkagi bu mavzuda gapirsa, onasi va opa-singillarini tanqid qilayotgandek bo'lib ko'rinishdan cho'chiydi. O'zbek erkagining dardi ichida, stressli qiyofada chuqur xo'rsinib yashayveradi.

To'y qilish xalqimizning DNKsida bor.

Mahallamizda eri og'ir kasallikdan vafot etib uchta bolasi bilan beva qolgan ayol o'g'liga xatna to'yi qildi, to'yxonada ikki kun to'y berdi.

To'y xarajatlarining hammasini o'zining ota-onasi ko'tardi.

Shu ayolga to'y qilish shartmidi? O'sha pulni yetimlarini yaxshiroq yedirib-kiydinirish va o'qitishga ishlatsa bo'lmasmidi?

Yo'q, bo'lmaydi, qilishi shart. Chunki o'sha o'g'li menga to'y qilmagansizlar, hamma o'rtoqlarimning to'yi bo'ldi, menga ham qilinglar, deb tixirlik qilaver-gan.

Ikkinchidan el-yurtning to'yini yegan, shuning uchun qilishi kerak, eldan qolmaslik lozim.

Xullas, odamlarimiz o'zlariga o'zlari behuda narsalarni farz qilib olgan, Allohning farzi bir chetda qolib, o'zlarining farzini bajarishga chiranadi. Buni o'zlari tushunib yetmaguncha tushuntirib bo'lmaydi.

Ha, inson o'ziga o'zi zulm qiladi.

Odamzot qiynalib topganini tez qadrini yo'qotadigan yoki bir kunda yo'q bo'lib ketadigan narsalarga sarflaydi, kapitalizm shunga qiziqtiradi. Masalan, to'y bir kunlik narsa, undan hech qanday moddiy foyda qolmaydi, mashina, telefon kabi narsalar ham qadrini tez yo'qotadi, vaqt o'tishi bilan butunlay ahamiyatsiz bo'lib qoladi.

Ba'zi ayollar hadyaga eng so'nggi ayfon xohlaydi. Undan ko'ra o'sha pulga tilla olib qo'ygani o'ziga foyda bo'lardi. Aqlli ayollar imkon boricha tilla yig'ishga harakat qiladi, chunki tilla qachon sotsa pul, qadrini saqlaydi, dollar qadrsizlansa ham tilla qadrsizlanmaydi, hamma joyda amal qiladigan universal vosita, kerak bo'lganda sotib ishlataveradi.

Shuning uchun turk va hindlarda kelinchaklar kiyilmaydigan, tezda modadan qolib ketadigan sarmo o'rniga tilla oladi, 5-10 kilolab. Biznikilar esa biron kiyimaydigan "makalatura" kiyimlarni yig'adi, g'irt ahmoqlik.

Har qancha pul chaplasi ham bozor narxi 50 ming dollardan oshmaydigan uyiga ehtiyojdan ortiq sarflash ham nodonlik, chunki uni mabodo sotadigan bo'lsa, o'sha sarflagan pulini ololmaydi. Chet elga chiqib pul topganlarning qiladigan birinchi xatosi – o'sha tug'ilgan uyiga hisob-kitobsiz sarflab tashlash bo'ladi. Chekka viloyatning chekka tumanidagi dang'illama hovlisidan ko'ra, Toshkentdagi ikki xonali kvartiraning qiymati balandroq.

Har bir ota o'z bolasiga faqat yaxshilikni ravo ko'radi, bolaning manfaatini o'ylaydi, o'zining qisqa muddatli tor manfaati uchun bolaning uzoq muddatli manfaatiga qarshi ish qilmaydi, degan fikr hamma zamon va makonda hamma uchun birdek haqiqat bo'lavermas ekan.

Shunday otalar bo'larkan, faqat o'zining nafs uchun bolalarini mashaqqatlarga solarkan, ularni behuda urib-so'kib, o'zining xato tushunchasidagi foydali ishga majburlarkan. Bolaning tabiati, qobiliyati, ishtiyoqini hisobga olmay, o'zining o'tmishda amalga oshmagan orzularini ro'yobga chiqarish uchun majburlarkan.

Shunday otalar bo'larkanki, o'zlari bolalariga ortiqcha qattiqqo'llik ko'rsatib, ammo bolalaridan mehr va ehtirom kutarkan.

Bunday otalar yoshi o'tgan sari izzattalab va hurmattalab bo'lib qolarkan. Bu bechoralar shunchaki bolaning tug'ilishida, reproduktiv jarayonda o'z nafsini qondirish orqali 1 foizdan ham kamroq rol o'ynashning o'ziyoq ularga bu dunyo va oxiratda toj kiydirilishga loyiq qiladi, deb o'ylarkan. Erkin Vohidov "Matmusaning ishi" hajviyasida yozganidek, mehnat-u mashaqqatlarni ona boshidan o'tkazadi-yu, ammo bu erkak go'yoki tug'dirib qo'ygani uchun barcha maqtovlar va olqishlar o'ziga bo'lishini istaydi.

Bunday otalar o'ta mustabid bo'ladi, o'lgunicha yaxshiligidan yomonligi ko'p bo'lgan qilmishlarini bolalariga minnat qilib o'tadi, meni e'zozlamasang, ulug'lamasang, xor bo'lasan, deb yozg'iradi.

Bunday otalarning bolasiga qiyin, mehrsiz katta bo'lib, ammo 100 foiz mehr ko'rsatish talab etiladi. Axir u otasi-da, to'ng'iz bo'lsa boylab boqishi kerak.

Ba'zi erkaklarni eshitib, shularga xotini chidab yurganiga hayron qolaman.

Bir sinfdoshim haqida boshqasi aytyapti:

– Ha, uni xotini zo'rg'a Rossiyaga jo'natib qutuldi, har kuni anavi ikki ichuvchi sinfdosh ertalabdan unikiga kelib, kechgacha ichib o'tirardi.

Bir hamqishlog'im haqida onasi gapiryapti:

– Qizini uzatib sal bosilib qoldi, kelinimni qattiq urardi, bir kuni sochidan sudrab urib-tepayotgandi, bir tutam sochini yulib oldi.

Shu yigit sevishib uylangan edi, texnikumda kursdosh qizni yaxshi ko'rib uylangan. Rossiyada er-xotin ishlardi, er topganini ichardi, o'sha yerda ham xotiniga kun bermasdi, ayol juda sabrli ekan, uyiga ketib qolmay chidab yashayapti. Mana qudali ham bo'ldi, endi yana-da ko'proq sabr qilishi kerak.

Atrofqa qarasam, xotinlikka yaroqli ayollar ko'p ekan-u, ammo erlikka yaroqli erkaklar oz ekan. "Shu ammamga shu pochcham" degan gap unchalik to'g'ri kelmaydigandek tuyuladi.

Ayol nozik xilqat, u mehribon jonzot deymiz, ammo u jaholatga yengilsa, nihoyatda shafqatsiz bir maxluqqa aylanishini, o'z farzandlari va nabiralari ham tap tortmay zulm qilishi mumkinligini jamiyatimizdagi katta xotinlar misolida ko'ryapmiz. Hissiyotlarini jilovlay olishi kerak bo'lgan ellikdan o'tgan xotinlar oilalarni buzib tashlayapti, nabiralari qon qaqshatmoqda. Bu yalmog'izlarga erining ham kuchi yetmaydi. Bular o'g'illarini Rossiyaga surgun qilmoqda. Magadan, Yakutsk "GULAG"larida bechora erkaklar mustabid onalarning va qaynonalarning orzu-havasi uchun navqiron yigitligini sovurmoqda, Koreya cho'chqaxonalarida o'sha katta xotinlarning orzu-havasi yo'lida azob chekmoqda. O'zbek xalqi post-menopauza xotinlarning istagi yo'lida o'zini qurbon qilmoqda. Stalin qatag'on qilib jo'natgan yerlarga hozir o'zbek erkaklari xotini, onasi va qaynonasining orzu havaslarini amalga oshirish uchun o'z ixtiyori bilan ketmoqda.

Erkak uchun oilani ta'minlash zarurati oila yonida bo'lishdan kuchliroq. U har qancha mehribon bo'lmasin, ta'minlash uchun harakat qilmasa, uning boshqa yaxshiliklari ko'zga ko'rinmaydi. Uning harakat qilishi emas, istalgan natijani ta'minlashi muhim, qanday qilib bo'lsa ham. U oilasi uchun ayni o'sha oilasidan voz kechadi, o'z rohatini oilasi uchun qurbon qiladi. Erkak oilasiga sarflab yayraydi, sarflagan sari erkakligi tan olingandek bo'ladi. U har qancha qattiq tirishmasin, baribir "Qanaqa erkaksiz o'zi?!" yoki "Sizga tegib nima ko'rdim?!" degan malomatlardan salomat qolmaydi. U qaynotasidan karrasiga yaxshiroq bo'lsa ham baribir shafqatsiz baholanadi, dadamdan va akalarimdan ko'rmagan yaxshiligimni sizdan ko'rdim, dadam meni bo'ralatib so'kardi, mabodo siz zolim chiqsangiz uyga qaytishimdan ko'ra qo'lingizda o'lishimni afzal biladigan dadamdan yaxshiroqsiz, demaydi. Erkakka nisbatan talab oshgandan oshib boraveradi. Undan o'z haqini o'tib berishi kutiladi, ammo uning uchun o'z haqlaridan kechilmaydi. Erkak faqat o'lganda maqталadi va qadrlanadi.

Xalqimiz nega o'g'il farzandni qizdan ustun qo'yishini voqe'likni kuzatib tushunayman. Bu shunchaki bor voqe'likka taslim bo'lishdan ekan.

Darhaqiqat, milliy zehniyatimizda o'zimiz sezmaganda holda parazitlikni, eksplutatsiyani oqlash va shunga ko'nish bor. Qiz ko'rib, uni qiynalib katta qilasiz, tarbiyalab o'qitib, uzatasiz, undan hech qanday foyda ko'rmaysiz.

Boshqa oila uni cho'ri qilib oladi, eksklyuziv o'ziniki, hatto endi sizning haqqingiz yo'q, ular ruxsat bersa ko'rgani keladi, bo'lmasa yo'q. Ruxsatni bitta eridan so'rashi yetmaydi, qaynona, qaynota, momo qaynona, bobo qaynota, ba'zi holatlarda esa qayni amma va qaynisingillardan ham ruxsat so'rashi kerak. Kasal ota-onasini borib ko'rishga ruxsat bermaydigan oilalarni bilaman.

Qiz boladan ota-onaga hech qanday foyda yo'q, faqat oxiratdagi ajrni umid qilib yashaydi. Qiz bola majburiyat va javobgarlik xolos, u foyda emas. Munkillab qarib o'limingizni kutib yashayotganda kelib xabar olib turishini aytmasa, to o'shangacha sizga yuk bo'ladi.

Boshqa jamiyatlarda esa ayollar turmush qurgandan keyin ham ota-onasiga o'z maoshidan yordam berib turadi, eri g'ing deyolmaydi.

O'zbek jamiyatida qiz ota-onasiga yordam berishini qo'yib turing, o'zini o'zi eplab tinch o'tirsa katta gap. Ta'magir qaynonaning jag'ini yopish uchun doimiy sovg'a-salom bilan xabar olishga majbur ba'zi oilalar.

Ba'zi ayollar umrbod ota-onasiga va aka-ukalariga yuk bo'lib o'tadi, ko'zining suvini oqizadi.

Hey nomard, birovning qizini tayyor cho'ri qilib olding, o'z ota-onasi faqat mashaqqat chekdi, hech qanday foydasini ko'rmadi, sen va o'g'ling ko'ryapsan, hech bo'lmasa ta'minlab qo'y, ota-onasiga yuk qilma, degim keladi.

Shularni o'ylab bo'g'zinga g'azab tiqiladi, albatta hamma shunday emas, hech qachon ota-onasiga yuk bo'lmagan, aksincha doim yordami tegadigan qizlar ham bor, ammo mana shunday bir olomon bor-ki, ular inkor etib bo'lmas darajadagi katta miqdorni tashkil qiladi.

Ota-ona o'g'linikida umrbod bemaolol yashaydi, ammo qiznikida bir kun turolmaydi. (Istisnalar bor, qaynota-qaynonam menikida bir necha marta kelib, 6 oylab yashab ketgan, o'z uyidek his qildirganman).

Qani endi maktabda bizga baxtli bo'lishni o'rgatishsa yoki maktabda ulgurmaganlar universitetning baxtli bo'lish kurslarida o'qib o'zlaridagi kemtiklikni to'ldirib olsa. Afsuski, baxtli bo'lishni bizga hech kim o'rgatmaydi, faqat baxtli ota-ona o'z bolalariga o'rnak bo'lishi mumkin.

Biz baxtli bo'lish uchun karyera tanlaymiz yoki biz uchun tanlab berishadi. Biz aslida keng yaylovlarda cho'ponlik qilishni istarmiz, ammo bizni doktor bo'lishga undashlari mumkin. Yoki bizdan yaxshi zargar chiqishi mumkin, ammo bizni oshpazlikka yo'llashadi.

Baxtli bo'lishning qismlari ko'p, u birgina yaxlit narsa emas, ruhiy, aqliy, jismoniy, hissiy va ijtimoiy jihatlari bor. Shularni bir-biriga kelishtirishdan, imkon qadar moslashtirishdan baxtiyorlik hissi kelib chiqadi.

Biz boshqalarning baxtiga taqlid qilish orqali baxtga erishmoqchi bo'lamiz. Kimdir jentra istagani uchun biz ham jentra istashimiz shart deb o'ylaymiz. Kimdir muayyan tarzda kiyinib o'zini baxtli ko'rsatgani uchun biz ham shunday qilsak, baxtli bo'lib qolamiz deb xomtama bo'lamiz.

Mana shunday ichki bo'shliq va kemtiklik gohida bizni ahmoqona qiliqlarga yetaklaydi. O'zimizni baxtiyor qilib ko'rsatish istagi chinakam baxtli bo'lish istagidan balandroq keladi ba'zan. Juftimiz bizga gullar sovg'a qilayotgani va romantik "syurprizlar" qilayotgani videosini olam bilan bo'lishgimiz keladi. Bo'g'zimizga alam yig'isi tiqilgancha, ko'zlarimizda qahr ifodasi qotgancha lablarimiz bilan tabassum qilishga chiranamiz. Odamlar ham bizning baxtli ekanimizga ishongandek bo'lishadi, soxta bo'lsa-da olqishlab qo'yishadi.

Ha, baxtli bo'lish insoniyatning azaliy va abadiy orzusi, uni to joni halqumiga kelgunicha quvib yuraveradi.

Dunyoga bir marta kelasiz, bir marta yashaysiz, birovlarining baxtiga taqlid qilib ovora bo'lmang, siz o'z holingizcha baxtli bo'lishingiz mumkin, shunga harakat qiling. Boshqalarning baxt qoliplariga o'zingizni solmang.

Shuni tushundimki, inson tez o'sishi uchun imkon qadar katta shaharlarga kelishi lozim ekan. Qancha yoshroq kelsangiz, shuncha yaxshi. Yoshlar qishlog'ingizda qolib ketmay dunyoning yirik shaharlariga o'qishga boring, qiynaling, azob cheking, bu sizga hayotiy saboq beradi.

Inson raqobat kuchli joyda tez o'sadi. Jilla qursa Toshkentga keling yoki MDH davlatlaridagi yirik shaharlarda o'qing, masalan, Moskva, Sanktpeterburg, Boku, Qozon va hokazo. Iloji bo'lsa Varshava, Praga, Vena, London, Parij, Berlin, Nyu-York yoki Tokio, Pekin, Shanxay, Singapur, Delhi, Kuala Lumpur, Seul, Abu Dabi, Istanbul kabi shaharlarda o'qib ishlang. Qishloq qochib ketmaydi, qaytib kelaman desangiz doim turibdi, agar cho'llanish sabab yo'qolib ketmasa.

Ha, katta shaharlarga boring, ilm izlang, mashaaqqat cheking, unib o'sing. O'zingizni sinab ko'ring.

XXI asr kishisining boshida mingta tashvish. U misli ko'rilman moddiy musobaqalashish davrida yashamoqda. U hamma jabhalarda raqobatlashishga majbur. U badanga sig'iniladigan davrda yashamoqda. Yoshi o'tgan sari hali u yog'i, hali bu yog'i osilib ketayotgan, qappayib ketayotgan yoki tarvaqaylab ketayotgan a'zolari uni iztirobga soladi. Hattoki gimnastika bo'yicha jahon chempioni bo'lsa-da, o'z badanidan qoniqmaydi. Hammada o'zidan qoniqmaslik avj olmoqda. Ayniqsa o'smir qizlarda o'z badanidan nafratlanish kuchaymoqda.

Erkak yoki ayol oynaga qararkan, nimanidir to'g'rilashga zaruriyat sezadi. Instagram sharofati bilan insonlarda moddiyatga o'chlik, har qanday tasavvur qilingan go'zallikka hirs cheksiz kuchaymoqda. O'sha o'zini ko'z-ko'z qilayotganlarning o'zi o'zidan qoniqmaydi. Bag'oyat pardozi qilingani ustiga yana filtdan o'tgan surati bilan aslyat orasidagi farq to-bora kattalashib boraveradi.

Ha, XXI asr kishisi hamma narsaning eng a'losiga ega bo'lishni istaydi. A'lo uy, a'lo ulov, a'lo karyera, a'lo biznes, a'lo oila, a'lo juft, a'lo tana. Holbuki, bu mutlaqo imkonsiz orzu. Shuning uchun qoniqmaslik va norozilik ketidan kelib chiqayotgan ruhiy va shaxsiy buzilishlar ham avj olmoqda.

XXI asr shaxsi o'zining eng yomon dushmani, u ilohiy hidoyatdan yuz o'girib o'zicha baxtga erishmoqchi, ammo topgani sarob bo'lmoqda, xolos. Shu ketishda xorlikka mahkumdur.

Mundoq o'ylasam, men uchun hokimiyat ildizlariga chiroq tutishdan ko'ra, inson tabiatiga, uning qalbiga va nafsiga chiroq tutish qiziqarliroq ekan. Men narsalarga, tuzilmalarga emas, insonni tushunishga va o'rganishga qiziqarkanman. Men uchun inson hech qachon to'liq tushunib, o'rganib bo'lmaydigan jumboq, bitmas xazina. Boshqalarni qo'yib turing, hatto o'zimni o'zim tushunmay qolaman. Shaxsiyatim, ruhiyatim va kayfiyatimdagi ziddiyatlar, qarama-qarshiliklar va kelishmovchiliklar oldida hayron qolaman. O'zgarishlar va evrilishlarni ilg'ashga ulgurmayman.

Adabiyot inson haqidagi fan. Adabiyot bu insonshunoslik. Har qanday asarni oling, undan insonni olib tashlasangiz, mutlaqo qizig'i qolmaydi. Mendan injener, arxitektor yoki texnolog chiqmas edi, chunki bu sohalarga qiziqish uchun narsalarga, obyektlarga qiziqishingiz kerak.

Modomiki, inson bor ekan, uni tadqiq etish, u haqida izlanish va uning holini bayon etish to'xtamaydi. Har bir inson alohida olam, uning xos hikoyasi bor. Markazida inson turgan asar o'qishli chiqadi. Insonchalik murakkab maxluq yo'q bu dunyoda. Hamma narsa insonga bo'ysundirilgan, uning manfaati uchun xizmat qiladi.

Fayzuddin MO'MIN

Berdaq
nomidagi
Qoraqalpoq davlat
universiteti rektori

Axmed Reymov:

– Yana bir unutilmas yilni yakunlab, yangi 2025-yilni qarshi olish arafasidamiz. Bu yil Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti uchun muvaffaqiyat va yutuqlarga boy bo'ldi. Bu nafaqat bizning sa'y-harakatlarimizning natijasi, balki butun jamoamiz a'zolarining fidokorona mehnati va birgalikdagi intilishlaringizning samarasidir. 2024-yil universitetimizda ilm-fan, ta'lim va tarbiya sohalarida sezilarli yutuqlarga erishdik. Professor-o'qituvchilarimizning xalqaro miqyosdagi ilmiy-innovatsion loyihalarda ishtirok etishlari, talabalarimizning nufuzli tanlov va sport musobaqalarida qo'lga kiritgan g'alabalari, xorijiy hamkorlik aloqalarining kengayishi – bularning barchasi biz uchun faxrdir.

Shu yil talabalarining bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish uchun bir qator yangi klub va to'garaklar ochildi, zamonaviy axborot texnologiyalaridan keng foydalanish imkoniyatlari yaratildi. Shuningdek, "2025 QS Asia University Rankings" uchun e'lon qilingan reytingda Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti top - 1000 likdagi Osiyoning eng kuchli universitetlari qatoridan joy oldi. Buning uchun universitetimiz jamoasiga alohida minnatdorlik bildiraman.

Kirib kelayotgan 2025-yilni biz yangi rejalar va yana-da ulkan maqsadlar bilan kutib olyapmiz. Universitetimizni mamlakatimizda va xalqaro miqyosda yetakchi oliy ta'lim muassasalaridan biriga aylantirish yo'lidagi sa'y-harakatlarimiz davom etadi. Sizlarning har biringiz ushbu ulug' maqsadga erishishda muhim o'rin tutasiz. Yangi yil barchamizga sog'liq, omad, baxt va farovonlik olib kelsin! Sizlarga yangi yilni yaqinlaringiz davrasida ko'tarinki kayfiyat va iliq hissiyotlar bilan qarshi olishingizni tilayman. Universitetimiz jamoasining har bir a'zosi o'z bilim va mehnati bilan yangi yilda yana-da yuksak cho'qqilarni zabt etishiga ishonaman.

Yangi yil barchamizga muborak bo'lsin!

Toshkent
davlat iqtisodiyot
universiteti rektori

To'lg'in TESHABOYEV:

– Hurmatli hamkasblar, aziz talabalar va qadrlı hamkorlar! Avvalo, kirib kelayotgan yangi yil bilan Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti jamoasi barcha vatandoshlarimizni samimiy qutlaydi.

Ta'kidlash joizki, o'tib borayotgan yil mamlakatimiz oliy ta'lim tizimi uchun tarixiy yuksalish va ijobiy o'zgarishlarga boy davr bo'ldi. Ta'lim sohasida olib borilgan islohotlar tufayli oliy ta'lim tizimining global maydonda nufuzi oshib, zamonaviy texnologiyalar va xalqaro tajribalar asosida o'quv dasturlariga innovatsion yondashuvlar yana-da kengroq joriy etildi.

Shu o'rinda, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti faoliyatida ham katta natijalar va yutuqlarga boy yil bo'ldi deb bimalol ayta olamiz. Xususan, universitetimiz nafaqat respublika, balki xalqaro maydonda ham o'z mavqeyini yana-da mustahkamladi. Ilmiy tadqiqotlar soni va sifati oshdi, professor-o'qituvchilar va talabalarimizning yutuqlari xalqaro konferensiyalar va nufuzli tanlovlarda e'tirof etildi. Yil davomida yangi ilmiy loyihalar amalga oshirildi, o'quv dasturlarimiz zamonaviy talabalar asosida boyitildi va talaba-yoshlar uchun yangi imkoniyatlar yaratildi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti milliy va xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni qayd etib kelmoqda, xususan, universitet "QS Stars" reytingida 5 yulduz olgan O'zbekistondagi ilk oliy ta'lim muassasasi hisoblanadi. TDIU xalqaro reyting agentligining "THE Impact ranking" reytingida ilk bor jahonning Top 1000 universitetlari orasida 801-o'rinni egalladi. Universitet "QS Asia" reytingida 2024-yilda 357-o'ringa ko'tarildi. Markaziy Osiyo OTMlari orasida 23-o'rin, O'zbekiston OTMlari orasida 3-o'rin pozitsiyalarini saqlab kelmoqda. Bundan tashqari, yil davomida madaniy va sport tadbirlari, tanlovlar hamda talabalarining ijodiy salohiyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan "besh tashabbus" olimpiadalari, "Talabalar ligasi" sport musobaqalari kabi ko'plab loyihalar amalga oshirildi. Faxr bilan ayta olamizki, talabalarimiz xalqaro sport musobaqalarida, turli fan olimpiadalarida yuqori o'rinlarni egallab, vatanimiz bayrog'ini yuksakka ko'tarib qaytishdi. Bunday muvaffaqiyatlar universitet jamoasining, xususan, fidoyi professor-o'qituvchilarimiz, talaba-yoshlarimizning mehnati sabab. Ularning o'z ishiga bo'lgan yuksak mas'uliyat hissi va ijodiy yondashuvi tufayli universitetimiz yangi marralarga erishmoqda. Aziz vatandoshlar, kirib kelayotgan yangi yil barchamiz uchun yuqori marralarga boy, fayz-barokatli va qutlug' bo'lsin!

“**ORZULAR**

POVEZDUNA...

Prezident bilan uchrashuv

Prezident bilan uchrashuv – har bir yoshning orzusi. Hayotim zarvaraqlarida tarixiy kun sifatida muhrlangan ushbu voqea meni ham shu qadar ruhlantirdiki, maqsadlarimni yana-da ulugʻvor qilishimga, qadamimni yana ham dadilroq bosishimga turtki boʻldi. Oʻsha kuni muhtaram Prezidentimiz: “Namanganda sizdek shijoatli, koʻzi yonib turgan farzandlarim borligidan kuch olaman. Qizim, sizga baxt tilayman, saodat tilayman, sizdan katta natijalarni kutaman, izlanishdan toʻxtamang”, deya aytgan samimiy tilaklari hali hamon qulogʻim ostida jaranglab, bosayotgan har bir qadamim avvalidan meni ruhlantirib turadi. Bu soʻzlar yuragimda oʻchmas iz qoldirdi. Har bir soʻzlaridagi samimiylik menga ishonch va ilhom baxsh etdi. Qolaversa, ushbu uchrashuv hayotimda yangi davrni boshlab berdi. Magʻlubiyatlarni imkoniyat deb bilishni, tushkunlikka berilmaslik va hech qachon orqaga chekinmaslikni oʻrgatdi. Endi mening maqsadim – yosh avlodga shu ruhni ulashish, ularda oʻz kuchlariga nisbatan ishonchni his qilishga yordam berishdir.

Talabalik...

Ismim Masturaxon, yoshim 20 da. Hozirda Naman-gan davlat pedagogika institutining 3-bosqichida taʼlim olaman. Shu bilan birga, institut rektorining yoshlar masalalari boʻyicha maslahatchisi, yoshlar yetakchisiman. Bugun 7 500 dan ortiq talabalarga yetakchi boʻlganimdan faxrlanaman, ayni damda buning masʼuliyatini ham his etishga harakat qilmoqdaman. Talabalarining manfaatlarini himoya qilish va taklif-tashabbuslarini qoʻllab-quvvatlash, yoshlar uchun yaratilayotgan imkoniyatlarni imkon qadar barcha yoshlarga yetkazish uchun jamoamiz bilan har doim yangi gʻoyalar ustida ishlaymiz.

Talaba boʻlgunimga qadar Oʻzbekiston yoshlar ittifoqi tizimida sardor sifatida faoliyat yuritdim. Sardorlik davrim mobaynida Oʻzbekistonning barcha viloyatlariga sayohat qildim, doʻstlar orttirdim va oʻzimning “tajribalar chemodanim”ni anchagina toʻldirib oldim. Shu-shu “orzular poyezdi” meni kutilgan manzillarga olib bora boshladi... 2022-yilda Yoshlar ittifoqining faol aʼzolariga beriladigan imtiyoz asosida muddatidan avval talabalikka qabul qilindim. Talabalik maqomiga erishish ham oson boʻlmagan. Barcha talabalar yaxshi eslasa kerak, to talabalikka qabul qilingunga qadar ham-maning eʼtibor markazida boʻladi, “Oʻqishga kira olarmikan?” degan savol bilan hamma sizni kutayotgandek tuyiladi. Bu oʻzingizda mavjud hayajon ustiga masʼuliyat ham yuklaydi. Shu yili 30-iyunda ushbu imtiyozni qoʻlga kiritganlar roʻyxati eʼlon qilindi, roʻyxatda oʻzimni koʻrib juda ham quvondim.

“Islahotlar bilimdoni”

Inson qachonki xatolaridan saboq olishni, yiqilganda qayta turishni o'rgansagina, tengdoshlaridan ko'ra ko'proq mehnat qilgandagina muvaffaqiyatga erishadi deb o'ylayman. Yillar davomida tanlovlarda, musobaqalarda ko'p mag'lubiyatlar bilan yuzma-yuz kelganman. Ba'zida “Bo'ldi! Boshqa qatnashmayman bunaqa tanlovlarda...” degan kezlarim ham bo'lgan. Hozir esa “Yaxshiyam o'shanda ortga chekinmagan ekanman” deb o'ylayman. Ana shu mag'lubiyatlar meni tarbiyalagan, kuchlilar bilan bir qozonda “qaynab”, ulardan ko'plab yaxshi jihatlarni o'zlashtirganman. Amin bo'ldimki, bir maqsad yo'lida harakatlar ham istaklar qadar yuqori bo'lsa, albatta, orzular ushalaveradi. Talabaligimning ilk yilidayoq institutda yoshlar yetakchisi bo'lib saylandim. Yetakchilik har kuni talabalar uchun yangilik qilishga, ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashga va ta'lim jarayoniga talabalarni yana-da qiziqitirish uchun ko'plab tashabbuslar qilishga undagan. Shu yili “Islahotlar bilimdoni” ko'rik tanlovining respublikadagi g'oliblari safidan o'rin oldim. Har gal yutuqqa erishganimda, yig'ilgan tajribalar va avvalgi xatolardan qilingan xulosalar g'alaba uchun poydevor ekaniga guvoh bo'laman.

“Kelajak bunyodkori”

2024-yil 30-iyun “Yoshlar kuni”da Prezident farmoniga ko'ra, bir guruh faol yoshlar safida “Kelajak bunyodkori” medali bilan taqdirlandim. Bu xabarni eshitganimizda, mendan ham ko'proq ota-onam quvonishdi. Chunki bu maktabda o'qiyotgan vaqtlarim mendagi tashabbuskorlik va qobiliyatlarni qo'llab-quvvatlab, har qanday qiyin vaziyatda ham o'qishim, o'z ustimda ishlashim uchun imkoniyat yaratib bergan ota-onamning yutug'i edi eng avval.

O'ylaymanki, hayotdagi eng katta sovg'a – bir kun kelib o'zingni ilhomlantirganlarning ilhom manbayi bo'lish va men uchun bu yo'l endi boshlanmoqda. Muvaffaqiyatga erishish esa bilim va intilishning natijasi. Harakat qilishdan to'xtamagan odam, albatta, natijaga erishadi. Muhimi, har bir qadamda o'zingizga ishonib, izlaning va orzularingiz sari dadil yuring, shunda hayot sizga o'ylaganingizdan ham kattaroq natijalar hadya qiladi.

Masturaxon NABIXONOVA

Jizzax politexnika
instituti rektori

Alisher Usmonqulov:

– Assalomu alaykum, qadrli vatandoshlar!

O'lkamizda yangi yil shodiyonalari kezib yurgan mana shu fayzli va shukuhli damlarda Siz azizlarni ko'p ming kishilik jamoamiz nomidan yangi yil bayrami bilan chin qalbidan tabriklayman! Barchangizga samimiy mehr va hurmatimni bildirib, ezgu tilaklarimni izhor qilaman. Mazkur tantana dunyo xalqlari qatori yurtimizda ham katta shod-u xurramlik, eski yilga minnatdorlik va yangi yilni ulkan orzu-umidlar bilan kutib oluvchi keksa-yu yoshga birdek qadrli bo'lgan bayramdir.

Bugungi sifatli ta'lim ertangi kafolatlangan ish o'rinlari, intellektual boylik demakdir.

Vatanimiz kelajagi, farzandlarimiz taqdiri uchun mas'ullik hissi barcha professor-o'qituvchilarni o'z ustida yana-da ko'proq ishlashga undasa, talaba-yoshlarning shaxs va mutaxassis sifatida raqobatbardosh bo'lib yetishishlariga sabab bo'ladi. O'ylaymanki, kirib kelayotgan 2025-yil sermahsul bo'lib, faoliyatimizning barcha sohalarida yangi marralarni zabt etishga imkon beradi. Yangi yil ostonasida turar ekanmiz, barchangizga Yangi yilning yaxshi yil bo'lib kelishini, jonajon yurtimizga taraqqiyot va farovonlik, xalqimizga ko'pdan ko'p yaxshiliklar olib kelishini tilayman. Jamoamizning har bir a'zosi orqali ularning oilalariga omad, quvonch, zafarlar hamroh bo'lishini tilayman. Yil davomida yuqori kayfiyat, omad va quvonch doimiy hamrohimiz bo'lsin!

Yangi yilingiz muborak bo'lsin!

MURODJON AHMEDOV:

Yoshlar jamiyatning kelajagining belgilovchi muhim kuchdir. Yurtimizda ularning ilmiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun yetarlicha imkoniyat va sharoitlar yaratib berilmoqda. Ta'lim sifatining oshirilishi, yoshlarni ilmiy faoliyatga keng jalb qilinishi yorqin kelajakka munosib harakatlardan. Yosh innovator Murodjon Ahmedov ham tengqurlari orasida alohida iqtidori, salohiyati bilan ajralib turadi, taqdim etib kelayotgan ilmiy ishlanmalari bilan ko'pgina sohalarga naf keltirayotgan yigitlardan.

Navqironlikda erishish mumkin bo'lgan yutuqlarni har kim har xil tushunadi: uy-joy, qo'sha-qo'sha mashina, moddiy erkinlik ham bo'lishi mumkin. 25 yoshli qahramonimiz Murodjon o'z yutuqlarini ilmiy-ijodiy faoliyati, qo'lga kiritgan natijalari bilan bog'laydi. U ayni chog'da Farg'ona politehnika institutining intellektual muhandislik tizimlari yo'nalishida tahsil olmoqda. 2023-yilning "Yil talabasi" bo'lgan! Bu uning ilmiy izlanishlari, innovatsion yondashuvi va yoshlar orasidagi yetakchiligini belgilaydi. Buning uchun qanchadan qancha tanlovlarda ishtirok etgani-yu, qanday innovatsion loyihalar bilan qoyil qoldirgani esa yana bitta mavzu...

**HAYDOVCHI "SPARK"
DEYA MUROJAAT
QILGANDA, AVTOMOBIL
BUYRUQLARGA JAVOB
BERIB, FARALARNI
YOQISH, O'CHIRISH,
O'T OLDIRISH KABI BIR
QANCHA AMALLARNI
BAJARADI**

Ixtirolar va ilmiy tadqiqotlar

Murodjon Ahmedov sun'iy intellekt va zamonaviy texnologiyalarni rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlar olib borib, bir qator innovatsion ishlanmalarga mualliflik qilgan. U yaratgan ixtirolar orasida kompyuter dasturlari, sun'iy intellekt tizimlari va intellektual muhandislik yechimlari mavjud:

Issiqxonani masofadan boshqarish

Bunda issiqxonadagi harorat va namlik DHT11 sensori orqali aniqlanadi, dasturda qo'yilgan chegaralar orqali issiqxona devoriga o'rnatilgan motor va parraklardan iborat havo almashtirish tizimi boshqariladi. Qizil va yashil svetadiodlar esa havo almashtirish tizimi yoniq yoki o'chiqligini ko'rsatib turadi. Loyihada ESP8266 modulidan foydalanilgan bo'lib, ma'lumotlarni telegram bot orqali nazorat qilish va havo almashtirish tizimini majburiy boshqarish mumkin bo'ladi. Botga har soatda yangi ma'lumotlar kelib turadi. Mazkur jarayonlarda Murodjonning issiqxonani sug'orish, yorug'lik darajasini aniqlash, kasalliklarga qarshi dori sepish va boshqa amallarni bajaruvchi dasturlaridan ham foydalanish mumkin.

Avtomashinani NFC karta bilan ochish va qulflash

Yosh innovator loyihani amaliyotda Spark avtomobilida sinab ko'rgan. Uning aytishicha, bu ishlanma mashinani avtomatlashtirish va xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan. Buning uchun Arduino UNO, NFC Moduli (PN532), NFC karta va reledan foydalanilgan. Qo'shimchasiga ovoz bilan boshqarish tizimi integratsiya qilingan, bu haydovchiga avtomobilning turli funksiyalarini ovozli buyruqlar orqali masofadan boshqarish imkonini beradi: haydovchi "Spark" deya murojaat qilganda, avtomobil buyruqlarga javob berib, faralarni yoqish, o'chirish, o't oldirish kabi bir qancha amallarni bajaradi. Loyiha muallifi buning uchun 3 kun vaqt va 170.000 ming so'm mablag' ketganini qo'shimcha qiladi.

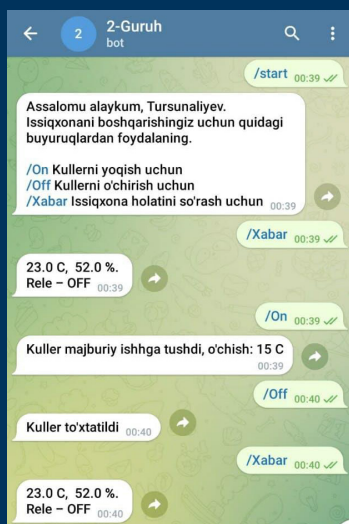
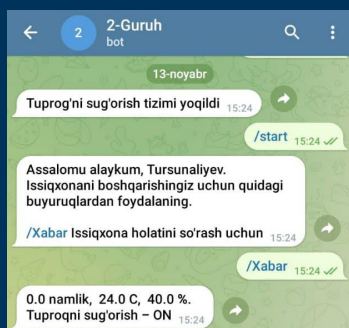
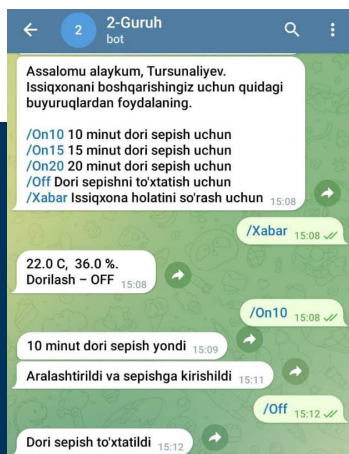
Sun'iy intellekt texnologiyalarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etishda Murodjonning yondashuvi o'ziga xos. U bunday texnologiyani turli sohalariga tatbiq qilishni maqsad qilgan. Ixtirolari nafaqat ilmiy-amaliy, balki iqtisodiy jihatdan ham foyda keltirishi ko'zlangan. Masalan, intellektual avtomatlashtirish tizimlarini ishlab chiqish O'zbekiston sanoati va qishloq xo'jaligi sohalarida ishlab chiqarishni optimallashtirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Bunday aqlli boshqaruv tizimlari agrar sektor uchun muhim, ular tuproqning holatini tahlil qilish, hosilni avtomatik ravishda sug'orish va qayta ishlash jarayonlarini osonlashtiradi. Bu tizim ekologik xavfsizligi bilan birga resurslarni samarali ishlatish va jarayonlarni tezlashtirish imkonini beradi.

Murodjon Respublika Rivojlanish va Tadqiqotlar Akademiyasi a'zosi bo'lib, bu unga respublika miqyosidagi tadqiqotlarda ishtirok etish imkonini bergan. Hozirda hamkasbi, Jizzax politexnika instituti talabasi Isobek Egamberganov bilan quyosh panellarining changlanish darajasini aniqlab, uni kam suv ishlatgan holda, elektromexanik qurilma yordamida changdan tozalab, ishlash sifatini oshirish bo'yicha izlanish qilmoqda.

Murodjon hozirda Farg'ona politexnika institutida ilmiy rahbari professor Lola Mamadaliyeva bilan ta'lim sohasida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarini joriy etish orqali o'quv jarayonining samaradorligini oshirish, individual o'qitish metodlarini rivojlantirish va ta'limni interaktivlashtirish bo'yicha izlanishlar olib bormoqda. Ushbu loyiha talabalarning ehtiyojlariga moslashgan individual yondashuvlarni taklif qiladi hamda o'qituvchilarga o'quv jarayonini dastur yordamida samarali boshqarishga yordam beradi. Bundan talabalarning o'zlashtirish koeffitsienti oshishi, ta'lim jarayonini samarali boshqarish, raqobatbardoshlik, shaffof baholash kabi o'zgarishlar ko'zlangan. Murodjonning yutuqlari barmoq bilan sanagulik emas. U bir qator nufuzli ilmiy maqolalar va tezislarni muallifi bo'lib, ular xalqaro jurnallarda chop etilgan. Sun'iy intellekt, texnologiyalarni takomillashtirish va zamonaviy ishlab chiqarish jarayonlariga yechim topishga qaratilgan tadqiqotlarini keng omma e'tiboriga havola etgan.

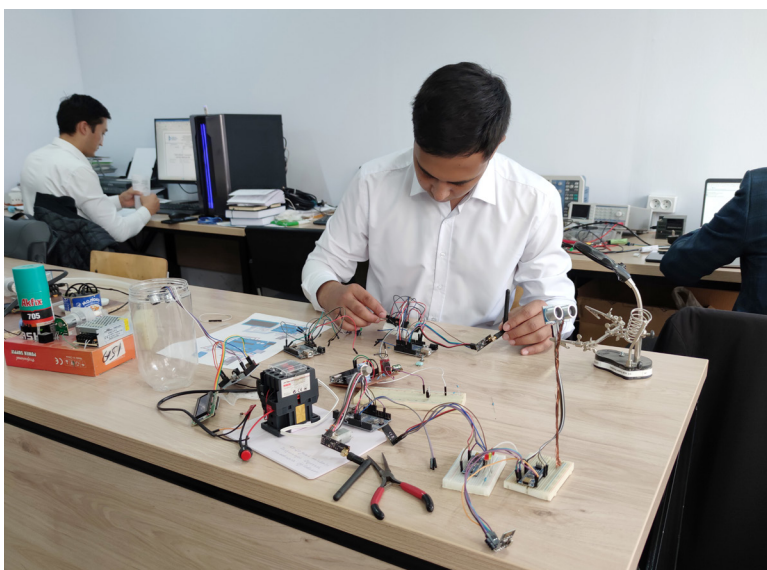
Murodjon faqatgina ilm-fan va texnologiyalar bilan shug'ullanib qolmay, balki yoshlar orasida jamoat ishlarida ham faol ishtirok etadi. U Farg'ona politexnika institutida guruh sardori sifatida yoshlar siyosatini ilgari surishda, talabalarga yetakchilik qilishda va ularni turli tadbirlarga jalb qilishda muhim rol o'ynaydi.

Murodjon bilan suhbatlashar ekanmiz, muhim deb bilgan savollarimizga javob so'radik:

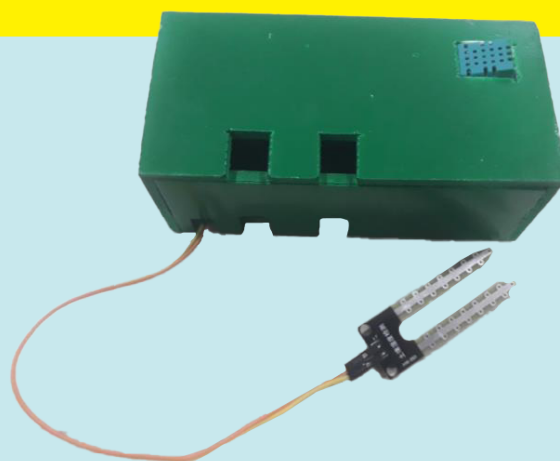

– O'zbekistonda innovatorlar yetarli? Bu borada biror bir mam-lakat bilan raqobat qila olamizmi?

– Hozirda yurtimizda IT, lo-yihalash va innovatsion g'oyalar kiritish masalalariga kuchli e'tibor qaratilyapti. Mana shu masalada rivojlanayotgan davlatlar qatoriga kirdik desam, men bilan hech kim bahslashmasa kerak. Bizda innovatorlarni qo'llab-quvvatlash, imkoniyatlar yaratish asta-sekinlik bilan bo'layotgani uchun mutaxassis yetarli deb bo'lmaydi. O'zi har qanday sohada mutaxassis qancha ko'p bo'lsa ham zarari yo'q. Katta maqsadlar yo'lida rivojlangan dav-latlardan mutaxassislar jalb qilish ham yaxshi natija beradi. Ochig'i, bu sohada ko'pgina davlatlar bilan raqobat qila olamiz. Ammo bu bilan maqtanishimiz kerak emas.

INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN DAVLAT VA XUSUSIY SEKTORDAN GRANTLAR, KREDITLAR VA INVESTITSİYALAR BERILISHI KERAK

– Sohada yuzaga kelayotgan va hal qilinishi kerak bo'lgan to'siq, muammolar nimada deb o'ylaysiz?

– Har bir yo'nalishda to'siq va muammolar doim bo'lgan va bo'ladi ham. Asosiysi, to'xtamaslik, uni bartaraf qilish ustida ishlab borish kerak. Bizdagi kamchilik ta'limdagi amaliyot jarayoniga yana-da kuchli e'tibor qaratish, so'nggi texnologiyalarni olib kirish bo'lib qolmoqda. Shuning uchun IT, robo-totexnika va texnologiya sohalarini O'zbekistonda ham izchil rivojlantirish maqsadida chet el tajribasi, texnologiyalari, o'qituvchi-professorlari o'zbek ta-labalariga so'nggi va zamonaviy texnologik quril-malarda ishlash ko'nikmalarini oshirish uchun jalb qilinmoqda. Ochig'i, bugungi tadqiqotlarimiz, nati-jalarimiz kelajagimizni belgilaydi. Shuning uchun oldinni ko'ra bilish, shunga monand harakat qilish zarur. Ko'zni ishqalab turavermay, undagi uyquni qochirish kerak.

– Qiziquvchan va iqtidorli yoshlar o'rtasida ilmiy-texnologik ishlanmalar, yangi ixtirolarni omallashtirish, bu sohada O'zbekiston tajribasi o'laroq inqilob qilish uchun nimalar zarur?

– O'zbekistonning texnologik infratuzilmasini takomillashtirish, ilmiy-tadqiqot markazlari va laboratoriyalarni kengaytirish yoshlarning innovatsion ishlanmalar yaratishiga zamin yaratadi. Texnoparklar, innovatsion klasterlar va startap markazlari yosh tadqiqotchilarni ilmiy jarayonlarga jalb qilishda katta ahamiyatga ega. Shu bois ham bugungi kunda har bir oliygohlar qoshida texnoparklar va IT parklar tashkillanmoqda, bu bizga nima beradi? Avvalo talabalar darsda olgan nazariy bilimlarini bo'sh vaqtlarida texnoparklarda amaliyotda mustahkamlab boradilar, professorning ilmiy izlanish jarayonlarini kuzatish, qolaversa, unda ishtirok etish imkoniyatiga ham ega bo'ladilar. Innovatsion loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash uchun davlat va xususiy sektordan grantlar, kreditlar va investitsiyalar berilishi kerak. Iqtidorli yoshlar uchun stipendiyalar va startap jamg'armalari orqali imkoniyatlar yaratish kerak va ilmiy-texnologik yutuqlarni ommalashtirishda ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy ta'lim resurslari katta ro'l o'ynaydi. Yoshlar o'z ishlanmalarini keng jamoatchilikka taqdim qilishlari, shu orqali tanilishlari va yangi imkoniyatlarga ega bo'lishlari mumkin.

– Siz tahsil olayotgan Farg'ona politexnika institutidagi sharoitlar qanday? O'zingiz tanlagan yo'nalish bo'yicha zamonaviy bilimlarni egallash uchun qanday sharoitlar bor?

– Institutimiz texnika-texnologiya sohalarini o'rganmoqchi bo'lgan yoshlarimiz uchun keng sharoitlarga ega maskan. Rahbariyat mehnati bilan talaba yoshlar o'quv jarayoni bilan bir qatorda amaliyot qilib ishlashi uchun 14 ta Spin off korxonalari tashkil etilgan. Fakultetimiz qoshida texnopark ochilgan bo'lib, eng so'nggi kompyuterlar va kerakli jihozlar bilan ta'minlangan, u yerda talabalar loyihalar ustida ishlab, ularni korxonalarga sotishlari yoki ushbu loyihani takomillashtirib o'z tengdoshlari bilan birga korxona ochgan holda faoliyat yuritishlari mumkin. Institut shaxsan men uchun ko'pgina imkoniyatlar eshigini ochdi. Bir galgi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya doirasida "Ta'limdagi muvaffaqiyatlari uchun" ilmiy-amaliy ko'rik tanlovi bo'lib o'tdi. Unda "Sun'iy intellektning texnologiyadagi o'rne" to'g'risidagi maqolam va 3 yil davomida erishgan yutuqlarim bilan ishtirok etib g'oliblikni qo'lga kiritdim.

TALABA YOSHLAR O'QUV JARAYONI BILAN BIR QATORDA AMALIYOT QILIB ISHLASHI UCHUN 14 TA SPIN OFF KORXONALARI TASHKIL ETILGAN

* * *

Murodjon Ahmedovning kelajakdagi maqsadlari katta. U O'zbekistonda ilmiy-texnologik taraqqiyotning yetakchilaridan biri bo'lishni istaydi va bunga hissa qo'shishga intiladi. Uning orzusi butun dunyo olimlari tomonidan tan olinadigan innovatsiyalar yaratish va bu orqali yurtimizning ilmiy hamjamiyatdagi rolini oshirish. Dunyoda har bir soha yuqori sur'atda rivojlanib, ularga zamonaviy texnologiyalar jalb etilmoqda. Bu bilan kelajak sun'iy intellekt qo'lida degani emas, balki uni boshqaruvchi, ilg'or ishlanmalar bilan yangiliklar yaratuvchi yosh kadrlari bor davlatlar qo'lida, deyish to'g'riroq bo'ladi. Murodjon kabi yoshlarimizni hamisha qo'llab-quvvatlash, buning uchun kerakli resurslarni sarf etish o'zini oqlamay qolmaydi.

Otabek TURDIYEV

TALABA YOSHILAR

LUG'AT

Har bir narsaning o'z kecmishi, tarixi, buguni va ertasi mavjud. Mashhur qanotli so'z bilan aytganda, "Moziyga qaytib ish ko'rmoq xayrlidir". Darhaqiqat, o'tmish saboqlaridan chiqarilgan xulosa samarali natijaga sabab bo'ladi. Biz fikryuritmoqchi bo'lgan lug'atlarning ham o'z tarixi bor. Qanday deysizmi? Unda bu haqida bilib olamiz.

Im-fanda hozirgi Ovruponing tamal toshi, g'arbning tamadduni deganda ko'z o'ngimizda qadimgi Yunoniston va qadimgi Rim gavdalanadi. Sharq shamining piligini esa qadimgi Xitoy va qadimgi Hindiston yoqqan degan qarashlar mavjud. Bizning ajdodlarimiz ham muhaddislik ilmi, jug'rofiya, astronomiya, handasa, matematika kabi bir qator sohalarining takomilida o'z so'zini aytgan va tarixga nomlarini muhrlashgan.

Lug'atlar kecmishi qadimgi hind diyoriga borib taqalar ekan, ular aynan lug'at yaratish uchun rejalar, g'oyalar yaratishmagan. Ular qadrlagan, aziz bilgan Rigveda (veda – o'nlik) nomli kitoblarida qadimgi hindlarning muqaddas diniy qo'shiqlar matni jamlangan. Hozirgi kunda ham hindlar ibodat qilishganda kuy, qo'shiqlar hamohangligida bu amalni

bajarishadi. O'sha davrda vaqtlar o'tishi bilan vedalar tili, aniqrog'i mazkur kitoblardagi ayrim so'z va jumlar tushunarsiz holatga kelganidan xavotirga tushgan hindlar buning oldini olish tadorigini ko'rishga tushishadi. Dastlab, rigvedalar matnini yaxshi biladigan keksa avlod vakillarini, oqsoqollar, olimlarni to'plashib, ulardan bu kitobdagi tushunilishi qiyin bo'lgan, mazmun-mundarijasida noaniqliklar, ikkilanishlar hamda umuman ma'nolari unitilgan so'z va birikmalarning muqobilini, izohini hozirgi dialektologik dala amaliyotiga o'xshab so'rovnoma singari bajarishib, bilib olishadi va ularni yig'ishadi. Shu tariqa dastlabki lug'at paydo bo'lgan degan fikrlar mavjud. Bu orqali esa tilshunoslik fani ham vujudga kelganligi xususida olimlarning mulohazalari bayon etilgan.

Umuman olganda leksikografiya lug'atlarni o'rganuvchi soha sifatida e'tirof etiladi. Hozirgi kunda lug'atshunoslik takomillashib bormoqda. Lug'atlarning 2 xil turi mavjud: 1. Qomusiy (ensiklopedik); 2. Tilshunoslik (filologik, lingvistik).

Bu har ikki lug'atlar vazifasi, tuzilishi, mazmuni kabi bir qator xususiyatlarga ko'ra yana ichki guruhlanishlarga ega. Masalan, qomusiy deyilishiga sabab bo'lgan lug'atlar tarkibiga "U kim, bu nima?", bolalar ensiklopediyasi, salomatlik ensiklopediyasi, milliy ensiklopediyalar, sport va tibbiyot ensiklopediyalari kabi bir qator ko'rinishlarga ega bo'lgan lug'atlarni kiritamiz. Qomusiy olim deb ko'plab fanlardan ilmga ega bo'lgan zakiylarni tushunamiz va ularning ismi yoniga "qomusiy olim" jumlasini qo'shib aytamiz. Qomusiy lug'atlar ham bizga turli xil ilm-fan qozonidan taomlanishimizga ko'mak beradi.

Tilshunoslik lug'atlari esa izohli, imlo, tarjima, sinonimlar, paronimlar, joy nomlari, paremiologik, dialektal va boshqa shu singari lug'atlarni o'z ichiga oladi. Har ikki lug'at ideografik, mavzuiy, konseptual kabi bir necha xil strukturada tuzilsa hamki, ularning hammasi qoidaga binoan alifbo tartibida bo'ladi.

Hozirgi kunda yoshlar, ayniqsa, talabalar nutqida o'ziga xos bo'lgan so'z va jumalarni eshitamiz. Ba'zilar an'anaviy holatda doimiy qo'llaniladigan leksemalar bo'lsa, ayrimlari zamonaviy so'z va jumalardan tashkil topgan. Bu yangilik sifatida kirib kelgan so'zlarni odatda "sleng" deb nomlaymiz. Sleng – inglizcha "uloq-tirmoq, tashlamoq, otmoq" degan ma'nolarni ifodalaydi. Jargonning ikkinchi nomi sifatida ham qo'llanadi. Bu umumiy, maxsus va qo'pol so'zlar haqidagi leksemdir. Hozirgi kunda takoy, zo'r narsa, qizlarni krashi, stukach, vozdux, risovka, legenda, miravoy, sindirding, uxladi, g'isht, harip, parot kabi yoshlar slengi keng tarqalgan va ommalashgan.

Talaba yoshlar nutqida ham ayni shu kabi qo'llaniladigan so'zlar talaygina. Bu zamonaviy kasblarning hayotimizga tobora shiddat bilan kirib kelishi, internet, virtual olam ta'siri, ijtimoiy tarmoqlarga mukkasidan ketib, har bir kunining katta qismini shu messenjerlar-u gadjetlarga sarf qilish natijasida yoshlar nutqi adabiy tildan yiroqlashib ketmoqda.

Tolibi ilmlar nutqida ko'p hollarda tanka, tanka-pushka, BTR, yiqildim, uchirdi, hemis-nemis, atrabotka qildim, qaslashdi, o'chakishdi, beshlik stipendiya, qizilga tushdim, yashil qildim, kantrakka tushdim, akademichiskiy oldim, chatiptda qildim, soqqa qildi, tashiysan-yashiysan, vurchat qivor, enbe tushdi, kredit-modul, orqa kerak, kvartira puli, bezxazayin, ovshipta to'lovi, problema rishat qima va hokazo so'z hamda jummalarni qo'llashadi.

Agar talaba yoshlar nutqida qo'llaniladigan shu singari so'z va jumlar to'plansa, tahlil qilinib o'rganilsa va shu asosda lug'at tuzilsa, o'zbek tilida yana bir lug'at tuziladi, tilimizning "bo'yishiga" xizmat qiladi.

Biz o'qish yoki ish faoliyatimizda turli xil omillar sabab adabiy tilimizga salbiy ta'sir ko'rsatadigan har qanday holatdan uzoq bo'lishimiz va foydalanmasligimiz kerak. Masalan, Ispaniyada yoshlar nutqiga xos "inmessionante" atamasi lug'atiga kiritilgan. Bunga sabab ispaniya futbol klublarida to'p surgan mashhur futbol yulduzi Leonel Messidir. Bu so'z ikki xil ma'noda qo'llanilishi belgilangan. Biri Messi kabi shiddatkor, tezkor, iste'dodli futbolchi va ikkinchisi har qachon dunyoning eng kuchli futbolchisiga beriladigan nom. Har bir so'z zamirida nafaqat uning shakli, shu bilan bir qatorda mazmun mutanosibligini ham inobatga olish kerak.

Lug'at tarkibidagi so'zlar statistikasini shunchaki oshirish bilan ish bitmaydi. Lug'at yaratish mushkul vazifa bo'lib, katorgaga mahkum etilgan mahbus uchun eng og'ir jazolar sirasida lug'at tuzish vazifasi topshirilgan. Lug'at tartib berish xalq uchun manfaatli bo'lishi, ona tilining adabiy-lashishi va rivojiga munosib xizmat qilishi asosiy maqsad sifatida baholanishi lozim.

Xulosa o'rnida shuni ta'kitlash joizki, yoshlar zamonaviy ilm-fan bilan hamohanglikda rivojlaniishi, shaxsiy "men"i, karyerasini, dunyoga bo'ylash va har tomonlama takomillashuvi bilan bir qatorda milliy mentallikka xos va mos ravishda Navoiy hazratlari tarannum etgan komil inson qiyofasini o'zida mujassamlashtirmog'i hamda o'zbek tilimizning nufuzi va mavqeyini yanada oshirishga munosib hissasini qo'shishi kerak.

Mansur HAMIDOV
filologiya fanlari bo'yicha
falsafa doktori

Urganch davlat universiteti jamoasi:

Aziz yurtdoshlar, Urganch davlat universiteti jamoasi barchangizni kirib kelayotgan Yangi 2025-yil bilan chin qalbdan muborakbod etadi. Barchangizga eng katta boylik bo'lgan salomatlik va oilaviy baxt tilaymiz. Yangi yilda xonadoningizdan cheksiz quvonch, fayz-u baraka, tinchlik-osoyishtalik arimasin! Albatta, o'tayotgan har bir yil bizga umr va vaqt qadrini yana-da chuqurroq his etishimizga, amalga oshirayotgan ishlarimizni sarhisob qilishimizga ko'zgu, kelajak rejaralarimizni tuzishga, ustuvor maqsadlarimizni aniqlab olishimizga turtki bo'ladi. Ortda qolgan yil Urganch davlat universiteti uchun ulkan yutuq va marralarga boy yil bo'ldi. Xususan, "QS World University Rankings" xalqaro reyting agentligi e'lon qilgan Osiyo universitetlarining 2025-yil uchun reyting natijalarida ham yuqori natija ko'rsatdi, shuningdek, mintaqadagi yetakchi universitet sifatida e'tirof etilib, Osiyo reytingida 661-680-o'rindan joy oldi, Markaziy Osiyo oliy ta'lim muassasalari orasida esa 44-o'rinni egalladi. Global tahlil agentligi 2025-yil uchun e'lon qilgan "QS Quacquarelli Symonds" barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish bo'yicha jahondagi eng sara universitetlar reytingi – "QS Sustainability Rankings – 2025" da ham O'zbekistonning yettita OTMlari qatorida Urganch davlat universiteti ham joy oldi.

Yakunlanayotgan eski yilda talaba-yoshlarimizning egallagan yuksak marralari jamoamizni behad mamnun qildi. Universitetning 17 nafar talabasi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti hamda nomli davlat stipendiyalari sohibi bo'lishdi. Qolaversa, xalqaro va respublika fan olimpiadalarida, sport musobaqalarida yuqori natijalarni qo'lga kiritishdi. Aminmizki, kirib kelayotgan 2025-yil ham nafaqat jamoamiz uchun, balki butun O'zbekiston xalqi uchun yana-da barakali va ilm-fan taraqqiyotida yuksak natijalarga ega sermahsul yil bo'ladi. Bu borada barchangizga kuch-quvvat, kasbiy barkamollik, o'quv, ilmiy-pedagogika faoliyatingizda muvaffaqiyat tilayman. Yurtimizning birligiga, yakdilligiga also ko'z tegmasin. Bayram kunlarida qilingan barcha ezgu tilaklar ro'yobga chiqsin!

Kirib kelayotgan Yangi yilingiz muborak bo'lsin!

ALI
OTAJONOV:

“
TASHLANMAGAN
QADAM
SURURI...
”

Hayotda taskinning borligi odamdek yashashning asosi ekan

– Ali aka, zamonamiz diktatorlaridan birining mutoyibali gapi bor: “Gandi o’lgandan keyin bu dunyoda gaplashadigan odam qolmadi”, degan. Shunga qiyosan, hozirgi “yulduz” xonandalar bilan ham gaplashadigan gapning o’zi yo’qdek. Masalan, Botir Zokirov bilan ham suhbat bo’lishni istardim. Afsus, bu ilojisiz... Feysbukdagi “do’st”larim qatorida borsiz, fikrlaringizga, qilayotgan ishlarinigizga ko’zim tushib, siz bilan gurungimiz chiqishsa kerak, deb o’yladim...

– Diktator gapni topib aytgan ekan, men ham qo’shilaman shu gapga. Mening ham Botir Zokirov bilan suhbatlashgim keladi. Bu siymoning san’atdagi darajasi, o’zim eshitgan ayrim insoniy sifatleri kaminani ham muxlislaridan biriga aylantirgan. Endi yuqoridagi shamangizga kelsak, tushundim – suhbatlashishga meni loyiq ko’ribsiz, rahmat deyman! Xuddi shunday, o’zim ham har kimga suhbatdosh bo’lib ketaverishni istamayman – u jurnalist bo’ladimi, san’at olami vakilimi yo boshqami... Gap-so’zlaringiz ma’qul bo’lgani uchun, onlayn muloqotdan ko’ra, ko’rishib gurunglashish taklifini berdim.

– Yaxshi, boshidanoq bir-birimizning muddaomizni to’g’ri angladik... Mana, Botir Zokirovni esladik, shundan chiqib kelsak, “qavm”ingiz orasidagilarni qaysi jihatlari uchun hurmat qilasiz, qadrlaysiz?

– O’zi yaxshi san’atkor bo’lib yashash qiyin. Qancha iroda kerak bo’ladi bunga! Lekin shunga qo’shimcha yaxshi inson bo’lish – bu rosmana ulug’lik belgisi. Bilmadim, men o’zimni na zo’r san’atkor hisoblayman, na zo’r shaxs, lekin negadir har ikki tomonlama Xudo bergan hamkasblarni o’zimga yaqin olaman. Bor bizning san’at olamida bunday kishilar, masalan O’lmas aka Olloberganovni shular qatorida ko’raman. Gaplashsang yaxshi energiya olasan. Lekin yulduzlikni, mansabni ko’tarolmaydiganlari ham ko’p. Bir qo’shig’i urf bo’lsa, tamom, burnining ostini ko’rmay qoladi, xuddi undan oldin biror xonandaning qo’shig’i urf bo’lmagandek. Hayotda odamlar bilan munosabat eng murakkab jihat, san’atda hamkasblar bilan munosabat ham shunday men uchun.

– To'rt-besh yil oldin nedir sabab bilan o'yga botib turganimda, yarq etib ongimga bir fikr urildi: "Dunyodagi odamlarning hammasi taskin izlovchilar!" Siz ham bir chiqishingizda halovat topadigan ishlar bilan mashg'ul bo'lishni istayotganingizni aytgansiz. Nima deb o'ylaysiz, odamzod nega bu qadar halovat-u taskinga muhtoj?

– Odam taskinsiz qolsa nima bo'ladi? Avval shu savolga javob topib olaylik. Yashamaydi – yo hayot kechiradi, yo sabri kam, irodasiz bo'lsa, o'zini bir narsa qilib qo'yadi. Demak, hayotda taskinning borligi odamdek yashashning asosi ekan. Shuning uchun ham odam zoti taskin qidirarkan. Men ham izlayman, o'zimcha topaman va yashab kelyapman. Taskinni, yashashga kuchni ko'proq yolg'izlikda yoki ko'ngildoshlarning suhbatida topaman, har ehtimolga qarshi buni ham aytib qo'yay deyman-da...

– Ko'ngil qolmasligi uchun san'at olami vakillarini uzoqdan yaxshi ko'rish kerak, yaqiniga bormagan ma'qul, degan gap yuradi. Siz bunga qanday qaraysiz?

– E, og'ir savol bo'ldi-ku! Men mashhur turk xonandasi Emrahning muxlisiman, xalqimiz uni "Xinoli qor" serialidagi Ali Muallim obrazi bilan tanishadi. Xullas, uning ijodiga muxlisiman, qoyil qolaman, har tomonlama muhtasham asarlar yaratgan. Lekin shu xonanda-ning shaxsiy hayotini bilganimdan keyin ko'nglim g'ash bo'lgan. O'zi badavlat, ammo qurumsoqlik qilib kirakashlar bilan besh-olti lira ustida talashgan, farzandini tan olmagan, boshqa kamchiliklari bor. Xo'sh, nima qilish kerak, qisqacha javobim, san'atkorlar muxlislari uni yaqindan bilib ham muhabbati o'zgarmasligi uchun intilishi kerak, yaxshi odam bo'lishi kerak.

**"Shou-biznes"
deganda men pul
uchun hamma
narsaga tayyor
insonlarni
ko'raman**

– Ichida yurgan odam sifatida aytsangiz, shou-biznesda insoniylikka zid nimalarni ko'rdingiz? Shuning barobarida, san'atga zid unsurlar haqida ham to'xtalsangiz...

– “Shou-biznes” deganda men pul uchun hamma narsaga tayyor insonlarni ko'raman. G'ururidan ham bemalol voz kecha oladiganlar maydoni. O'zi nomi bilan ham aytib turibdi-ku, shoungni ko'rsatasan, biznesingni qilasan, ketaverasan. Endi, bu qurg'ur san'atga tamoman zid narsa. Ba'zan, istisno holatlarda asl san'at namunalari ham “shou-biznes” xo'randalariga ma'qul tushib qolishi mumkin. Bu o'sha san'at asarining mohiyati buzilmagan holda shou singdirilishiga bog'liq. Rosti, bu kamdan kam kuzatiladigan hodisa, ayniqsa bizda.

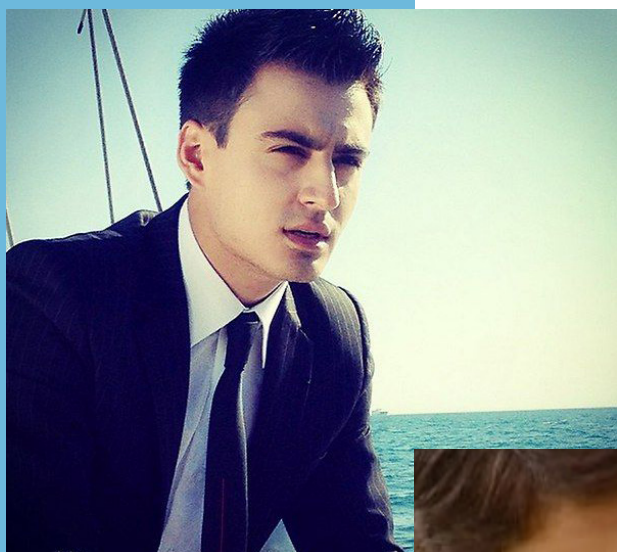
– Hayotiy muvozanatni tutib turuvchi bir mezon bor – odamlarning o'z holini bilishi! Menimcha, sohadagi yirik sulola vakili bo'lganingizdanmi, siz o'z holingizni biladigandek ko'rinasiz, ba'zan kamtarlik qilib o'zingizni “davra”ga uravermaysiz. Lekin shou-biznes holini bilmaganlar shataloq otib yurgan maydon. Omma o'shalarni boshiga ko'taradi. Shularni o'ylaganda, kimga ko'proq achinasiz: ommagami, shataloqchilargami yoki asl san'atkorlargami?

– O'zinga achinaman, desam-a? Birdan o'yladingizmi, bu o'zini asl san'atkorlar qatoriga qo'shib oldi, deb. Yo'q, men o'zimni “shataloqchi”lar mahallasida sanayapman. Endi nima desam ularni xafa qilmayman yoki o'zim xafa bo'lmayman?.. “Shou-biznes”da hamma zo'r bo'lishga intiladi, achinarli zo'r bo'lishga. Kuzatasizmi, durustgina san'atkorlar ham bu maydonga kirganda shou ko'rsataman deb achinarli ahvolga tushishadi.

“Shou-biznes” ichida yuribman, lekin ularning zo'ri emasman. Nega? Bir qadam tashlasam, o'sha “zo'r”lar qatoriga chiqib olaman, lekin tarbiyam, tutumlarim yo'l qo'ymaydi bunga. O'sha qatorga chiqolmaganim (balki chiqmaganim) yoqadi menga, o'zimdan qoniqish hissini beradi.

Endi savolingizning indallosiga qaytsak, har uchala toifaga ham achinaman. Ommaga aladana-yotgani uchun, “shataloqchi”larga aldayotgani uchun, asl san'atkorlarga esa bu ola-tasir ichida beqadr bo'layotgani uchun.

“Shou-biznes”da hamma zo‘r bo‘lishga intiladi, achinarli zo‘r bo‘lishga...

– Ba‘zan o‘ylab qolaman, xalqimizning asosiy yutqiziq-lari kimlarni qadrlashni bilmagani bilan bog‘liqmikan, deb?

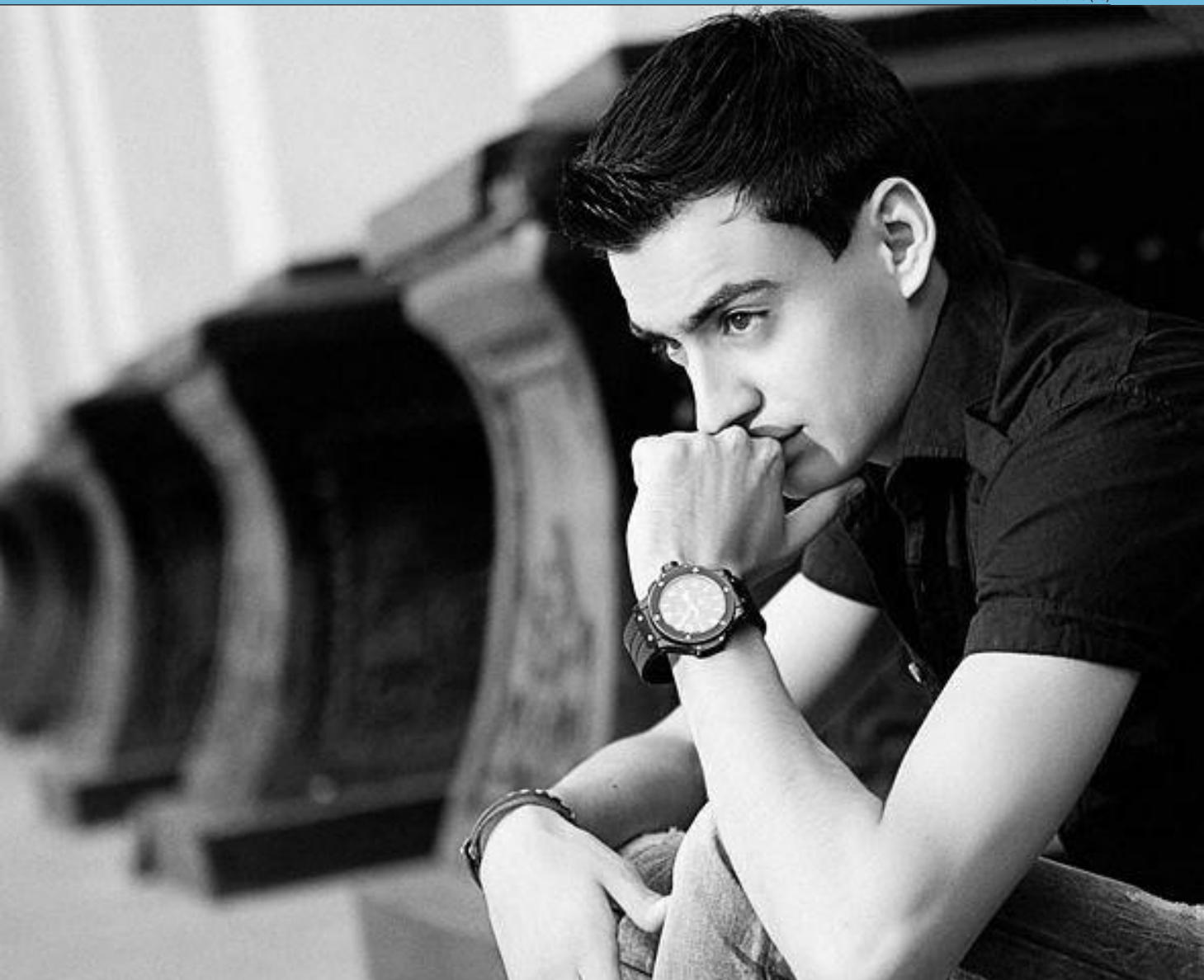
– Umumiy olganda shunday! Endi san‘at dunyosini yaxshi bilganim uchun misolni shundan olay. Zo‘r iste‘dodlar bor-a, ba‘zilari allaqachon o‘rta yosh bo‘lib qolgan, o‘shalar bugungi “trend”dagi chala xonandalarni xohlama-xohlamasa tinglashga majbur, televideniya ham, tarmoqlarda ham, hamma joyni “shou-biznes”chilar egallagan. Toki ovozi o‘chir, deguncha ham “bahramand” bo‘lib qoladi-da. Hatto, farzandlari o‘shalar-ning “shedevr”larini eshitib, xirgoyi qilib yurishi mumkin. Eng yomonini aytaymi, tirikchilik uchun to‘y-tadbirlarda ularning repertuariga murojaat qilishga majbur bo‘ladilar. Odamlar shularni so‘raydi. Talab arzonrog‘ar, yaltiroq narsalarga bo‘lgandan keyin, taklif ham shunga yarasha bo‘lib boraveradi. Oqibat – taraqqiyot emas, tanazzul.

– Tanazzul haqida gapirganingizda yodimga keldi. Biz oila institutimiz bilan faxrlanamiz. Aslidachi? Bugun oilalarda yuz berayotgan yemirilishlarni ko‘rib, bunaqa institutning boridan yo‘g‘i yaxshi deb o‘ylab qolasiz. Oiladagi muhit buzilishiga nimalar sabab deb o‘ylaysiz?

– Eng avvalo, ilmsizlik, fikrsizlik sabab deb o‘ylayman. Keyin er erlik, xotin xotinlik fazilatini yo‘qotishi. Ota-ona mehri va muloqotisiz ulg‘ayayotgan avlodlar qurgan oilalar juda mo‘rt bo‘ladi. Bir-birini eshitishni va tushunishni xohlamaslik. Bu endi butun dunyo oila institutiga oid jihatlar deb qarashimiz mumkin. Bizning o‘zimizga xos yana bir omil bor, urf-odatga aylanib ketgan mantiqsiz qoidalar, dabdabaga o‘chlik, bular ham oilalardagi fayz-u halovatni o‘g‘irlamoqda.

Erkakdir, ayoldir, hali ota-ona bo‘lmay turib, ota-onalikka o‘zini tayyorlab borishi kerak. Farzandli bo‘lgandan keyin ajralish eng yomon narsa, o‘sha oiladagi farzand ko‘ngli yarim bo‘lib ulg‘ayadi. Atrofqa qaraydi, bolalarning ham otasi, ham onasi bor. Uning esa faqat otasi yoki onasi. Alamlimi? Alamli! Menimcha, shu jajji qalblar yaranmasligi uchun ham ota-ona uncha-muncha muammoga, ayniqsa, bir-biriga bardoshli bo‘lishi kerak.

– Sizni nogironlar, ko‘makka muhtojlar yonida ko‘p ko‘ryapman. Ularning oldiga nima izlab boryapsiz, himmat ko‘rsatish orqali halovat topmoqchimisiz?

– Ularning oldiga najot izlab boryapman. Bolaligidan ta’sirchan bo‘lganman, shunday ko‘makka muhtoj kishilarni ko‘rsam, yuragim qalqib ketgan. Bola payting, imkonsizsan, og‘irini yengil qilolmaysan, qiynalasan. Hatto hozir ham shunday, qo‘limdan ko‘p ish kelmaydi-ku, ularning hamma muammosini hal qilib berolsam. Lekin ozgina quvonch ulashsam, nimadir arzigulik ish qilgandek halovat topaman. Ular Yaratganning “erkatoy”lari, ma’sum bandalar, hayotiga ozgina yorug‘lik ulasholsam, ham savob olaman, ham ko‘nglim poklanadi.

– Ortiq Otajonov siymosi ko‘z oldingizda turganda nimalarni his qilasiz? O‘zingizni qanday ishlardan tiyasiz? Qaysi ishlarni qilishim kerak, deb o‘ylaysiz?

– Ko‘p ishlarni qilmasligim kerak, deb o‘ylayman. Bu insonga munosib avlod bo‘lish qiyin. Lekin shuni uddalashga intilyapman. San’atda u kishi erishgan cho‘qqiga yetolmasligimni bilaman. Oson emas. Insoniyligi, oliyjanoblighi ham juda baland. Birovga ozor bermaslikka, katta gapirmaslikka urindilar, qo‘lidan kelgancha yaxshilik qilardi. Nimagaki erishgan bo‘lsam, bobom sababchi.

– Sharqshunoslik institutida, turk filologiyasida o'qigansiz. Shu yo'nalishda tahsil olishdan maqsadingiz nima edi?

– O'zi turk tiliga qiziqardim. Mustaqil tarzda juda yaxshi o'rganganman. Lekin shu yo'nalishda tahsil olishni o'ylab ko'rmagandim. Konservatoriyaga kirmoqchi bo'lganimda, bobom yo'ldan qaytarganlar. “Konservatoriyada o'qisang, yana shu bilanlaringni o'rganasan, undan ko'ra boshqa sohaga o'qishga kir, ertaga san'at yo'lidan ketmasang, o'sha o'qigan sohang bo'yicha ishlaysan”, deganlar. Ana shunday qilib turk filologiyasida o'qib qolganman. O'zimning alohida bir ulug' maqsadlarim bo'lmagan.

Institutda faol talaba emasdim, ko'p dars qoldirardim, demoqchimanki, u yerdan boshimni bilimga to'ldirib chiqmadim.

– Jurnalxonlarimizning asosiy qismi talabalar. Talabalik hayotidagi esga olsa arzigulik xotiralaringizdan so'ramoqchi edim, qarasam, juda esga olarli voqealar borga o'xshamayapti...

– Hayotni erta anglay boshladim, yaxshilikni ham, yomonlikni ham erta ko'rdim. Bundan afsuslanmayman, bo'ladi-ku, yoshlikda o'ynab-kulib qololmadim, deganlar. Menda unday tuyg'u yo'q. Hozir tashqaridan qarasa, o'ttiz yetti yoshdaman, ichkari ellik beshda!

Shungami, kursdoshlar bilan ham juda hamfikir, yakdil bo'lib ketolmagandirman, ularning davrasi meni o'ziga tortmagandir. Ko'p dars qoldirdim. Lekin eslasa bo'ladigan voqealar bor.

Rahmatli Muhridin Xoliqovning o'g'li Temur bilan yaqin do'st edik. Maktabda ham birga o'qiganmiz. Yettinchi sinfdan keyin u xorijga o'qishga ketgan. Shundan keyin ko'rishmaganmiz. Bir kuni darsga kelsam, ne ko'z bilan ko'rayki, Temur o'tiribdi. U akademik ta'til olgan ekan, keyin o'qishini tiklab, bizning guruhga qo'shilibdi. Shuncha yillik qadrdonimni bexosdan o'zim o'qiyotgan guruhda, kursdosh sifatida ko'rib xursand bo'lib ketganman.

Eng esda qolarlisi esa bitirish arafasida davlat imtihoni topshirishga borganimda, ko'p dars qoldirganim sababli imtihonga kirmaydiganlar ro'yxatida turganim bo'lgan. Shunday qilib, o'qishni keyingi yil bitirganman. Bobom meni hech qachon koyimagan. Lekin o'shandagi koyishini eslasam, hozir ham qizarib ketaman.

Foydaliroq ish topsam, bu tarz qo'shiqchilikni tark etaman

– Tafakkurli odamning hech qachon o'zidan, amallaridan, hayot tarzidan ko'ngli to'lmaydi. Hayotda, faoliyatda qanday o'zgarishlar qilgizingiz keladi?

– Ijodni yaxshi ko'raman, qo'shiq yozish jarayonida kutgan natijamning 70 foiziga erishsam ham katta gap, hadeganda ko'nglim to'lavermaydi. Ommalashmasa ham o'zimni qanoatlantiradigan darajadagi qo'shiqlar yozgim keladi.

O'smirlik kezlarim san'atimiz kelajagi bunday bo'lishini tasavvur qilmaganman-da. Asl qo'shiqlar, asl san'atkorlar qadrlanadi, deb o'ylaganman. Ahvol bu, chuchvarani xom sanagan – men! Yaqin kelajakda san'atga munosabat o'zgar-masligiga ko'zim yetib turibdi. To'y-ma-to'y yurib, o'zimning ixtiyorimga qarshi qo'shiqlar aytib tirikchilik qilgim yo'q. Balki, foydaliroq ish topsam, bu tarz qo'shiqchilikni tark etarman va faqat ijodiy ehtiyoj uchun qo'shiqlar yaratar-man. Anchadan buyon shu haqida o'ylab yuribman.

– Niyatingizga yeting, deymen! O'quvchilar qanday qabul qiladi, matnda qancha qismi ifodalanadi – bilmadim, ammo yuz-ma-yuz guringimiz yaxshi taassurotlar qoldirdi.

– Menda ham shunday tuyg'u paydo bo'ldi. Endi o'quvchilar bu juda "aql"li bola ekan deb kulmasa bas...

– Tushunib, his qilib o'qiganlarda bunday ishtiboh uyg'onmas, deb umid qilamiz.

– Shunday bo'lsin! Kelib turing!

– Ko'rishguncha...

Sirojiddin IBROHIM gurunglashdi

**UNIVERSITET JAHONDA
103-O'RINDA TURADI,
UNGA LOYIQLIGINGIZNI
ISBOT QILISH KERAK**

UPPSALA UNIVERSITY GLOBAL SCHOLARSHIP

Siz aziz talabalar uchun jurnalimizning avvalgi sonlarida ham qiziqarli va manfaatli bo'lgan xorijiy oliy ta'lim muassasalari e'lon qilgan grant dasturlar haqida ma'lumot berib o'tgan edik. Bu galgisi Shveysariyaning Uppsala universiteti tomonidan taklif etilayotgan grant dastur to'g'risida.

Universitet Yevropa ittifoqi va Yevropa iqtisodiy hududiga kirmaydigan davlatlardan nomzodlarga magistratura bosqichida o'qish uchun 100 foizlik Uppsala University Global Scholarship grant dasturini taqdim etadi. O'qish istagidagilar universitetdagi mavjud magistratura yo'nalishlaridan birini tanlashlari mumkin. Grant Uppsala universitetida o'qish uchun to'lovlar (kontrakt summa) ni to'liq qoplaydi, ammo yashash xarajatlari emas. Mazkur grant faqatgina magistratura bosqichini o'quvchilar uchun, bakalavr bosqichi uchun emas. Qolaversa, ta'lim faqatgina oflayn, ya'ni universitetning o'zida olib boriladi. Masofadan turib o'qish (onlayn) ko'zda tutilmagan.

Uppsala jahonning eng nufuzli universitetlaridan biri, ro'yxatda 103-o'rinda turadi. Shu bois siz akademik qobiliyatingizni namoyish qilishingiz, ta'lim muhitida bo'lishga qiziqish bildirishingiz kerak. Aynan siz ushbu grantga loyiq ekanligingizni ham amalda, ham so'zda isbot qilish kerak bo'ladi.

Nomzodlardan quyidagilar talab etiladi:

(Eng birinchi talab) Yevropa davlatlaridan biri yoki Yevropa Ittifoqi tarkibida bo'lmagan mamlakat fuqarosi bo'lish;

Nomzod o'zi tanlagan magistrlik dasturining barcha talablariga mos bo'lishi kerak;

Ariza topshirish muddati tugamasidan avval barcha hujjatlar topshirilishi, ularning to'lovlari amalga oshirilishi zarur;

Grantga da'vogar ingliz tilini bilishi kerak. Magistrlik dasturiga qarab IELTS 6,5 yoki 7, shuningdek, boshqa xalqaro til sertifikatlari ham amal qilishi mumkin;

Magsitrlik dasturlariga ariza topshirish joriy yilning 15-oktabridan 2025-yilning 15-yanvariga qadar davom etadi.

Eslatma: Nomzodlar grantga ariza topshirishdan oldin www.universityadmissions.se sayti orqali Uppsala universitetining magistrlik dasturlaridan birini tanlab, hujjatlarini topshiradilar. Grant dasturga ariza topshirish vaqti boshqacha - 2025-yilning 16-yanvaridan 3-fevralgacha.

Magistrlik dasturlari hamda grant haqida batafsil va ishonchli ma'lumotlarni Uppsala universitetining rasmiy veb-saytidan olish tavsiya etiladi.

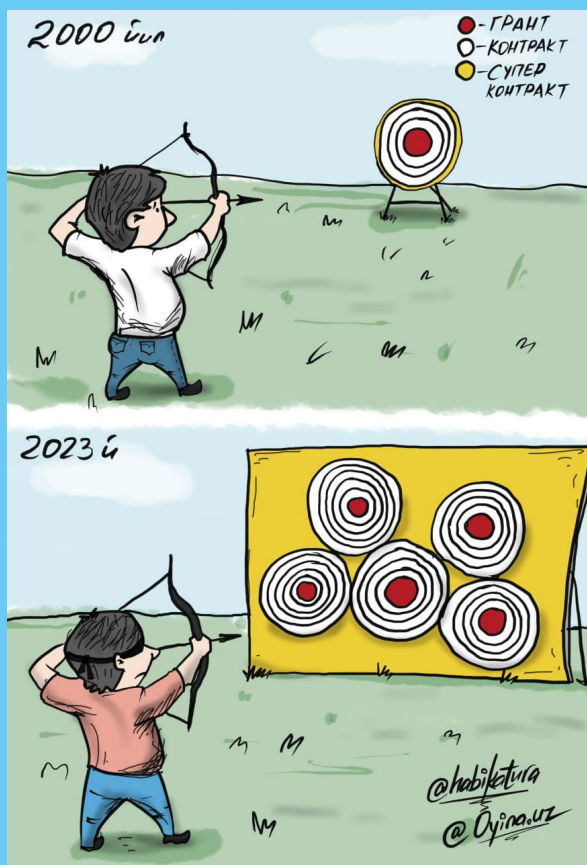
**Internet manbalari asosida
Manzura Abduhakimova tayyorladi**

SHIJOAT

Bugungi kunning aksar abituriyentlarida shijoat umuman o'lgan. Hali 16-17 ga kirib ulgurmagan, lekin tomiri uzib qo'yilgan guldek shalpayib yotadi. O'sha kuni bittasi darsga ustidagi sportivkasi osilib, sumkasini sudrab kirib kelyapti.

Keyin darsda partaga yopishib yotib oladimi-ey. Ularni ko'rib dars o'tging ham kelmaydi kishi.

“CHALAJON”

SABR

Agar dars biroz cho'zilsa, bog'lab qo'yilgan qo'zidek, ipini uzishga harakat qiladi. Darsda majbur o'tiradi. Qachon dars tugasa-yu, ko'chada daydisa. Qo'shimcha darsga "takrorlashga kir" desangiz, boshqa fanim bor deydi-da, katagini yo'qotib qo'yan jo'jadek, u yoqdan bu yoqqa yuradi.

Bir narsaga tushunmasa, birdan sinadi.

IXLOS

Ixlos haqida gapirish bizga emas, ammo gap ilm haqida ketarkan, og'iz juftlashga haqqimiz bor deb bildik. Ba'zi abituriyentlarda ixlos degan tushunchaning o'zi yo'q. Faqat ustozdan gap eshitmaslik uchun o'qib kelsa bo'ldi. Testlari ham shunchaki ishlangan, na tahlil bor, na mulohaza. Qalam bir tegib, bir tegmagan. Yana nega buncha xato desangiz, og'zini to'ldirib "tushunmadim" deydi nomard. Ammo yonidagi dugonasi tushungan bo'ladi.

ULAR “kasal”

Ularning kasali ham antiqa: bugun mazasi bo'lmaydi, ammo ertasi kuni tuzalib qoladi. Ozroq isitmasi chiqsa yoki boshi og'risa ham darsdan qoladi.

ABITURIYENTLAR...

Repetitorlik tizimida ishlayman. Faoliyatim davomida kuzatyapmanki, abituriyentlarning saviyasi yildan yilga tushib bormoqda.

Bugungi kunda ayrim abituriyentlarga nimalar yetishmaydi?

TELEFON

Mana shu ofat ularning boshiga yetadi. Ular aldanganlar... Ingliz tilini o'rganyapman deb bahona qilib qo'lidan telefon tushmaydi. O'sha o'quvchilarimga telefon haqida bir soatlar gapirdim, keyin ikkinchi guruhga dars o'tib bo'lgunimcha oradan ikki soat o'tdi. So'ng telefonini olib tekshirsam, ikki soat ichida 1 soat-u 36 daqiqa foydalangan. Chunki ularga...

YOLG'ONCHI

Ularga xos bo'lgan xususi-yatlardan biri – yolg'onchilik. O'sha kuni bir o'quvchim testning javoblarini o'ziga ishonch bilan o'qib ketdi. Men esa uni ketma-ket uchta to'g'ri javob chiqarolmasligiga kafolat beraman. Keyin borib tahlil qilib berishini so'radim. Qilolmadi. Keyin yana kamiga ko'chirganini tan olmadi. Oxiri bo'yniga qo'yib darsdan haydab yubordim.

GAP TA'SIR QILMAYDI

Ha, ularga qancha gapirmang, pashsha chaqqandek ta'sir qilmaydi. Chunki ularning "terisi qotib ketgan".

Bisotingizdagi jamiki yomon so'zlarni aytsangiz ham eti jimirlamaydi. Chunki vijdonni ovqatga qo'shib yeb yuborgan.

UYNI SOG'INGANLAR

Har hafta uyga borish-kelish ular uchun eng yoqimli mashg'ulot. "Nega uyga borasan? Axir kecha uydagilaring kelib ketti-ku!" desang, "uyni sog'indim" deydi.

DANGASA

Ko'pchiligi dangasa. Ozgina topshiriq ham ko'ziga ko'p ko'rinadi. O'zini juda yaxshi ko'radi. Jonini qiynagisi kelmaydi.

TO'YCHILAR....

Is chiqqan joydan quruq qolishmaydi. Momo-to'ymi, ischiroqmi – farqi yo'q, boraverishdi. Ular to'y uchun hech kim emasligini his qilishmaydi. To'ydan bir hafta oldin borsa, bir haftadan keyin kelishadi darsga....

Xullas, bu hamma abituriyentlar haqida emas. Ixlos bilan o'qiyotganlar bor, albatta. Gap aylanib borib egasini topadi.

YO'QOTILGAN

VAQTNI

QIDIRIB

Juзеppe Tornatore – qalbini tasvirda aks ettira oladigan, oddiy va samimiy tuyg'ulardan mukammal asar yarata oladigan noyob kinorejissor. Stiven Spilberg, Kristofer Nolan, Kventin Tarantino kabi mashhur nomlardan farqli o'laroq, negadir Tornatore nomi omma orasida bunday keng mashhurlikka ega bo'lmagan, rejissorlik olamining "megayulduz"iga aylanmagan. Filmlarini ichki bir hayajon bilan ko'rganiga qaramay, hamma tomoshabin ham uning ismini eslab qolavermaydi. Lekin baribir u Italiyadan tashqarida mashhur bo'lgan sanoqli italiyalik rejissorlardan biridir. Juзеppe Tornatorenini vatandoshlari "Sitsiliya kuychisi" deb hisoblashadi. Chunki Tornatorening filmlarida goh quvnoq, goh mahzun, goh achchiq iztiroblar bilan gavdalanadigan Sitsiliya alohida o'rin tutadi. Tornatore o'z vataniga muhabbatni kino tasmalariga bu qadar nazokat bilan tera olgani uning ulkan qalbi borligidan darak beradi. Uning muxlislari ham Sitsiliya timsolida o'z vatanlarini tasavvur qilishadi. Tornatorening filmografiyasidan ushbu orol va uning aholisiga bag'ishlangan, g'ayrioddiylik va o'ziga xos an'analari bilan mashhur bo'lgan yaxlit kinematografik tizimni ko'rishimiz mumkin. Uning filmlarida ko'pincha voqealar bola tilidan hikoya qilinadi. Rejissor yo'qotilgan vaqtни qidirib bola nigohi bilan vaqtни izlaydi. U sog'inchga imkon beradi, hayotni bolalik nostalgiyasi orqali taftish qiladi. Tornatore kartinalarida odamlarning umumiy manzarasi bilan yaxlit holda ko'rsatib, film davomida ularning zohiriy va botiniy qiyofalarini alohida ochib boradi. "Paradizo" filmida kinoteatr uning bu maqsadini amalga oshirishda alohida vazifani bajaradi.

YOXUD "SITSILIYA KUYCHISI"DAN BESH SHEDEV

Tornatorening 1988-yilda ishlangan “Paradizo kinoteatri” filmi – Italiya kinematografiyasi hali “italyan kinosi inqirozi” nima ekanligini bilmagan baxtli kunlar haqida hikoya. Uch qismga bo‘lingan kartinaning markazida rejissor Salvatorening taqdiri turadi. U bolaligida kino olamiga cheksiz mehr qo‘yadi va hashamatli Paradizo kinoteatrda ishlaydigan, shuningdek, kinoni jonidan ortiq yaxshi ko‘radigan Alfredo bilan do‘stlashadi. Filmda dunyoning mashhur filmlariga havolalar juda ko‘p berilgan, biz bolakay Salvatorening ko‘zlari bilan kino qanday o‘zgarganini va rivojlanganini ko‘ramiz. Bu bilan Tornatore italyan va Gollivud kino san‘atiga bo‘lgan ehtiromini bildiradi. “Paradizo kinoteatri” asosan avtobiografik film bo‘lib, unda rejissorning bolaligiga oid ko‘plab tafsilotlar mavjud. Qahramon kino bilan birga ulg‘ayadi, aristokrat oilaning qiziga ko‘ngil qo‘yadi. Ushbu filmda ham Tornatore uslubiga xos bo‘lgan belgilar ko‘rinadi: bolalik nostalgiyasi, Sitsiliya hayoti, qayg‘uli hikoya, ammo ayni paytda hazmi yengil va juda chiroyli kartina. Kinoteatrda ekranda mashhur filmlar namoyish qilinadi. Salvatore bu afsonaviy filmlardan ilhomlanib, Sitsiliya shahridan ketishni orzu qiladi. Yillar o‘tib u muvaffaqiyatli rejissorga aylanadi va uzoq yillar davomida tug‘ilgan shahriga qaytmaydi. Kartina Salvatorening onasidan qadrdon do‘sti Alfredoning vafoti haqidagi xabar kelishi bilan boshlanadi. Salvatore xotiralarga beriladi, bolalikka qaytadi.

Film Kann kinofestivalining hakamlar hay‘ati maxsus mukofoti, “Oltin globus” va “Eng yaxshi xorijiy film” nominatsiyasida “Oskar”ni qo‘lga kiritadi. “Paradizo” filmi ma‘lum darajada Marsel Prustning “Yo‘qotilgan vaqtni izlab” asarini eslatadi. Salvatore bolalik xotiralarini yodga olarkan, og‘ir sog‘inch va qayg‘uni his qilib turadi. U bola paytida Paradizo kinoteatri ular yashagan kichkina shaharchaning chinakam jannatiga aylangan edi, odamlar deyarli tun-u kun qahramonlarga hamdard bo‘lib, yuz martalab bo‘lsa ham film tomosha qiladigan sehrli makon edi. Salvatorening kinoga muhabbat qo‘yishida bosh sababchi bo‘lgan Alfredo uning xayollar va orzular dunyosiga yo‘lboshchi edi. Salvatoreni biz mashhur rejissor sifatida bilamiz, ammo uning eng yaxshi filmi o‘smirlik chog‘ida eski kamerada tasvirga olgan sevgilisi-ning oq-qora tasviri edi. Oradan yigirma yil o‘tgach, u Alfredoning dafn marosimida qatnashish uchun uyiga qaytgach, hayotini tahlil qiladi, yo‘qotilgan va erishgan narsalarini taqqoslaydi. “Paradizo kinoteatri” – umrning topish va yo‘qotishlari haqidagi samimiy film.

“PARADIZO KINOTEATRI

1995— yilda suratga olingan “Yulduzlar fabrikasi” filmida Tornatore “Paradizo kino-teatri” filmida boshlagan mavzuni davom ettiradi. Bu yerda ham film voqealari rejissorning vatani Sitsiliyada bo‘lib o‘tadi. Shahar aholisi kinoga cheksiz darajada muhabbat qo‘yishgan. Endi ular o‘zlari bir kun ekranga chiqishini orzu qilishadi. Shunday kunlarning birida Jou Morelli ismli shaxs film uchun sinov o‘tkazadi. Morellining fikriga ko‘ra, har bir inson kino yulduziga aylanishi va yiliga yuz million lirani ishlab olishi mumkin, faqat kastingga namunalar uchun haq to‘lash va keyinchalik Rimdan maxsus taklifnoma bilan qo‘ng‘iroqni kutish kifoya. Kino ular uchun mo‘jiza edi, mo‘jizani tomosha qilish qanchalik yoqimli bo‘lsa, mo‘jizaning ichida bo‘lish, unda qatnashish bitmas-tuganmas baxt edi. Mo‘jiza uchun so‘nggi pullarini berishga tayyor sodda

insonlarning ichki dunyosi Tornatorening kino prizmasi orqali ochib beriladi. Ular aldanishadi. Hayot insonni umidlantiradi va bir kun sarobga duch qiladi. Film mohiyatida rejissor orzularga erishish hech qachon oson bo‘lmashligini, bu yo‘l kutilmagan xavf va to‘siqlarga to‘la ekanini singdiradi. Kartinani tomosha qilar ekansiz insonning orzulari bilan yuzma-yuz kelganda qanday kechinmani boshdan o‘tkazishini ko‘rib hayajonga tushasiz, ekrandagi kayfiyat sizga ham ko‘chib o‘tadi.

“ YULDUZLAR FABRIKASI

1998-yilda ishlangan “Pianinochi haqidagi afsona” filmi Tornatorening eng mashhur filmlaridan biri hisoblanadi. Hammasi yigirmanchi asrning birinchi kunida “Virjiniya” paroxodida chaqaloq topilishi bilan boshlanadi. Bola ulgʻaygan, ammo u butun umrini Amerika va Yevropa oʻrtasida sayohat qilgan ulkan okean kemasida oʻtkazgan va hech qachon qirgʻoqqa chiqmagan. Pianino chalishni sirli ravishda oʻrganagan Denni Budmen T.D.Lemon 1900-quruqlikda ham mashhur pianinochiga aylanadi, oʻzi esa kema restoranining orkestrida kuy chalib, tomoshabinlarni xursand qiladi. Keyinchalik u xalq orasida afsonaga aylanadi. Ushbu film Alessandro Barikkoning “1900-yil afsonasi” romani asosida yaratilgan boʻlib, Tornatorening eng mashhur filmlaridan biriga aylandi. Dunyoda hamma muvaffaqiyatga erishib dunyoni ham oʻzgartirib yuborganlar, kechagi kundan koʻra yaxshiroq hayotni tanlaganlar, ichki qoʻrquvni yengib, oʻzlarini tuzatganlar, yangi hayot boshlaganlar haqida juda koʻp filmlar mavjud. Ammo oʻzlarini bir ritmda sobit tutib, hech narsani oʻzgartirmaslikka qaror qilganlar haqida filmlar juda oz. “Pianinochi haqidagi afsona” kartinasi xuddi shunday noyob filmlar qatoriga kiradi.

“Minglab koʻchalar... Faqat boshim aylanmoqda! Qanday qilib bitta koʻchani tanlash mumkin? Bitta ayolmi? Bitta uymi? Bitta yermi? Derazadan tashqarida bitta manzara va oʻlimga olib boradigan birgina yoʻl! Pianino baxtni tashlab yuborishingizga yoʻl qoʻymaydi! Men shu chegaralar doirasida yashashni oʻrgandim. Men uchun bu yer juda katta. Juda uzoq sayohat. Juda chiroyli ayol. Juda kuchli ifor. Ushbu musiqani qanday ijro etishni bilmayman. Ammo shuni bilamanki, men hech qachon kemadan tusha olmayman” (filmdan).

“PIANINOCI HAQIDA AFSONA

Bu Tornatorening butunlay global filmi, unda taniqli ingliz aktyori Tim Rot bosh rolni ijro etgan va Italiya bilan bogʻliq boʻlmagan mavzuda. Film-dagi atmosfera bir qarashda “Titanik” filmi eslatadi, ammo “Titanik”dan farqli oʻlaroq ushbu film muhabbat qissasiga kam vaqt ajratilgan. Muhabbat voqeligi juda qisqa lahzalarda oʻtib ketadi. Film biz Amerikaga yaxshiroq hayot izlash uchun ketadigan odamlarni va hayotini kemasiz tasavvur qila olmaydigan pianinochini oʻzida jamlagan ulkan kemadagi hayotni tomosha qilamiz. Bu Tim Rot oʻynagan gʻayrioddiy odam haqidagi qaygʻuli hikoya. Film pianinochining trubach doʻsti xotiralari orqali rivojlanadi. Shu sababli filmda hamma voqea 20-yillar uchun nostalgiyasi bilan sugʻorilgan. Pianinochi nega yerga tushmasligiga juda taʼsirli izoh beradi: “Mana pianino. Klavishlari boshlanadi va tugaydi. Faqat 88 ta klavish mavjud, ular cheksiz emas. Ammo insonga berilgan imkoniyat va klavishlardan chiqadigan musiqa cheksizdir. Bu menga yoqadi, yashashimning yagona usuli – shu. Va shuning uchun men narvondan pastga tushaman va cheksiz koʻp klavishlarni koʻraman. Millionlar va milliardlar! Ha, ularning oxiri va chegarasi yoʻq! Agar klavishlar cheksiz boʻlsa, unda musiqa yarata olmayman”.

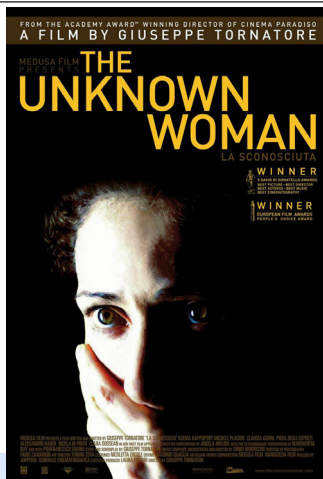
Tornatore 2000-yilda o'zining "shoh asar"laridan biri "Malena" filmi ishlaydi. Betakror Monika Beluchchi ijro etgan Malena obrazi orqali butun bir shahar odamlarining insoniylik darajasi taroziga tortiladi. Rejissor Malenadan qorong'uda turgan odamlarning asl qiyofasini ko'rsatuvchi nur sifatida foydalanadi. Odamlar insonning ongini, hatto iste'dodini ham kechira oladi, lekin go'zalligini hech qachon kechira olmaydi. Bu Monika Beluchchining sevimli iborasi. Uning qahramoni shu go'zallikning badalini to'laydi. Betakror Malena butun shaharga qarshi chiqadi, shahar esa undan tezroq qutulishga harakat qiladi. Kartina davomida Malenani unga cheksiz muhabbat qo'ygan 13 yoshli o'spirin Renatoning nigohi bilan kuzatamiz Renato tezroq ulg'ayishni va har doim Malena bilan birga bo'lishni, unga uylanishni, uni jirkanch va g'iybatchilardan, yovuz shahardan himoya qilishni orzu qiladi, lekin sevib qolgan bir bola shuncha narsaga qodir emas edi. Yolg'iz u Malenani sof qalb bilan sevar edi. Uning samimiy sevgisi tomoshabinga ham ko'chib o'tadi.

“ MALENA

Malenani jaholat to'dasi tinimsiz ta'qib etadi. Agar ayol shahardan bosh olib ketmasa, o'z joniga qasd qilishi hech gap emas edi. Rashkdan, hasaddan yongan odamlar uni shu fojiaqacha olib borishi aniq edi. Bir go'zal, pokiza insonni yo'q qilish uchun hamma usullardan foydalanadilar, jon-jahdlari bilan harakat qiladilar. Lekin bir bolaning mehri, muhabbati, birgina so'zi, birgina harakati ana shu olomonni yengadi. Bir qo'ldan judo er bo'lib o'tgan voqealarni eshitgach, achchiq-achchiq yig'laydi. Muallif urush ko'rgan erkakni yig'latadi. Chunki u sevgan ayolidan, orzu-umididan ayrildi. Jahannam ichidan chiqib kelgan yigit yig'layapti! Shunda Renato xat yozadi: "U sizni sevardi, sizni kutgandi. U pokiza, faqat sizni o'ldi deb o'ylagandi va shu kunlarga qoldi..." Yigit shundan so'ng o'zini qo'lga olib dom-daraksiz, izsiz ketgan xotinini izlab ketadi. So'ng mardonovor qadam bilan o'sha johil jamiyat orasiga olib keladi. Bu erkakning ayolga muhabbati edi! Insonning insonga bo'lgan mas'uliyati, javobgarligi olomonning olomonligini yo'q qiladi. Hissiz, ruhsiz odamlarga mehr, g'oya beradi. Olomon ozgina bo'lsa ham o'zgaradi, xalq tusini oladi: tan beradi, ayolni qabul qiladi.

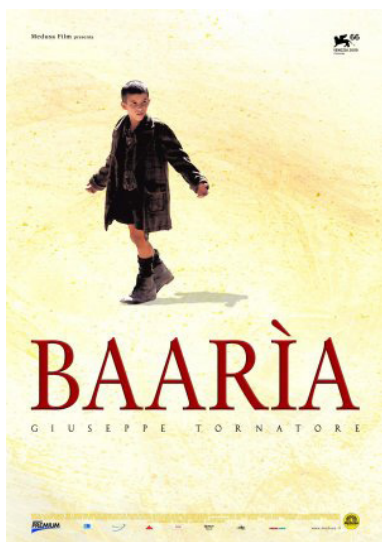
“BEGONA

gan sevgini unutolmaydi. Ammo u hali ham muhabbat va taqdirini o'zgartirish istagi uchun kuch topa oladi. Tornatorening ashaddiy muxlislarini bu safar filmning g'oyasidan ko'ra Rossiyalik aktrisa Kseniya Rappoportning ijrosi ko'proq mahliyo qildi. Kartina rejissorning an'anaviy uslubida yaratilgan: dahshatli xotiralar, qahramonning g'amgin qiyofasi va ayol qismati. Kartinani voqelik bilan taqqoslash og'ir tuyg'ularni keltirib chiqaradi. "Begona" – Tornatorening, shubhasiz, eng qayg'uli, og'riqli filmi. Shu bilan birga, bu eng samimiy kartina: nafaqat e'tiborga, balki chuqur hamdardlikka loyiq film. Irina izlayotgan narsa – yorug'lik, yaxshi kunlarni qaytarish uchun imkoniyat, hech bo'lmaganda notanish bir tuyg'u va ma'noni topish.

Tornatorening 2006-yilda suratga olingan "Begona" filmida rejissor yana ayolning sirli dunyosiga kirib boradi. Ushbu filmda boshqa bir taqdir aks etsa-da, Tornatore ayol qalbining noma'lum bir xonasini taftish etadi. Filmda bir ayol Italiyaning shimolidagi kichik shaharchaga keladi. Uning ismi Irina. Tomoshabinda savol uyg'otadi, nima uchun bu yerga keldi, u aslida kim edi? U zamonaviy qul savdogarlarining qurboni bo'lgan sharqiy yevropalik muhojir. U o'ziga nisbatan qilingan xo'rlikni hech qachon unutmaydi. Ammo, taqdirning barcha shafqatsiz sinovlariga qaramay, Irina o'z hayotidagi asosiy fojiani – yo'qotil-

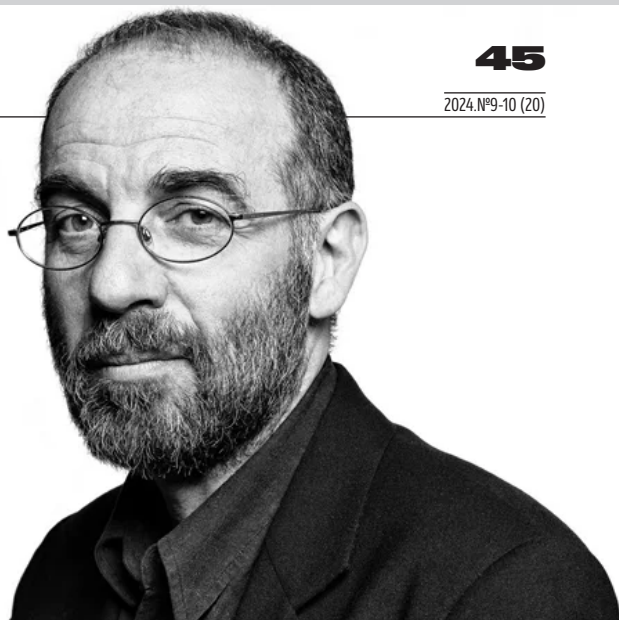

PLYUS: Tornatorening bola-sog'inchlari bilan sug'orilgan yana bir filmi 2009-yilda ishlangan "Baariya" kinokartinasidir. Baariya deyilishiga sabab mahalliy aholi Juzeppe Tornatore tug'ilib o'sgan Sitsiliyaning Bageriya shahri nomini xuddi shunday talaffuz qiladi. Filmdagi atmosfera tomoshabinga tanish: avvalgi filmlardagi Sitsiliyaning betakror manzarasi, quyoshli osmoni, urf-odatlar, odamlarning hazil-mutoyibasi, hissiyotini ko'rish mumkin. Aytish mumkinki, "Paradizo", "Yulduzlar fabrikasi" va "Malena" filmlari bilan birgalikda "Baariya" o'ziga xos "Sitsiliya tetralogiyasi"ni tashkil qiladi. 1920-1980-yillar oralig'ida bo'lib o'tadigan, Gabriel Garsiya Markesning "Yolg'izlikning yuz yili" asari ruhida uch avloddan iborat oilaviy drama. Tornatore bu film haqida "Mening eng shaxsiy filmim", deb ta'kidlaydi.

Juzeppe Tornatore o'z filmlarida yo'qotilgan vaqtni qidiradi. Dunyo kinoshunoslari nazarida Tornatore kartinalari kompromis kinoning eng yaxshi namunasidir. Bu idrok etish qulayligi va intellektual ish hajmi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglatadi. Tornatore ushbu ikkala jihatni o'z filmlarida qanday qilib muvozanatli tarzda namoyish qilishni uddalaydi. Ba'zida Tornatore ham harakatlar qulayligi va odatdagi Gollivudcha uslub g'olib chiqadi. Ammo rejissorning mualliflik kino-teatrlariga muntazam tashrif bilan bu "ayb"i yuvilib ketadi.

filmni tugatganimda, uni shu paytgacha qilgan ijodiy ishlarimdan qanday qilib ajratish haqida o'ylayman. Aks-holda bu zerikarli bo'ladi. Mening uslubim bu bir vaqtning o'zida xilma-xil hikoyalarda uzluksiz, doimiy ishlash. G'oyalar, matn parchalari va dialoglar hamma joyda: daftarimda, shimning cho'ntaklaridagi g'ijimlangan varaqlarda, kompyuterimda yozilgan turadi. Ularning aksariyati keyinchalik yo'q bo'lib ketadi, ammo ba'zilar miyamda to'liq saqlanadi. Keyin esa filmlarimga ko'chadi. Bir narsani tushunib yetdim, g'oyalar biz bilan birga harakatlanadi. Menda juda uzoq vaqt syujetida ochiq joylardan qo'rqish, ya'ni agorafobiya markaziy o'rinni egallagan film g'oyasi bor edi. Ammo bu fikr to'liq filmni tortib olmadi. Mening yana bir uzoq yillik g'oyam kimoshdi savdosi biznesi va narsalarning qiymatini aniqlash qobiliyati mavjud odamlarga bag'ishlangandi. Men uchun kuchli allegoriya, ammo film uchun material yetarli emas edi. Keyin esa to'satdan bu ikki hikoya bir-biriga bog'lana boshladi, men qaysi yo'nalishda harakat qilishni tushunib yetdim".

Tornatore hozirgacha 12 ta badiiy filmni suratga oldi. Ushbu filmlari bilan ko'plab nufuzli kinofestivallarda g'olib bo'ldi, italyan kinosining dunyo kinojamiyati oldidagi nufuzini ko'tardi. Bu nom dunyoning chekka joylarida ham kino degan sehirli olamga insonlarning muhabbatini uyg'otadigan bir simvolga aylanib ulguragan.

IJODIY LABORATORIYA

Xurshid SEROBov

A circular portrait of Muhiddin Po'latov, a middle-aged man with dark hair, wearing a dark suit, white shirt, and a patterned tie. He is sitting in a black leather office chair. The background of the portrait is dark and out of focus.

Samarqand
iqtisodiyot va servis
instituti rektori

Muhiddin Po'latov:

– Tobora yakunlanib borayotgan 2024-yilni sarhisob qilar ekanmiz, ushbu yil biz uchun juda omadli, barakali hamda yangiliklarga boy bo'lganini ko'rishimiz mumkin. Xususan, joriy yilda 45 dan ziyod professor-o'qituvchilarimiz yangi ilmiy unvon va ilmiy darajalarga ega bo'lishdi, 15 dan ortiq sportchi talabalarimiz Respublika hamda jahon arenalarida zafarlar quchishdi, 20 dan ziyod xalqaro hamkorlik uchrashuvlari tashkil etilib, memorandumlar imzolandi. Albatta, bu kamtarin raqamlar 2025-yilda yana-da oshishiga ishonamiz. Zero, Yangi yil – yangi maqsadlar sari ilk qadam demakdir. Bu bayramda yangi rejalar tuziladi, yangi orzular ketidan yangi maqsadlar paydo bo'ladi. Inson shaxsiyatida o'zgacha kuch va motivatsiya seza boshlaydi. Bularning barchasiga sabab nima deb o'ylaysiz? Menimcha, Yangi yil bayramona kayfiyati, yon atrofimizning bayramona bezatilgani hamda oila a'zolarining bir joyga jam bo'lishi asosiy sabablardan biridir.

Shuning uchun ham bu bayramning shukuhi o'zgacha.

Yoshligimizdagi Yangi yil bayramlari ham esimda. Qishda qor ustida o'ynab, otanamizdan sovg'alar kutar edik. Bayram arafasida tashrif buyurgan insonlar yuzida esa o'zgacha mehr va tabassumni ko'rardik. Demak, hozirgi kayfiyatimiz yoshlikdan shakllangan xotiralar natijasidir. Umuman olganda, Yangi yil bu nafaqat yangi sanani kutib olish, balki hayotdagi ijobiy o'zgarishlarga tayyor turishdir. Yangi yil – bu yangilanish, umid va yangi maqsadlar sari yo'l olish davri.

Barchangizga yaqinlashib kelayotgan Yangi yil bayrami muborak bo'lsin! Baxt, sog'lik va muvaffaqiyat sizlarni hech qachon tark etmasin! Yangi yilda yangi marralar, yangi maqsadlarga erishish nasib etsin!

Toshkent davlat
agrar universiteti
rektori

Narzullo Oblomurodov:

– Bolalikdagi Yangi yil bayrami mening xotiramda har doim iliq va unutilmas taassurotlar bilan saqlanib qolgan. O'sha paytlarda Yangi yilga tayyorgarlik o'zgacha shukuhda o'tardi. Oilamizda katta bayram dasturxoni yozilar, ota-onam bolalik xayollarimizni ro'yobga chiqarishga harakat qilishardi. Yangi yil archasi o'rta qo'yilib, uni oddiy, ammo chiroyli o'yinchoqlar bilan bezardik.

Yangi yil bayrami men uchun bolalikdagi eng qadrli va iliq xotiralar bilan bog'liq. O'sha qorli sovuq kunlar, sandal yonida yig'ilib, oila davrasida yangi yilni kutib olish, onamning mehri bilan pishirilgan taomlarning hidi va mehrli suhbatlar hali ham yodimda. Bu bayram menga doimo umid, yangilikka ishtiyoq va oilaning naqadar muhimligini eslatib turadi. Hozir ham har safar Yangi yil kelganda o'sha beg'ubor damlar, samimiy tabassumlar va yaqinlar bilan birga o'tgan xotiralar yodga tushadi. Ana shunday iliq xotiralar bugun ham qalbmida alohida o'rin tutadi. Shuning uchun bu bayramni oila a'zolarim bilan birga o'tkazishga harakat qilaman. Har yili bayram arafasida bolalar kabi yangi yil archasini bezash, birgalikda dasturxon atrofida yig'ilish, bir-birimizga ezgu tilaklar bildirish odatimizga aylangan. Chunki bu kabi an'analar insonni nafaqat oilasi, balki bolalik beg'uborligiga yaqinlashtiradi. Yangi yil eshigi ochilayotgani har birimiz uchun yil davomida erishgan yutuqlarimizni sarhisob qilish va kelgusi maqsadlarimizni belgilash uchun ajoyib imkoniyatdir. Har bir Yangi yil bilan kelayotgan ezgu niyatlaringiz amalga oshsin, bolalik orzularingiz sizni ulg'ayganingizda ham tark etmasin. Ana shunda muvaffaqiyat ham, baxt ham o'z yo'lini topadi. Yangi yil hammamiz uchun ezgu niyatlar, katta yutuqlar va baxtli kunlarga boy bo'lsin!

SENING

QAHRAMONING

KIM?

SAVOL:

**BARCHA
DAVRLARDA
JAMIYATNING O'Z
MAYOG'I, MILLAT
QAHRAMONLARI
BO'LGAN.
SIZNINGCHA,
BUGUN
JAMIYATIMIZDA
ZAMONA
QAHRAMONLARI
KIMLAR?**

Jahongir JAMOLIDDINOV,
talaba:

– Qahramonlarni ma'lum bir muhit va sharoit yuzaga chiqaradi. Bugun biz ham yurtimizdagi mavjud vaziyatlardan kelib chiqqan holda turli soha vakillarini yoki shaxslarni qahramon deyishimiz mumkin. Masalan, O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirish uchun yangi texnologiyalar va biznes modellarni joriy qilayotgan tadbirkorlar. Xususan, IT sohasida startaplar yaratib, yoshlarni ish bilan ta'minlayotganlar. Dehqonchilikda zamonaviy texnologiyalarni joriy qilib, hosildorlikni oshirish orqali oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlayotgan fermerlar. O'zbek madaniyatini xalqaro miqyosda targ'ib qilayotgan kino ijodkorlari, rassomlar, qo'shiqchilar va adiblar. Atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy tengsizlikka qarshi kurashayotgan yoshlar va faollar. Daraxt ekish kampaniyalarini tashkil qilayotgan yoki suv resurslaridan oqilona foydalanishni targ'ib qilayotgan shaxslar. Chekka hududlarda xizmat qilib, sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishiga hissa qo'shayotgan shifokorlar.

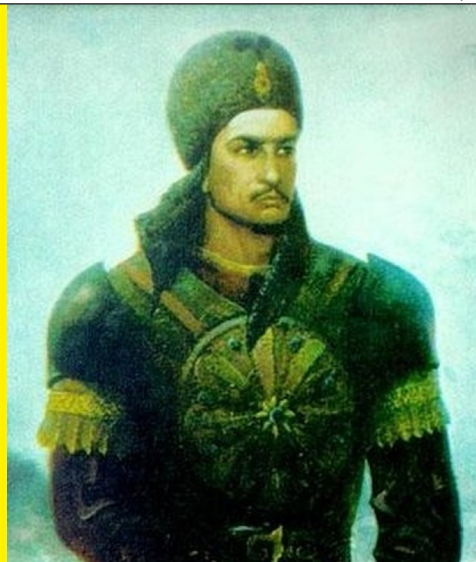
Xullas, har kim subyektiv qarashlari va ijtimoiy ehtiyojlari asosida jamiyat qahramonlarini turlicha deb bilishi mumkin. Shaxsan, men uchun chekka hududlarda ham, oladigan maoshiga qanoat qilib jamiyatning ilmi bo'lishi uchun harakat qilayotgan muallimlar millatimizning haqiqiy qahramonlaridir.

Diyora DAMINOVA,
talaba:

– Shunday qahramonlar ham borki, ular o'z davridagina emas, balki bir necha ming yillar o'tgandan keyin ham avlodlar uchun o'rnak bo'lib kelmoqda. Jamiyatimizning bugungi kundagi qahramonlari esa bu yoshlar, millat tarbiyachisi bo'lgan o'qituvchilardir. Tariximiz zarvaraqlarida o'chmas iz qoldirgan buyuklarimiz Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Alisher Navoiylar ham ustozsiz hech narsaga erisha olmas edilar. Oramizda shunday jonkuyar, fidoyi ustozlarimiz borki, ularni hech ikkilanmasdan haqiqiy qahramon deya olamiz. Misol uchun, mo'jazgina ikki xonalik binoni ijaraga olib, bir yil mobaynida yuzlab o'quvchilarga til sertifikatlarini olishda yordam berayotgan ustozimni ham jamiyatimiz qahramonlari qatorida sanashim mumkin.

Suhrob AMINOV,
talaba:

– Bugungi kunda tibbiyot xodimlari va veterinarlar haqiqiy zamonamiz qahramonlaridir. Ularning fidoyiligi hamda jasorati ko'plab inson va hayvonlarning hayotini saqlab qolayotganligiga guvohmiz. Tibbiyot xodimlari inson sog'ligini tiklash va saqlash uchun o'z bilim-malakasini oshirishga intiluvchi shaxsdir. Pandemiya davrida ularning matonati va sadoqati butun dunyoga na'muna bo'ldi desak, mubolag'a emas. Ularning g'amxo'rlik va mehribonligi bemorlarning tezroq sog'ayishiga, ruhiy ko'tarinkilikka olib keladi. Stress va yuqori bosim ostidagi ish jarayoniga qaramasdan, tibbiyot xodimlari samarali faoliyat yuritib, ko'plab insonlar hayotini saqlab qolishmoqda. Ular jamiyatning salomatligini ta'minlash va turli kasalliklar tarqalishining oldini olishdek sharaflilik ishga safarbardirlar.

Veterinarlar esa hayvonlarning sog'ligini saqlash va turli epidemiyalarning oldini olishda katta ko'lamdagi ishni bajarishadi. Ular chorva mollari va uy hayvonlarini davolash orqali nafaqat hayvonlar, balki odamlar salomatligini saqlaydilar. Veterinarlar ham doimiy ravishda o'z sohasida yangi texnologiyalar va usullarni o'rganib boradi hamda bularni amaliyotda keng tadbqiq qilishga intiladi. Ular ham o'z ishlarida fidoyilik ko'rsatishmoqda.

Yuqorida aytilgan ikki kasb vakillari jamiyatimizning muhim va ajralmas qismidir. Ularning har biri o'z bilimi, mehnati bilan zamonamiz qahramonlariga aylangan va xizmatlari doimo qadrlidir.

Muin NUROV,
talaba:

– Bugungi davrda zamonamiz qahramonlari deya turli xil sohalarda samarali faoliyat ko'rsatib kelayotgan bir qancha kasb vakillarini aytishimiz mumkin. Deylik, texnologiya, ilm-fan, tibbiyot, madaniyat va sport kabi sohalarda yorqin faoliyat yuritayotgan, jamiyatimiz rivojiga hissa qo'shayotgan insonlar bunga misol bo'la oladi.

Masalan, shifokorlar va tibbiyot xodimlarini olsak, ular insonlar hayotini saqlash uchun bor bilim va malakalarini ishga solib, har qanday holatda ham bemorlar sog'ligi uchun qayg'urishadi. Xususan, pandemiya davrida dunyo bo'yicha barcha sohalar "lockdown" holatiga tushgan vaqtida ham tibbiyot xodimlari insonlarning hayotini saqlab qolish uchun "ko'rinmas yov" bilan kecha-yu kunduz tinmay kurash olib borishdi. Shu boisdan shifokorlar va tibbiyot xodimlarini chin ma'noda zamonamiz qahramonlari deyishimiz mumkin.

Shu o'rinda, o'qituvchilar va ta'lim fidoyilari haqida ham aytib o'tish lozim. Chunki istiqbolli kelajakka yetish yo'lida yoshlarni ma'naviy yuksaltirish aynan ularning chekidadir. O'qituvchilar, ta'lim xodimlari, muallimlarning taraqqiyotda o'rni beqiyos.

San'atkorlar va madaniyat xodimlariga kelsak, ular xalqning milliy madaniyati va san'atini rivojlantirish orqali xalqning ma'naviy hamda ruhan boy bo'lishiga hissa qo'shishadi. Qolaversa, davlatni dunyoga eng tez tanitadigan sohalarning biri sport bo'lsa, ikkinchisi san'at hisoblanadi.

Muxlisa NURIDDINOVA,
talaba

– Bilamizki, har bir zamonning o‘z qahramonlari bo‘ladi. Ular hurlik va istiqloq uchun kurashgan, o‘z xalqini ozodlikka olib chiqqan yo‘lboshchilar yoki dushmani yurtidan haydab chiqargan sarkardalardir. Ba‘zan ulug‘ kashfiyotlar qilib, o‘z millati nomini dunyoga yoygan olimlar yoki ezgulik va adolat uchun jonlarini fido qilgan oddiy odamlar bo‘lishi mumkin. Har bir zamonning qahramonlari o‘sha davr kishilarining eng oliy fazilatlarini: axloq-odobi, aql-u zakovati, halolligi va mardligini, orzu-umidlarini o‘zlarida mujassam etganliklari bilan ajralib turishgan. Shuning uchun ham xalq ularni sevgan, ularga ergashgan, kelgusi avlodlarga ibrat qilib ko‘rsatgan. Hozirgi zamonimizning ham o‘z qahramonlari bor. Menimcha, ular yurtimiz posbonlaridir. Aynan, ular yurtimiz osoyishtaligini ta‘minlash, chegaralarimizni daxlsiz saqlash uchun tunni tun, kunni kun demay jazirama issiqda ham, izg‘irin sovuqda ham o‘z burchlarini sadoqat bilan bajarishmoqda. Harbiylarimiz bor ekan, osmonimiz musaffo, ko‘chalarimiz obod va mamlakatda tinchlik hukmron. Shuning uchun ham xalq ularni hurmat qiladi va minnatdor bo‘ladi. Ularning fidokorona mehnatlari tufayli farzandlarimiz chehrasida quvonch, qalbimizda yangi umidlar va ertangi kunga ishonch mustahkamdir.

Sabina XUSHMURODOVA,
talaba:

– Zamon qahramonlari jamiyatning ehtiyojlari va muammolariga qarab shakllangan bo‘ladi. Qadimgi davrlarga qaraydigan bo‘lsak, o‘sha paytdagi qahramonlar, asosan, kuch-qudrati yoki ilm-ma‘rifati orqali namuna bo‘lgan. Bugungi kunda O‘zbekistonda va dunyoda zamonaviy qahramonlarni turli sohalarda ko‘rishimiz mumkin. Tibbiyot sohasidagi shifokorlarni, ilmfan sohasidagi o‘qituvchilarni, san‘at va madaniyat sohasidagi ijodkorlarni, ekologiyani himoya qiluvchilarni zamonamiz qahramonlari deb atasak bo‘ladi. Lekin mening fikrimcha, o‘qituvchilar zamonamizning asosiy qahramonlari hisoblanadi. Chunki bugungi kunda ko‘plab ilm-fan egalari yuksak marralarga erishmoqda. Bunday natijalarning orqasida, albatta, o‘qituvchilar turadi. Shuningdek, o‘qituvchilar odob-axloq egalari ham hisoblanadi, chunki ular o‘quvchilarga ham bilim, ham tarbiya berishadi.

Bilamizki, butun dunyoga shifokorlar juda zarurdir. Ayniqsa, pandemiya davrida shifokorlar zamonamizning eng asosiy qahramonlari bo‘ldi. Jamiyatimiz uchun asosiy qahramonlar shular bo‘lsa kerak.

Maqsad OBIDJON yozib oldi

MILLIYLIK KO'ZBO'YA MACHLIK EMAS!

FERUZA XOLIQOVA:

Kashtalarni ko'rsam, kitob o'qiganday yoki birovning hayotini ko'z oldimdan o'tkazganday bo'laman

Biror bir kasb egasi bo'lsammi yoki hunar egallasammi, deb ikkilanib turgan yoshlar kam emas. Ayrimlar shinam joylarda, yumshoq kreslolarda o'tirib ishlash uchun ham yillab o'qish kerak, katta mablag' zarur desa, ba'zilar hunarning ertasi bormi-yo'qmi, o'qishdan chalg'imaslik kerak, degan fikrda. Nima bo'lganda ham, har ikkisi uchun ilm, tirishqoqlik zarur, undan ham muhimi – o'z sohasini sevish. Hunari ortidan obro'-e'tibor, hurmat-izzat topayotgan shunday mehnatkashlar borki, ularga havas bilan qarovchilar ham topiladi. Boysunlik hunarmand Feruza Xolliqova bugungi erishganlari uchun ozmi-ko'pmi zahmat chekkani, mashaqqatlarni sabr bilan yolg'iz o'zi yengib kelayotganini aytadi.

– Bu hunar bizga buvimdan meros. U kishi kashtalarning eskizlarini chizib berardilar, zanjirak, to'ldirma, quroq, pocha va boshqa namunalardan tikib ko'radik. Bir gal bo'lalarim bilan bitta kashtamizni bitirib, buvimga olib borganmiz. Buvim hazillashib “yaxshi chiqibdi, endi buni soyga oqizish kerak, shunda katta chevar bo'lasizlar” deganlar. Keyin kashtani suvga qo'yib yuborganmiz. Qarasak, shuncha qilgan mehnatimiz oqib ketyapti. Qo'l mehnati shirin ekan baribir, ketidan o'zimizni suvga otib, “qutqarib” qolganmiz. Kashtam suvda oqib ketmadi, endi katta chevar bo'lmas ekanman demadim-u, o'rganishga yana ham ko'proq qunt qilib, jiddiy kirishdim.

Boshqalar ham bizda mana shunaqa chiroyli kashtalar tikilishini bilishlari kerak

– 96-yillar oyim bilan birga uy-muzey ochganmiz. Unda oyimning yillar davomida yiqqan kitoblari, Boysundagi barcha turdagi kashtachilik namunalari jamlaganmiz. Qisqasi, kichkina o'lkashunoslik desammi, madaniyat-shunoslikmi, xullas, mo'jazgina muzey paydo bo'lgandi. Shunda ham odamlarning uylarida saqlanib qolgan yoki yo'qolib borayotgan eski kashtalarning asl nusxalarini yig'a boshladik, o'zimiz tikkanlarga ham alohida burchak ajratdik. 98-yilda muzeyimiz, undagi eksponatlar, hunarmandchilik namunalari bilan respublikagacha chiqdik. 2000-yilda bo'lib o'tgan "Boysun bahori" festivalida dizayn va hunarmandchilik yo'nalishidagi tanlovda sovrindor bo'lganman. Xorijlik mehmonlarning biz taqdim qilgan ishlarga qiziqish bildirgani kelgusida qo'l mehnatimizni chetga chiqarish – eksport qilish, eng avvalo, dunyoning boshqa joylaridagi odamlar ham O'zbekistonda mana shunaqa chiroyli kashtalar tikilishini bilishlari kerak, degan fikr uyg'ongan, o'shanda. Shundan ruhlaniib, faoliyatimizni kengaytirdik, avvaliga yakka tartibdagi tadbirkor, keyin MCHJ shaklida davom etdik.

2012-yilga kelib Feruza oila tashvishlaridan orta olmay, hunarmandchilik ishlarini ma'lum muddatga to'xtatib turadi. Farzandlari ulg'ayib, ro'zg'or ishlaridan bo'shay boshlagach esa o'z sevimli ishi yana uning joniga oro kiradi.

– Kashtalarni ko'rsam, kitob o'qiganday yoki birovning hayotini ko'z oldimdan o'tkazganday bo'laman. Agarda uni men to'qisam, xuddi bir nihol ekib, daraxt o'stirganday, yo bir bola ulg'aytirib, elga qo'shgandek o'z ishimdan qoniqqan bo'laman. Kashtaning o'zi bir dunyo, xuddi u bilan suhbatlashayotgandek ishlaysiz. Ko'nglim cho'kkan kezlarda ham tikkanlarim bor,

quvnoq, xursand holimda ham tikkanlarim bor. Ancha vaqtdan keyin qarasam, dilimdan nimaiki qo'shib to'qigan bo'lsam, kashtam menga shularni "aytib" turadi. Xorijiy mehmonlar kelib asl nusxalarni so'raganida ko'nmayman, keyingi to'qilganlarini sotishim mumkinligini aytaman. Bo'lmasa kasal bo'lib qolishim hech gap emas.

Qachongacha o'zbek desa palovxo'r millat tasavvur qilinishi kerak?

Surxondaryo-Qashqadaryo kashtachilik namunalari o'ziga xosligi bilan ajralib turadi. Undagi yorqinlik, ranglar jilosi, allaqanday issiq taft va ko'tarinki ruh istalgan kishini o'ziga maftun qila oladi. Bu borada Boysun kashtachiligi boshqalaridan mo'ysafidrog va tarixiy ildizi chuqurroq, deydi qahramonimiz.

Bizdagi namunalar, hududning tabiati, mard, tanti odamlarining xarakteridan kelib chiqib yaratilgan. Ishonasizmi, boshqa viloyatlar,

respublikalarda Boysun kashtalarini olib sotishadi, muzeylarga eksponat sifatida qo'yishadi. Sotganda ham ayrimlar turistlar istagan, ularga yoqadigan variantda tikib ham berishadi. Mana shunisi juda ranjitadi. Menga bu asliyatdan qochish va uni yo'qotish bo'lib ko'rinadi. Yana meni o'ylantiradigan bir jihat – boysunliklarning o'zida ham milliy liboslarga bo'lgan e'tibor susaygandek. Yaqin-yaqingacha bozorga chiqqan yoki to'yga borgan boysunlikning egniga janda-jelak, hech bo'lmaganda boshiga to'ldirma yo lolagul d'oppi kiyib olganiga ko'zim tushar edi, hozir bunaqasini uchratish qiyin. Bugun milliy kiyimlarni faqat tadbirlar, festival-lardagina kiyishadi, chetdan kelganlarga ko'z-ko'z qilish kerak xolos, deb tushunishyapti, chog'i. Milliy liboslar har doim, har joyda kiyilishi kerak, o'zbekning yuzi bo'lishi kerak. O'zimiz e'tibor qilmagan, qadrlamagan milliylikimizni xorijliklar kelib ko'ziga surtyapti-ku! Biz esa nega ana shu begonalarning qiziqishidan foydalanib faqat daromad qilishni o'ylashimiz kerak? Axir qachongacha o'zbek desa palovxo'r millat tasavvur qilinishi kerak? Yapon desa kimono, hind desa sari xayolingizga kelmaydimi yo? Muzeyimizga keladigan har bitta ixlosmand to'qigan, tikkanlarimizga befarq bo'lmaydi, ko'proq vaqt ajratib bo'lsa ham o'z yurtiga kashta-yu libos to'qish siralarini o'rganib ketsam deydi. Savol beradi, sizga qandaydir ko'mak bergisi ham keladi. Yonimizdagilar-chi, ularni bunday deb bo'lmaydi, nari borsa, tayyorlagan milliy liboslarimizni kiyib, rasmga tushishadi va tezroq ketishga urinib, boshqa tashvishlarga sho'ng'ishadi. Uyida bekor yotgan ayollar kam deysizmi? To'qishni, tikish-bichishni bilgan, kamida bitta hunari bor ayolning turmushida kami bo'larmidi? Yo'q, albatta. Men esa ularning bu hunarni o'rganishini istayman.

Xo'jako'rsinga tashkil qilinadigan tadbirlarni unchalik xushlamasligini aytgan Feruza opa unga ketadigan vaqtini foydali ish bilan o'tkazish, yangi narsalar o'rganishga sarflashni istaydi. Boysunlik yoshi ulug' momolarni rozi qilib, necha yillardan beri asrab kelinayotgan kashtalarni sotib oladi, o'zining muzeyini boyitib keladi. Hunarmandning aytishicha, bu kashtalar shu tarzda saqlab qolinmasa, ularning kelajakdagi taqdiri noma'lum: gilam, choyshab yoki quyoshdan to'suvchi parda sifatida ishlatilaversa, uvadasi chiqadi, oqibatda olovga tashlansa ham ajab emas. Bugunga kelib Feruza opaning muzeyida 5 mingga yaqin nusxalar yig'ilgan.

Bilgichlardan eshitamiz

– Bugungi natijalarim uchun 27 yil umrimni sarf qildim. Menda mashina, qo'sha-qo'sha uy, hovli, pul, taqinchoqlar yo'q, zero bunday moddiyatlar meni biror marta ham qiziqitirmagan. Lekin menda kashtalar bor, shunisi afzalroq. Farzandlarim uchun ham katta bir boylik qoldirish niyatim yo'q, bor boyligim mana shu muzeydagi narsalar! O'z vaqtida meni jinniga chiqarganlar bo'ldi, "foyda bermasa, buncha pulni nimaga sarflayapsan" deb. E'tibor ham bermaganman, tushuntirib ham o'tirmaganman. Mana, bugun xursandman, menga bugungi natijalarim kerak edi. To'g'risi, hozirgi darajamga yetishim oson bo'lmagan, bir so'msiz qolgan paytlarim bo'ldi. Bugun ayrim ayollarda ham shunaqa holatni his qilganim uchun, istab kelganlarga o'rgataman, oz bo'lsa-da oilasiga daromad keltiradi, qolaversa, bitta hunarli bo'ladi. Endi mana shu tarmoqni kengaytirmoqchiman. Muzeyimiz joylashgan bino o'zimizniki emas, davlatniki, lekin buni kengaytirish, yaxshiroq sharoit yaratishni istayman. Hunar o'rganmoqchi bo'lganlar ko'p, ularni ish bilan ta'minlamoqchiman. Natijada Boysun milliy kashtachiligiga xos bo'lgan barcha turdagi mahsulotlar bizning nuqtadan tarqaladi. Bizdagi namunalar yevropacha uslublardan ulgi olmaydi, asl ko'rinishini yo'qotmay, haqiqiy, toza boysuncha nusxada bo'ladi. Shuning uchun binomizni kengaytirib, katta muzey va hunarmandlar uyi tashkil qilsam deyman. Maqsad shu!

Orzu- maqsadlari tomon intilyaptimi, uni endi to'xtatib bo'lmaydi

Feruza Xoliqova orzulari ro'yobini kutayotgan ayrim insonlardan farqli ravishda, maqsadlari sari intilayotgan serg'ayrat hunarmand. U USAID xalqaro tashkilotining "Agrobiznesni rivojlantirish" dasturi doirasidagi tanlovda o'z loyihasi bilan ishtirok etgan. 1-o'rinni egallab, 20 ming dollarlik grant yutib olgan.

— Grant yutib olishimiz oson bo'lmagan. Yonimda men bilan birga ishlab yurgan ayollar, qizlarning ham hissasi katta. Avvaliga ishonmadik. Bir parcha qog'ozga kim ham ishonadi. Eshitganlar "Ha, Feruza, grantingiz kelmadimi, ishingizni qilavering, qulog'ingizga lag'mon ilib ketishibdi" deb jahlimni chiqaradigan "dalda" ham berishdi. Lekin, baribir, ichimda ishonch bor edi, axir shuncha mehnat bekor ketmasa kerak, degan. Va bir kuni sim qoqib, "sizning grantda yutib olgan tikuv mashinalaringiz yo'lda, qabul qilib olarsiz" deyishdi. O'shandagi hayajonim, quvonchimni tasvirlab berolmayman. Hozir Boysun tuman Gaza mahallasida bitta kichik binoni ijaraga olib sex tashkil qilganmiz. Bu yerda 20 ga yaqin tikuvchi ayollar muzeyimiz uchun milliy liboslar, dasturxonlar, qolaversa, buyurtmalar asosida liboslar, ko'rpa-to'shaklar, maxsus formalar tikib berishadi. Xullas, ish qizg'in ketyapti. Niyatlarimga birma-bir yetishib boryapman deb o'ylayman. Va eng asosiysi, bundan keyin ham bir lahza to'xtab qolmay, faqat va faqat olg'a intilaman.

Aslida, hamma gap odamning o'zida: maqsadni katta qo'ydimi, atrofdagi gap-so'zlarga quloq solmay, faqat orzu-maqsadlari tomon intilyaptimi, o'z kuchi, imkoniyatiga ishonyaptimi, demak u ayni chog'da muvaffaqiyatli inson, chunki uni endi to'xtatib bo'lmaydi. Biz esa o'ziga bo'lgan mustahkam ishonchi sabab yaxshi natijalarga erishayotgan hunarmand Feruza Xoliqova singari yurtdoshlarimizga omad tilab qolamiz.

pedagogika fanlari nomzodi
Oliya QODIROVA
yozib oldi

QOR

BOBO

ASLI QAYERLIK?

Qorbobo obrazi ko'p asrlar davomida shakllanib kelgan.

Uning asosiy ildizlari Avliyo Nikolay (St. Nicholas) obraziga borib taqaladi. Avliyo Nikolay 4-asrda Myra (hozirgi Turkiya) shahrida yashagan xristian yepiskopi bo'lgan. U bolalarga yordam bergani va mehribonligi bilan mashhur edi. Keyinchalik, Avliyo Nikolayning obrazi Yevropa va Shimoliy Amerikaga tarqaldi. 1823-yilda amerikalik shoir Klement Klark Mur "A Visit from St.

Nicholas" (bugungi kunda "Twas the Night Before Christmas" sifatida tanilgan) she'rini yozdi, unda bugungi Qorbobo obrazining ko'plab xususiyatlari tasvirlangan.

Yillar o'tib Coca-Cola kompaniyasining 1930-yillardagi reklamalari Qorbobo obrazini yana-da mashhur qildi. U reklamalarda Qorbobo qizil-oq rangli kiyim, oppoq soqol va quvnoq tabassum bilan tasvirlangan. Shundan so'ng Yevropa, hattoki Osiyoda ham qorboboning o'sha versiyasi mashhurlikka erisha boshladi.

Qorbobo Avliyo Nikolaydan ilhomlanib yaratilgan obraz ekanini inobatga olsak, u turli xil millatlarda bolalarga g'amxo'rlik va mehribonlik ko'rsatadigan boshqa qahramonlar siymosida ham gavdalanishi hamda boshqacha nomlanishi mumkin. Quyida sizlar bilan Qorboboning qaysi davlatlarda qanday nomlanishi, uning boshqa versiyalari, kelib chiqish tarixi va mifologiyasi haqida suhbatlashamiz:

1.

AQSH VA BUYUK BRITANIYA:

Santa Claus

Santa Claus nomi gollandcha “Sinterklaas” (Avliyo Nikolay obrazi) so'zidan kelib chiqqan. Golland muhojirlari Avliyo Nikolay bayrami an'alarini 17-asrda Amerikaga olib kelishgan. 19-asrda Santa Claus obrazi Vashington Irving va Klement Klark Murning asarlari orqali shakllangan. Santa Claus obrazi Avliyo Nikolayning mehribonligi va saxiyligiga asoslanadi.

2.

GOLLANDIYA:

Sinterklaas

Bu obraz ham bevosita Avliyo Nikolayga asoslangan. Gollandiyaliklar Avliyo Nikolayni mehribonlik, adolat va saxiylilik timsoli sifatida sharaflaydilar. Sinterklaasning yordamchisi Zwarte Piet (Qora Pyotr) bo'lib, u ham bolalarga sovg'alar ulashadi. Sinterklaasning bayrami 5-6-dekabrda Avliyo Nikolayning vafoti sanasida nishonlanadi.

Ded Moroz qadimiy slavyan mifologiyasidagi “sovuq sehr-gar” obrazidan kelib chiqqan. Keyinchalik u pravoslav oqimida Rojdestvo bilan bog'langan va sovg'a ulashuvchi mehribon chol sifatida shakllangan. Ded Moroz slavyan xalqlari orasida qishki sovuqni ramziy ma'noda ifodalaydi va Yangi yil bayramiga moslashtirilgan. Uning yordamchisi Snegurochka (Qorqiz) esa bahor va qish mavsumlari o'rtasidagi uyg'unlikni aks ettiradi.

ROSSIYA:

Ded Moroz (Qorbobo)

3

4. **ITALIYA:** Babbo Natale

“Babbo” italyanchada “ota” degan ma’noni anglatadi. “Natale” esa “Rojdestvo” ma’nosini beradi. Qorbobo italyan madaniyatida ham Rojdestvo bilan bog’langan mehribon otaning ramzidir. Italiyada Qorbobo va Befana (Yangi yil malikasi) obrazi bolalarga sovg’alar olib keluvchi mehribon qahramonlar sifatida tanilgan.

GERMANIYA:

Weihnachtsmann

“Weihnachtsmann” so’zi nemis tilida “Rojdestvo odami” degan ma’noni beradi. Bu obraz 19-asrda protestant madaniyatida shakllangan, chunki nemislarning ba’zi hududlarida katoliklarning Avliyo Nikolay an’analari qabul qilinmagan. Germaniyada Weihnachtsmann Avliyo Nikolayning modernlashtirilgan versiyasi hisoblanadi.

5.

6.

FRANSIYA:

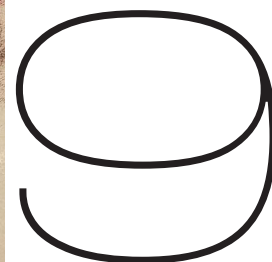
Père Noël

“Père” so’zi fransuz tilida ota, “Noël” esa Rojdestvo degan ma’noni anglatadi. Père Noëlning ildizlari ham Avliyo Nikolayga borib taqaladi, ammo uning obrazi vaqt o’tishi bilan dunyoviylashgan. Fransiyada bolalar Père Noël uchun ship-pak qoldirishadi, bu esa qadimgi Rojdestvo an’alaridan kelib chiqqan. An’anaga ko’ra, Père Noël tunda eshik oldiga yangi yil oyoq kiyimini qoldirgan bolalarga sovg’a tashlab ketadi.

ISPANIYA:

Papá Noel

“Papá” ispan tilida ota, “Noel” esa Rojdestvo degan ma’nolarni anglatadi. Ha, payqaganingizdek fransuz va ispan tillarida bu atamaning nomlanishi bir-biriga juda yaqin. Tabiiyki, Papá Noel Avliyo Nikolay obrazining Ispaniyadagi shakli bo’lib, unga an’anaviy ravishda 25-dekabrda ehtirom ko’rsatilib, bayram sifatida nishonlaniladi. Ispaniyaning ayrim mintaqalarida uch shoh obrazlari ham mavjud, ular 6-yanvarda bolalarga sovg’alar ulashishadi.

YAPONIYA:

Hotei-osho

Hotei-osho buddizm mifologiyasidagi saxovatli va quvnoq rohibdir. Bu bilan bog’liq g’alati bir an’ana ham mavjud, ya’ni Hoteining qorniga tegish baxt olib keladi. Yaponiya madaniyatida Hotei bolalarga sovg’alar ulashuvchi qahramon sifatida tanilgan. Kunchiqar yurtida Qorbobo G’arb madaniyati bilan birlashib, Hotei obrazi bilan uyg’unlashgan.

XITOV: 10. Shengdan
Laoren

“Shengdan” xitoychada Rojdestvo mazmunini beradi, “Laoren” esa oqsoqol degan ma’noni anglatadi. Xitoyda Rojdestvo yilning yangilanishi va unda o’tkaziladigan bayram an’analari bilan aralashib ketgan. Shengdan Laoren, asosan, G’arb ta’siri ostida shakllangan va Yangi yilda sovg’a ulashuvchi shaxsni ifodalaydi.

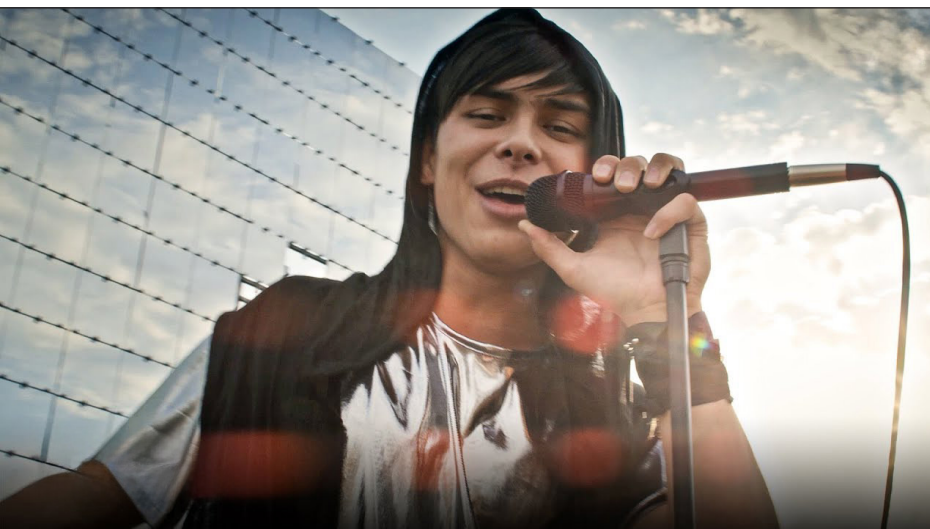
Internet manbalari asosida
Dilobar MAXMAREJABOVA
tayyorladi

ELYORBEC MELIBOYEV:

“MASHHUR EMAS, SEVIMLI BO‘LISH YAKSHIROQ...”

Bugun tengdoshlari orasida yarq etib ko‘zga ko‘rinayotgan iste’dodli yoshlar soni kam emas. Ularga havas bilan qarashadi, ulardek bo‘lishga intilishadi. O‘z ovozi va uslubi bilan qisqa fursatlarda mashhurlik cho‘qqisini hatlagan xonanda Elyorbek Meliboyev bilan bo‘lgan suhbatimizda ayni shu mavzuga alohida to‘xtalib o‘tdik. Uning nazarida, mashhur bo‘lish umuman qiyin emas, ammo...

– “Aslida, Elyorbek Meliboyev omadli yigit, hammasiga “Yalalabobo” sababchi” degan gaplarga Elyorbekning o‘zi nima deydi?

– Avvalo, hammasi Ollohdan! Har bir sohada inson o‘zini topish, oyoqqa turib olishi, omadli bo‘lishi uchun ham qandaydir sabab bo‘ladi. Men uchun “Yalalabobo” yaqqol sabab deya olaman. Chunki xalqimiz haligacha shu qo‘shiq bilan meni tanib keladi. Qolaversa, “Artist” loyihasi katta yordam bergan. Ammo ungacha bosib o‘tilgan yo‘l ham shunchaki emas, chunki 5 yil musiqa maktabda, 3 yil san‘at kollejida va nihoyat San‘at va madaniyat instituti... Demak, Xudo yuqtirganidan tashqari, ozroq mehnat va ustozlarning ko‘magi bugun yuzimni yorug‘ qilib turibdi.

– Qo‘shiqlaringizga she‘rlarni qanday tanlaysiz? Shoir-larga murojaat qilasizmi yoki yaxshi bir kuy bastalansa, unga moslab she‘r yoziladimi?

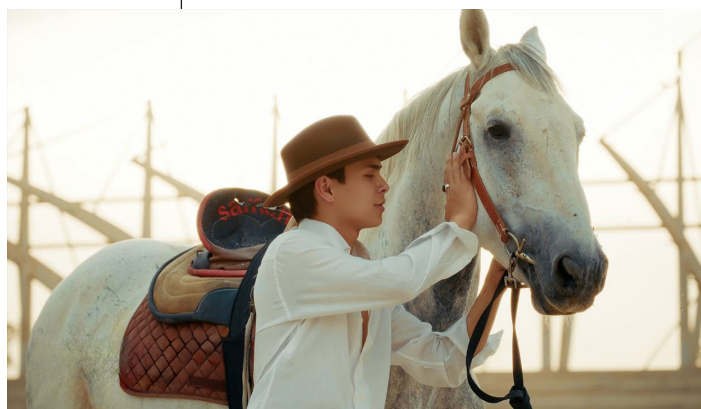
– Ijodimdagi 70-80 foiz qo‘shiqlarning she‘r va musiqasi o‘zimga tegishli. Ya‘ni, asosan, she‘r yozib, unga kuy bastalab chiqaman. Agarda biror yaxshi she‘rga duch keladigan bo‘lsak, qo‘shiq qilish niyati yo‘q emas. Chunki kishiga manzur asar shakllanishi uchun yaxshi she‘r ham, yaxshi kuy ham zarur bo‘ladi.

– Har bir ijodkor 10-20 yildan keyin ham yaratgan asarlarimni tinglashsa, yaxshi gaplar bilan esga olishsa, deb niyat qilsa kerak. Mana shu maqsad yo‘lida qanday taraddudlangansiz?

– Bu fikringizga qo‘shilmaslikning iloji yo‘q. Nazarimda, har qanday ijod kishisi shu o‘y bilan yashasa kerak. Masalan, ustoz san‘atkorlarning yillar osha bizgacha yetib kelayotgan kuy-qo‘shiqlarida ham mana shu sir yashirin. Ammo niyat, maqsad bilan ish pishmagan, o‘z ustida ishlagan, kasbiga professional yondashganlarning oshig‘i hamisha olchi bo‘lib kelgan. Shukur, shu vaqtgacha muxlis-larga taqdim qilayotgan ishlarimiz e‘tiborsiz qolmayapti, iliq fikrlar bildiril-yapti. Endilikda maqsaddan og‘ishmay, mo‘ljalni kattaroq olib, ti-nimsiz mehnat qilishni ko‘zlaganman.

– Ustozlaringiz haqida gapirib bersangiz. Hayotdagi, ijoddagi ustoz-lar...

– Ustozlarim juda ko‘p, nom-ma-nom sanasam, kimlardir esdan chiqib, xafa bo‘lib qolish-lari mumkin. Bittasini aytaman, menga gitara chalishga ishtiyoq uyg‘otgan quvalik Qodirjon aka Ahmedov – “Qiz bermaganlar” qo‘shig‘ining asl muallifi – men uchun qadrlilardan. Undan keyin, kollejdagi, institutdagi ustozlarimning barchasi muvaf-faqiyatlarimga sherik, sababchi deya olaman. Ochig‘i, har bir yosh ijodkorda noyob iste‘dod bo‘li-shi mumkin, ammo uni to‘g‘ri yo‘naltiradigan va do‘stlik qiladi-gan ustoz bo‘lishi juda muhim. Shuning uchun ham ustozlar-ni o‘rni hamisha baland bo‘lishi kerak.

**SAN'ATKOR ELNING
NAZARIGA TUSHGANDAN
KEYIN HAR TOMONLAMA
MADANIYATLI, TARTIBLI VA
O'RNAK BO'LISHI KERAK**

– Elyorbek Meliboyev bugungi mashhurligi evaziga nimalarni boy berdi?

– Avvalo shukr qilishim kerak, ammo boy berganlarim ham yo'q emas. Ilgarigidek oilam bilan ko'proq vaqt o'tkaza olmayman. Gastrol safarlari bilan viloyatlar, boshqa davlatlarda bo'lamiz. Uydagilar bilan telefonda hol-ahvol so'rash boshqa, yonlarida o'tirib, mehr bilan suhbatlashish boshqa. Lekin otanom bugungi Elyorbekni ko'rib xursand bo'lishadi, kasbimni tushunishadi, qo'llab-quvvatlashadi, shuning uchun ham baxtliman-da!

**TANIQLILIKNING YUKI
JUDA OG'IR, UNI ORQALAB
YURISH MASHAQQATLARDA
TOBLANGAN VA O'ZINI TUTA
BILGANLARGA XOS**

– Sizni shu kungacha nimalar tobladi? Qaysi vaziyatlardan dars oldingiz?

– Hali yoshman, qiyinchiliklar, sinovlar va har qanday murakkabliklar oldinda deb hisoblayman. San'at sohasiga yengil qaragan ijodkorni kutilmagan holatlar bittada u yoqlik yoki bu yoqlik qilishi mumkin. Demoqchimanki, san'atkor elning nazariga tushgandan keyin har tomonlama madaniyatli, tartibli va o'rnak bo'lishi kerak. Shu sohaning ichida yurganimdan keyin san'at kishilarining ta'bimga xush kelmagan odatlari, xatti-harakatlaridan to'g'ri xulosa oldim. Bu o'zim uchun mustaqil dars bo'ldi. Qo'shiqchi, aktyor, umuman, san'atkorlarning tashqi ko'rinishi va gap-so'zlari omma mafkurasiga ta'sir etishi bor gap. Shuning uchun ham e'tiborli bo'lish kerak, hamma o'z ishini qilgani durust. Muxlislar ham ijodkorning ijodigagina mehr qo'ysa, chalg'ish bo'lmaydi, san'at ham yashaydi.

– Bugun mashhur bo'lish, uning ortidan moddiy erkinlikka erishish uchun o'zlarini o'qqa ham, cho'qqa ham urishyapti. Ammo o'zi yaxshi ko'rgan kasbni egallash, ilm o'rganish istagi negadir susaygandek. Sizga tenglashib kelayotgan yoshlarga nima deya olasiz?

– Ukalarimga maslahatim, yurak jiz etgan kasbni mahkam ushlash kerak, faqat oldinga va oldinga harakat qilish kerak. Va albatta, qachondir siz orzu qilgan moddiy erkinlikka ham erishasiz, lekin bu asosiy nishon bo'lmasligi kerak. Bugungi kunda mashhur bo'lishdan oson ish qolmadi, u ham bo'lsa, yomon taassurot qoldiradigan "mashhurlik". Aslida taniqlilikning yuki juda og'ir, uni orqalab yurish mashaqqatlarda toblangan va o'zini tuta bilganlarga xos. Demak, mashhurlik o'z yo'lga, ma'lum doirada bo'lsa-da sevimli bo'lish yaxshiroq. Asl aynimas deganlaridek, o'z sohangizning ustasi bo'lsangiz, hamisha, har qanday joyda ham birinchi sizni izlab kelishadi. Ochig'i, xalqimizga faqat san'atkor yoki vaynerlar emas, balki mukammal shifokorlar, mohir muallimlar ham kerak. Ana shunday umumniyatlar mushtarakligida rivojlanish bo'ladi.

– O'tgan yilgi ilk yakkaxon konsertingizda qo'shiqlaringizni jonli ijro qildingiz? Konsertdan qanday taassurotlar oldingiz? Umuman, san'atkor muxlislari oldidagi mas'uliyati sabab hamisha jonli kuylashi kerakmi?

– Konsertdan o'zim uchun juda katta kuch oldim. Chunki 4 ming kishiga mo'ljallangan San'at saroyi oxirgi qo'shig'imni ijro qilgunimcha muxlislar bilan to'la turdi. Bu nihoyatda xursand qildi. Bugun didli muxlislarning ayrim xonandalarga nisbatan musiqiy saviyasi ortib boryapti. Jonli bilan fonogramaning farqiga borishyapti. Jonli kuylashni eplayaptimi, maromiga yetkazayaptimi, shundagina yaxshi munosabat ko'rsatishmoqda. Bu birinchi navbatda xursand qiladi, ikkinchidan o'z ustringda ishlashga, topayotgan pulingni halolab olishga majbur qiladi.

– Elyorбек, suhbat uchun tashakkur. Sizga kelajakda yana-da yuqori ijodiy parvozlar tilab qolamiz.

Otash YASHIN gurunglashdi

LIDERLARGA MUHTOJMIZMI?

Liderlik (inglizcha: leader – yetakchi, boshlovchi soʻzidan) – umumiy bir ishni bajarishda boshqalarning yordami va haraktini birlashtiruvchi ijtimoiy taʼsir jarayoni. Bugungi kunning eng zoʻr yetakchisi, lideri, bugungi kunning eng zoʻr fikrlovchisi hamdir.

Jamiyatimizda “rahbar”, “lider”, “yetakchi”, “sardor” kabi tushunchalar mavjud. Aslida, ularning barchasi bir maʼnoni anglatadi hamda bir maqsad yoʻlida xizmat qiladi. Shuning uchun rahbar va lider tushunchalari oʻrtasida katta tafovutni aniqlash mushkul. Ularning vazifasi ham, masʼuliyati ham, xususiyatlari ham teng. Shunday boʻlishiga qaramasdan ulardan biri rasmiy, boshqasi esa norasmiy hisoblanadi. Rahbar rasmiy, yaʼni qonunga muvofiq shu lavozimga tayinlangan. Lider boʻlsa norasmiy, yaʼni biror bir guruh tomonidan ularning xohishiga binoan saylangan shaxsdir. Bular liderlikning ikki xil koʻrinishlari.

Ko'p hollarda, rahbar dastavval lavozimga, so'ngra shu lavozimi ortidan hurmatga erishsa, lider aksincha, hurmat ortidan lavozimga erishadi. Lavozimi yuqori shaxs, ya'ni rahbar o'z-o'zidan liderlikka erishadi va qo'l ostidagilariga nima qilish kerakligini ta'kidlab turadi. Haqiqiy lider, undan farqli o'laroq, o'zining ortidan ergashuvchilarga nima qilish kerakligini ko'rsatib va unda o'zi ham ishtirok etib boradi. Qachonki liderning safdoshlari uning borligiga, kuch-qudratiga va iste'dodlariga shubha bilan qarashmasa, unga ishonch bildirishsa, lider eng katta kuchga ega bo'ladi. Liderni boshqalardan ajratib turuvchi tomonlari uni yuksaklikka olib chiqish yo'lida xizmat qiladi.

Lider bo'lish uchun tanlangan rahbar yoki bosh menejer bo'lish shart emas. Lider yoxud yetakchi – bu boshqalar uning tendensiyalari va g'oyalari ortidan intilishni istaydigan shaxsdir. Liderlikka vaqtincha erishish ham mumkin, ammo haqiqiy liderni keyingi olg'a qadamlar bilan o'zgartirib bo'lmas sodiqlik ajratib turadi.

Xo'sh, do'stlar orasida va umuman jamiyatda, ish joyida lider bo'lish uchun nimalar qilish kerak? Liderni boshqalardan ajratib turuvchi asosiy tomonlaridan biri – bu liderning eng avvalo, o'ziga va unga ergashayotgan safdoshlariga bo'lgan ishonchi. Buyuk allomalarimiz aytganidek, o'z kuchingni his etishing kuchingga kuch qo'shadi. Lider hamma vaqt biror bir ishni boshlashdan avval atrofida

Lider har qanday vaziyatga va sharoitga tez hamda osonlik bilan moslashib keta olishi kerak

bilan maslahatlashishi va unga yuklatilgan topshiriqlarning bir qismini ularga ishonib topshirishi darkor. Bu bilan u o'z izdoshlariga bo'lgan ishonchi yuqori darajada ekanligini isbotlab bergan bo'ladi. Moslashuvchanlik hozirgi kunda lider uchun qo'yilayotgan eng zaruriy talablardan biri bo'lib kelmoqda va shu bilan birga bu liderlikning zamonaviy muammolari sirasiga kiradi. Lider har qanday vaziyatga va sharoitga tez hamda osonlik bilan moslashib keta olishi kerak. U har qanday davrada o'zini qanday tutishni bilishi va u yerga, u yerning shart-sharoitlariga moslashgan holda ish ko'rish lozim. Moslashuvchanlik, eng avvalo, muloqot qobiliyatini ham talab qiladi.

Liderga xos bo'lgan har bir jihatning ahamiyati shundaki, ularning barchasi bir-biri bilan uzviy bog'liqdir, inkor qila olmaydi, aksincha, bir-birini to'ldirishga xizmat qiladi. Masalan, u o'ziga ishon-sagina safdoshlariga ham ishona oladi. Bu uzviy bog'langan ishonch ulardagi optimistik ruhni keltirib chiqaradi. Har qanday pozitiv kayfiyatdagi inson esa to'g'ri va obdon o'ylangan qarorlar qabul qila olishi mumkin. Javobgarlik va mas'uliyatni his qila olish qobiliyati esa liderni yuksak cho'qqilar sari yetaklaydi.

Zamonaviy liderning intellektual salohiyati ham yuqori bo'lishi kerak, ya'ni u dunyoviy bilimlarga ega bo'lishi, xorijiy tillarni yaxshi bilishi, kompyuter texnologiyalaridan xabardor bo'lishi, har bir jabhada o'zini sinab ko'rgan va yetarlicha ko'nikma hosil qilgan bo'lishi darkor. Har tomonlama rivojlangan, ma'nan va jismonan komillikka erisha olgan, liderlik xususiyatlariga ega bo'lgan shaxs jamiyatda o'z o'rnini topa olishiga ishonchim komil. Lider – jamiyatning ertangi kuni to'g'risida qayg'uradigan eng buyuk insonlar sirasiga kiradi. Ular “Agar men bo'lmasa, kim?” degan fikrda hayot kechirar ekanlar, bizni porloq kelajak kutayotganiga aminmiz.

2021-yil Shahrisabz davlat pedagogika institutiga qo'ygan ilk qadamim muvaffaqiyatlarimning boshlanishi edi desam, adashmagan bo'laman. Shu kunga qadar “Eng faol talaba” tanlovi g'olibi, “Sen mening qalbimdasan, Vatanim!” videoroliklar tanlovi 2-o'rin sohibi bo'ldim. MDHning “Faol tad-

**Lider –
jamiyatning
ertangi kuni
to'g'risida
qayg'uradigan
eng buyuk
insonlar
sirasiga
kiradi**

qiqotchi-2023” esdalik ko’krak nishoni bilan taqdirladim. Institut yoshlar kengashi a’zosi, “Yoshlar daftari” va metsenatlik dasturlari koordinatori sifatida faoliyat yuritdim. “Yurt iftixori” ko’krak nishoni nasib qildi. Bu natijalarga erishishimda liderlik layoqatining o’rni katta, deb o’ylayman. Hurmatli tengdoshim, agar siz haqiqiy lider bo’lishni istasangiz:

- izlanishdan to’xtamang, bil-maganlaringizni o’rganing, bilganlaringizni esa takrorlang;
- o’z o’rnida tavakkal qila oling;
- zimmangizga mas’uliyat olishdan qochmang;
- samimiy bo’ling va atrof-dagilar mehrini qozoning;
- tanqidni to’g’ri qabul qiling, atrofingizga ishonchli odamlar yig’ila boshlaydi;
- mag’lubiyatingizni tan oling, adolatlikning birinchi sharti ham shunda: kamchik va xatolaringizni ko’ra olish;
- doimo dastlabki qadamni o’zingiz tashlang;

Tanqidni to’g’ri qabul qiling, atrofingizga ishonchli odamlar yig’ila boshlaydi

- barchani birdek hurmat qiling, sizni ham qadrlashadi;
- vaqtingizdan unumli foydalaning, vaqt – qaytmas ne’mat.

Do’stim, bu tavsiyalarim faqat liderlar uchun emas, sizning faoliyatingiz va karyerangiz, jamiyatda o’rningizni topishingiz uchun hamdir.

Inkor qilib bo’lmaydigan bir haqiqat bor – kelajagimiz, yurtimiz taraqqiyoti bilimli yoshlar qo’lida!

Maqsadimiz aniq – o’quvchi-yoshlarni ilm-fanga, kasb-hunar o’rganishga bo’lgan qiziqishini yana-da kuchaytirish, ular o’rtasida ijod, madaniyat, san’atni targ’ib qilish, ularni yuksak ma’naviyatli insonlar etib tarbiyalash, bir so’z bilan aytganda, yoshlarning jamiyatda munosib o’rin topishlariga ko’maklashishdan iboratdir.

Ustozimning bir gaplari bor edi: “Agar sen sohangda eng yaxshisi bo’lsang, hammadan yaxshi yashaysan”. Mening hayotiy shiorim esa shunday: “Sekin o’zgarishdan qo’rqma, o’zgarishsiz qolishdan qo’rq!”

Odilbek EGAMOV

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi

70

O'ZBEKISTON TALABASI

Nasr javonidan

**ABDUQAYUM
YO'LDOSHEV**

Yangi yil hikoyasi

(Hikoya)

Boshlarni shiringina aylantirib qo'ygan gurji musallasiday yoqimli Yangi yil oqshomi edi.

Tashqarida gupillab qor yog'ardi.

Xona keng edi, na xush, ko'ngillar undan-da keng edi; shundoq tepamizdagi qandildan ham, burchakdagi ovozsiz oynai jahondan ham zangori yog'du quyilardi; to'kin dasturxon o'rtasida shoxlariga osilgan shishalari mayin jiringlab aylanayotgan archa rango-rang ko'zchalarini shodon qisib qo'yardi.

O'tayotgan yilning mubham g'ussasi kirayotgan yilning iliq hayajoniga izsiz qorishib ulgurgan edi. Sarxushlikning ham shunday pallasiga yetgan edikki, bundan buyog'iga no'sh etilgan sharob huzur keltirolmasligini ilg'ab turardik. Endi to'liqqan ko'ngillar gurung chog'iridan sipqorardi. Tuguni yechilgan tillar sayrardi, biri-biridan o'tkir, biri-biridan zavqli jumlar oppoq qor yanglig' tinmay yog'ilardi-da, ko'zlarni charaqlatib, tabassumlar ulashib, yonoqlarni lovullatib, eri-ib ketardi.

Mo'jaz davramizda nazmga moyillik bor edi. Kamina ham ancha mashaqqatlardan so'ng "Ikki yonim ikki juft-u, o'rtada yolg'iz o'zim, Yolg'izlashib qoldim, yohu, Qo'llamas hech kim so'zim" tarzida she'r bitib, ham chekinga tushgan shartni ado etdim, ham olqishlarga sazovor bo'ldim. Chindan-da, o'ng yonimda do'stim Ahmadboy malikai lobari Lobarnisa ila, chap yonimda esa do'stim Rahmonboy malikai asilasi Asilaxon ila yayrab o'tirishar, kamina shahri Toshkandan yo'l bosib kelgan qo'noq sifatida to'rni zabt etgan esam-da, nadomatlar bo'lg'aykim, yolg'iz edim. Va har galgidek, so'qqaboshligim bois, ikki tarafdin paydar-pay otilayotgan paxtavon o'qlardan himoyalaniish-u, vaqti-vaqti bilan munosib javob qaytarib turish bir o'zimning zimmamda edi.

Ey, xudo, – lov-lov yonayotgan atlas ko'ylakda lovullabgina o'tirgan Lobarnisa sho'x chaqna ketgan ko'zlarini ko'kka tikib iltijo qilardi, – hech bo'lmasa mana shu Yangi yilda safimizga yana bitta yangi kishi kelib qo'shilsin, toki xojayinlarimiz qiz izlash tashvishidan qutulib, uyda tinchgina o'tiradigan bo'lsinlar.

– Ha-ha-ha, – derdim men gap bilan chimdib olish imkoniyatini boy bermay, – echkiga jon qayg'usi, Lobarga er qayg'usi.

Xonim sharaqlab kulardi:

– Bo'lmasa-chi, oila qurish uchun ham, oilani saqlab turish uchun ham kurashish kerak-da, sizga o'xshab olma pish – og'zimga tush, bir kuni malikai Husnobod o'z oyog'i bilan kirib keladi, deb yuravergandan nima foyda.

– Iloyo omin, – jufti haloliga jo'r bo'lardi Ahmadboy, – shu yerda o'tirgan bir bandaga Yangi yilda ikki oyoqli mashina nasib bo'lsin.

– Hey o'rtoqlar, – deydi Rahmon hovliqib. – Bizning maktabda shunday bir chiroyli qiz ishlaydi, shunday bir chiroyli qiz ishlaydi, endi ko'rsang, shunday bir qaraysan-u, "shilq" etib yiqilib tushaverasan.

– Qaysi, qaysi, anovimi? – iljayadi Ahmadboy tomoq qirib.

– Yo'q, bu yangisi, – payrovni ilib ketadi Rahmon. – Lekin, o'rtoq, chin so'zim, sen ko'rsang o'lib qolasan, o'ziyam o-oppoq, do'o'mboq, bir qoshiq suv bilan "liq" etib yutib yuboradigan narsa-da...

– Hay-hay, so'lagingiz oqmasin, – deydi Asila erining boldiridan chimchilab. – Ko'rganmiz o'shani betining shtukaturkasi to'kilib qolgan paytlariyam.

– Ey, o'rtoq, sen muni gapiga quloq solma, ayol kishi hech qachon boshqa ayolning go'zalligini tan olmaydi, yo'rgakda tekkan kasal bu ularga. Sen menga quloq sol, sen menga ishonaver, Sofi Loren, Madonnalaring bu qiz oldida ip esholmay qoladi. O'ziyam qoni toza-da, qoni toza: onasi qirg'iz, otasi o'zimizning dashtdan...

– Unda bo'lmaydi, – deyman bosh chayqab. – Aslo bo'lmaydi.

– Ha, nega darrov, yo onasi qirg'iz deganimgami? Millatchi bo'lma, jo'ra.

– Yo'q, buning uchun emas, – deyman jiddiy qiyofaga kirishga urinib. – Menga desa onasi chulchit bo'lmaydimi! Lekin men boshqa narsani bilib oldim, agar mabodo o'sha qizga uylanguday bo'lsam, Ahmadboy ikkalang har kuni "shilq" etib tushishga kelaverib odamni jonidan to'ydirib borar ekansizlar. Mehmonni uydan haydab chiqarib bo'lmasa...

Hammaga qo'shilib Asilaxon ham yayrab-yayrab kuladi:

– Balo, bizning xo'jayin balo, gilam sotsayam qo'shninga sotsam deydi...

So'ng o'zimizning lotereya o'yinimizga qaytdik. Bunda har birimiz ko'zlarimizni yumib olgancha Ahmadboyning turkcha qalpog'idan shart bitilgan qog'ozlardan birini olardik. Bir zum tinmayotgan qahqaha bo'roni ostida Rahmon lampochkaga sevgi izhor qildi, Asila yaponcha ashula aytib berdi, Lobarnisa xo'roz bo'lib qichqirdi, Ahmadning o'zi ikkinchi ovqatni tayyorlaydigan bo'ldi, menga esa Qorbobo bo'lib qo'shnilarni tabriklab kelish sharti tushdi.

Tabriklash bo'lsa, tabriklash-da, Qorbobo bo'lsa, Qorbobo-da. Liboslarni keltiring!

Lobarning oppoq po'stinini, Rahmonning oq qalpog'ini kiydim, ayollar ko'magida yuzimga paxtadan soqol-mo'ylov yopishtirdim, qo'limga aso tutib, xaltachaga dasturxondagi meva-chevalar, pishiriqlardan soldim-da, "hayyo-huyt" deya safarga otlandim.

"Safar"im uzoqqa cho'zilmadi, Rahmon birinchi qavatga tushib, ko'p bolali qo'shnisini qutlab chiqishimni maslahat berdi-da, oshxonaga, Ahmadga ko'mak bergani oshiqdi. Asila esa shundoq qarshi eshikdagi Nigora ismli qo'shninikiga kirib qo'ya qolishim ma'qulligini isbotlab berdi. So'ng qizni ta'rif-tavsif qilarkan: "Yaxshilab tanishib oling, zora..." dedi ma'nodor tarzda.

Eshikdan mo'ralashib, qiqirlab kulishayotgan ikki juvonga ko'rsatkich barmog'imni o'qtalib po'pisa qildim-da, yo'lakning narigi tarafidagi ko'm-ko'k eshikning tugmachasini bosdim.

Eshikka quloq tutib, yaqinlashib kelayotgan qadam saslarini eshitgach, hassani yerga ikki-uch bor qattiq urdim-u, yo'g'on ovozda:

– Sizlarni Yangi yil bilan qutlagani tog'lar oshib, bog'lar oshib, o'rmonlar oralab yo'l yurib, yo'l yursa ham, mo'l yurib, Qorbobo keldi! – dedim qiroat bilan.

Eshik ochilib, oppoq harir libos kiygan, chamasi yigirma yoshlardagi qiz ko'rindi. Uning menga hayratlanib qarayotganini ko'rgach, o'z ta'sirimdan mamnun bo'lgan ahvolda:

– Mana, Qorqizni ham topdim, – dedim ko'tarinki ruhda. – Assalomu alaykum.

– Voy, kechirasiz, – duv qizarib ketdi qiz shoshib o'zini chetga olarkan. – Assalomu alaykum. Kiring, kiring, Qorbobo.

Shippagimni yo'lakda qoldirib, ichkariga kirdim. Amal-taqal qilib yopishtirilgan soqol-mo'ylov-u qoshlarimni ko'chgan o'rniga bosish bilan andarmon bo'lib ostonada poyabzallar bor-yo'qligiga ham e'tibor bermagan ekanman, shuning uchun qiz ko'rsatgan xonaga "Assalomu alaykum" deya kirib bordim-u, "Yangi yilingiz bilan!" deya aytmoqchi bo'lgan tabrigim bo'g'zimda qoldi. Mehmonxonada hech kim yo'q edi. O'rtada mo'jazgina dasturxon bezatilgan, xontaxta atrofiga tovlanib turuvchi atlas ko'rpachalar to'shalgan, bolishlar qo'yilgan, lekin xonada tirik jon yo'q edi.

– O'ting, to'rga o'ting, Qorbobo, – taklif qildi ortimdan kirgan mezbbon.

– Yangi yilingiz muborak bo'lsin, Nigora qizim, – dedim ajablanganimni bildirmaslikka urinib beka tomon o'girilar-kanman. – Manavi arzimlas sovg'alarni sizga olis-olislardan olib keldim.

Xaltamdan mayda-chuydalarni olib dasturxonning chekkarog'iga to'ka boshladim. Gap yo'q, dasturxon did bilan bezatilgan, pishiriqlar-u mevalardan tortib shampyan vinosining shirinigacha bor edi.

Xaltam bo'shadi. Men qaddimni tikladim.

– Sizga katta rahmat, Qorbobojon, – dedi jilmayib turgan beka. – Meni juda-juda xursand qildingiz.

– Vazifamiz shu, Nigoraxon, – dedim ko'zlari porlayotgan suluv mezbbonni bu gal "qizim" deb atashga tilim bormay.

– Iloyo umringizdan baraka toping.

– Rahmat, ko'p yashang.

– Qani, to'rga o'ting.

– Ey, qo'ying, shu yer bo'la-veradi.

– O'ting, bobojon, o'ting.

Noiloj to'rga o'tib o'tirdim. Qiz shoshib non ushatdi, meva-chevali likopchalarni menga yaqinroq surdi.

– Marhamat, oling.

– Qo'noqlar endi keladimi deymen? – deb so'radim nondan totinarkanman.

– Kep qolishar, bobojon, – jilmayib javob berdi qiz.

"Kelishmaydi, – degan o'y o'tdi ko'nglimdan negadir qizning tiniq nigohlaridan ko'zlarimni olib qocharkanman. – Yangi yil kirishiga yarim soat qolganda kim ham kelardi".

Mezbbon meni yana dasturxonga undadi, so'ng, e'tirozlarimga qaramay, oshxonaga o'tib, bir likopchada bug'i chiqib turgan manti olib kirdi.

– Endi... ochmaysizmi, bobojon? – kulimsiradi beka.

– E-e, kechirasiz...

Soqolim bilan olishishni bas qildim-u, tiqinini paqillatib otgan-cha shirin shampyan vinosini ochdim.

Mehmon sifatida dastlabki qadah so'zini o'zim aytdim:

– Kirib kelayotgan Yangi yilingiz muborak bo'lsin. U sizga baxt keltirsin... Xo'-o'sh, kutgan mehmonlaringiz Yangi yil kirguncha yetib kelishsin-u, Siz bayramni o'shalar bilan kutib oling.

– Sizgayam baxt tilayman...

Samimiyat – juda katta kuch. Beg'ubor jilmayib turgan bekaga ko'z tashlarkanman, ichimlik ta'sirida boshim aylanib, ko'ngilda suyulishga andak rag'bat uyg'ongan bo'lsa-da, bu mutlaqo o'rinsiz ahmoq-garchilik ekanligini tuyib, o'zimni jiddiy tutishga, yengilgina hazil aralashgan aqlli-roq gaplardan gapirishga urindim.

– Umuman olganda, singlim, men sizga aytsam, faylasuflarning yozishlariga qaraganda, kutish jaryonining o'zi kutilgan narsaga nisbatan bir necha yuz barobar qadrliroq va qimmatliroq bo'larkan.

– Shunday deng... – Qiz sal jiddiy tortdi. – O'sha kutish deganingiz... juda cho'zilib ketsa-chi?

– Ni farquyet!

– Yaxshi tasalli ekan. Bo'yinga osib yursayam bo'laveradi.

Issig'im chiqib ketdi:

– E, tasallingiz nimasi, bu axir isbot talab qilmaydigan aksioma-ku!

Qiz ma'yus jilmaydi:

– Bo'lsa bordir. Faqat men... bir umr kutib... intizor o'tishdan ko'ra... bir lahza bo'lsayam baxtiyor yashash ma'qulroqmikin, degan fikrga borgan-dim. O'zingiz aytganday, umuman olganda, odam baxt uchun dunyoga kelmaydimi? Tiriklikning o'ziyoq odamni baxtli yashash uchun kurashishga, kerak bo'lsa qurbonliklar berishga... gap-so'zlardan yuqoriroq turishga majbur etmaydimi?!

– Siz ehtimol haqdirsiz. Lekin, afsuski, tabiatda umuman tovuq bo'lmaydi-da.

Xayriyat, beka yana ochilib jilmaydi:

– Dasturxonga qarang, bobojon.

– Qaradim, singiljon, qaradim...

Xuddi shu asno, qiz dudoqlariga yana bir diltortar tabassum toshib chiqayotganda eshik qo'ng'irog'i jiringlab qoldi.

Rangi oppoq oqarib ketgan beka bir o'rnidan qalqdi, keyin, joyiga holsiz qaytib o'tirarkan, titroq tovushda:

– Iltimos... – deya oldi, xolos.

Men uchib borib eshikni ochdim.

Ostonada... Rahmon turardi.

– E, bu senmiding, – dedim hafsalam pir bo'lib.

– Pastga tushmaganmiding? – negadir vishillab so'radi jo'ram.

– Men...

– E-hey, jigitar, kutib qoldi-ik.

Bu Asilaning shodumon ovozi edi. Eshik kesakisini mahkam changallab olgan Rahmon baayni mast odamday bir chayqalib ortiga o'girildi.

– Ketayapmiz.

– Men hozir.

Qaytib xonaga kirdim.

Qiz o'sha joyda, o'sha alfozda, dasturxondan ko'z uzmay o'tirardi.

– Qo'shningiz ekan. Meni chaqirib kelishibdi.

– Rahmon akami?

– Xuddi o'zi. Birga ishlaysizlar shekilli...

–...

Ruhsiz suratday qotgan bekaga nedir yaxshi gaplar aytgim, ko'nglini ko'targim keldi.

– Bilasizmi...

– Kerak emas... Boring...

Xaltamni qo'linga oldim.

– Xayr bo'lmasa.

Qiz o'rnidan turdi. Xaltamni olib, dasturxondagi uch-to'rt likopcha shirinlikni ichiga ag'dardi.

- Xayr. Rahmat sizga, Qorbobo.
- Yangi yilingiz muborak bo'lsin!
- Sizga ham...
- Yo'lakka chiqsam, Rahmon turibdi gezarib.
- Kim seni bu yerga yubordi? – dedi u o'shshayib.
- Asilami?

Nimagadir uning bu turishi menga yoqmadi. Shu sababli sal achitib gapirdim:

– Nima, arpani o'rdimmi yo beruxsat tomo'rqangga tushdimmi?

Javob o'rniga Rahmon bilagimdan ushlab meni ichkariga olib kirib ketdi-da, nimagadir balkonga boshlarkan, mehmonxona eshigi yonida o'ziga qattiq tikilib turgan Asilaga qarab:

– Biz chekib kelamiz, – dedi.

Asila norozi tarzda qoshlarini chimirdi:

– Chekmasdilar shekilli.

Rahmon bezovtalanib, bilagimni qattiqroq qisdi:

– Bu o'rganipti. To'g'rimi?

Men noiloj bosh qimirlatdim:

– Oz-moz. Undayam ichganimda.

Balkonga chiqqan zahotimiz Rahmon meni burchakka qisib olib, tez-tez shivirlab gapirdi:

– Men shu qizni yaxshi ko'raman, jo'ra! Bir kun ko'rmasam o'lib qoladiganday bo'laman... Issig'im chiqib ketdi:

– Qaysi qizni?

Rahmon qo'shni xonadon tarafga ishora qildi.

– Nigoranimi?

Rahmon so'zsiz bosh iring'adi.

– Axir... oyday xotining bo'la turib... Qayoqlarga borib olib kelib edik. Otang topgan bo'lsayam, o'zing rozi bo'lganding...

Rahmon chekkaga o'girilib, to'ng'illadi:

– Buni o'zimam bilaman. Shuning uchun ikki yildan beri chidab kelyapman-ku... Lekin... nima qilay axir... yaxshi ko'raman...

– Endi... endi nima qilmoqchi san?

– Bilmayman... Lekin bugun, shu bugun bir qarorga kelishim kerak. Keyin kech bo'ladi. Nigora ketmoqchi... butunlay... qaysidir qarindoshlarinikiga... U ketsa men o'lib qolaman...

– Qayoqqa ketmoqchi?

– Aytmaypti. Xalaqit bermayin, deyapti.

– Asila... biladimi?

Rahmon bosh iring'adi:

– Ayol kishi sezgir bo'ladi...

– Endi nima qilmoqchisan?

– O'ylayverib tamom bo'ldim.

Bugun bir qarorga kelmasam, ertaga undan ayrilib qolaman. Yaxshi ko'rish deganlari yomon bo'larkan. Hech narsa ko'zimga ko'rinmaydi...

Shu payt ichkaridan Ahmadning quvnoq ovozi eshitildi:

– Yangi yil kirishiga yigirma minut qoldi, o'rtoqlar. Ovqat tayyor. Oldinma-ketin mehmonxonaga kirdik.

Kayfiyatim rasvo bo'lgandi.

Endi Asila bilan Rahmonga ko'z ostidan sal sinchiklab razm sola boshladim. Rahmon joyida betoqat o'tirar, go'yo uchib ketishdan o'zini bazo'r bosib turgandek edi. Asila esa erining har bir harakatini ko'zdan qochirmas va har ehtimolga qarshi eshik yonida mustahkam joylashib olgan edi.

Negadir menga bayram tatimay qoldi. O'zimcha uylanganlarning bari baxtli bo'ladi, deb yuravergan ekanman. Aslida esa...

Rahmonga tushunmasdim. Oyday xotini bo'lsa. Endi sevgiga balo bormi... Soat millari o'n ikkiga besh daqiqa qolganini ko'rsatgan mahal Rahmon o'rnidan otilib turdi.

Men... – dedi u qizarib-bo'zarib, – men qo'shnilarni bir tabriklab kelay.

Rangi o'chib ketgan Asila to'satdan keskinroq ohangda gapirib yubordi:

– Qo'shnilar sizni kutib o'lib o'tirishmagandir. Har qancha tabriklash bo'lsa yangi yildan keyin tabriklaysiz. Hozir... o'tiring...

Rahmon noiloj joyiga qaytib o'tirdi. Ammo uning ichidan qirindi o'tayotganligi shundoqqina sezilib turardi.

Lobarnisa bilan Ahmad bir-biriga qarab, hayron bo'lganlaricha yelka qisib qo'yishdi.

Davra sal sovudi.

Shunday bo'lsa-da, yangi yilga zang chalingan mahal baqirib-chaqirib bir-birimizni tabrikladik, oz-ozdan ichdik. Asila chopib borib xona burchagidagi magnitofonni qo'ydi-yu biz tomon o'girildi va kutilmaganda rangi oppoq o'chgan ko'yi taxtaday qotib qoldi. Hayron bo'lib yon-verimga alangladim va hammasini tushundim: xonada Rahmon yo'q edi.

Tashqariga otildim. O'ylaganimday, Rahmon qo'shni qiz Nigoraning eshigi yonida qaqqayib turar, qo'lida bir parcha qog'oz bor edi.

– Uyalmaysanmi, jo'ra! – dedim men iloji boricha pastroq ovozda gapirishga urinib.

Rahmon javob o'rniga qo'lidagi qog'ozni tutdi. Unda: "Yangi yil bilan tabriklayman. Omon bo'linglar. N." deb yozilgandi.

Men har ehtimolga qarshi qo'ng'iroq tugmachasini bir necha marotaba bosdim. Ichkaridan bir sas eshitilmadi.

– Ketibdimi manjalaqi...

Ortinga o'girildim. Eshik kesakisiga suyanib turgan Asila g'olibona tarzda iljayib turardi.

Rahmon oyoqlarini bazo'r bosib uyga qaytib kirdi.

Bayram butkul tatimay qoldi. Ahmadboy bilan Lobarnisa ham o'zlarini hayron bo'lganga solishadi, ammo ularning bir-birlariga ma'nodor qarab qo'yishlaridan menga nisbatan ko'proq narsadan voqif ekanliklarini tushundim. O'zlarini hech gapdan xabari yo'qday tutishlarini...

Buning ustiga Rahmon jo'ram ko'z o'ngimda o'zgarib borardi. Oradan chorak soat o'tar-o'tmas birdan jussasi kichiklashib, ko'zlari kirtayib qolgan Rahmon qaltirab-titray boshladi. Kaftimni qo'yib, uning peshonasi misday qizib ketganidan hayratga tushdim.

Rahmonni kursiga o'tqazib, endi peshonasiga doka ho'llab bosmoqchi bo'lib turgandim, u nogoh qattiq qalqib ketdi va gursillab yerga yiqildi. Jo'ram hushdan ketgandi...

Mashina topib, Rahmonni shifoxonaga olib borguncha ona sutimiz og'zimizdan keldi. Yangi yil kechasi bo'lsa, hamma bayram qilayotgan bo'lsa...

Xullas, "insult" degan tashxis qo'yildi. Yoshgina yigitchaga. Eng yomoni, Rahmonning chap qo'li va oyog'i ishlamay qolgandi... Yomon kuyib ketgan ekan-da, sho'rlik...

Nahot sevgi deganlari mana shunday tushunarsiz, sirli, azobli va har qanday mantiqdan xoli bo'lsa...

Oradan bir oydan ko'proq vaqt o'tdi. Do'xtirlar rosa harakat qilishdi. Bu orada Rahmonni Toshkentga ham olib kelib ketdik. Bizlarni xursand qilgan ko'yi chap qo'l endi ishlay boshlaganda kutilmaganda o'ng oyoq ham falajlanib qoldi.

Rahmonni shifoxonadan olib chiqdik. Ikki oyoq butkul ishlamasdi.

Asila ko'ch-ko'ronini ortib yurtiga jo'nab qoldi. Oraga tushgan bir-ikkita tanish-bilishlarga:

– Meni sevmaydigan invalid bilan yashayman deb ko'zim uchib turgani yo'q, – debdi shartta.

Rahmonga maktabni bitirgan singlisi qarab turadigan bo'ldi.

Shunday kunlarning birida Ahmadboy bilan jo'ramizni ko'rishga keldik va mutlaqo kutilmaganda xonada iymانبgina o'tirgan Nigorani ko'rib qoldik. Boshqa viloyatga ketgan qiz voqeani kimdandir eshitib qolgan ekan.

Ko'zlari yonayotgan, titrab-qaqshayotgan sho'rlik Rahmon ikki og'iz so'zni ayolmas, nuqul:

– Keldi... keldi... – deb takrorlardi hayajon bilan.

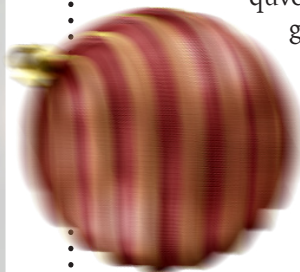
Buni ko'rib, ochig'i, ko'zlarimdan tirqirab yosh chiqib ketdi.

Eng asosiysi, shu kuni Rahmonni ko'rikdan o'tkazgan shifokor har safargiday umidsiz bosh chayqamasdan, bizga qarab kulimsiradi va:

– Jo'rangizda o'zgarish bor, ajab emas, bir-ikki haftadan keyin bimalol yurib ketsa, – dedi.

Kimdir piqillab yig'lab yubordi. Men o'girilib o'tirmasdan oq yig'lagan Nigora ekanligini va bu quvonch ko'z yoshlari ekanligini bildim.

Ha, harqalay, muhabbat deganlarida qandaydir sir-sinoat, mo'jiza yashirin shekilli...

JASURBEK
ASQAROV:

“INTILADIGAN
MAYOG‘INGIZ
BO‘LSIN!”

Ilm yo'li

Maktab davrlarimda akalarim (amakimning o'g'illari) nufuzli universitetlarda o'qishar, ota-onam esa menga "role model", ya'ni yo'lchi yulduz qilib o'sha akalarimni misol qilib keltirishar edi. Ular birin-ketin magistratura uchun chet ellarga jo'nab keta boshlashdi. Men esa ularga havas qilgan holda O'zDJTU qoshidagi akademik litseyga hujjatlarimni topshirdim. Litseyda maqtana oladigan darajada o'qimaganman. 3 yil umrim tushuntirish xati yozish bilan o'tdi. Chunki u paytlar repititorga qatnardim va litsey darslarini ko'p qoldirishga majbur bo'lardim. Ikki yillik tayyorgarligim natijasida 2018-yilda asos solingan Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universitetining Jamoatchilik bilan aloqalar (PR) yo'nalishiga o'qishga kirdim.

Talabalik yillarimni bekorga sovurilgan 4 yil demayman

Taqqoslash imkoni bor edi...

1998-yil O'zbekistonning eng janubiy viloyati – Surxondaryo-ning Afg'oniston va Turkmanistonga chegara hududi hisoblanish Muzrabot tumanida tug'ilib o'sganman. Boshlang'ich ta'limni o'sha yerda oldim. Viloyatimiz maktablaridagi bilim darajasini bir gap bilan ifodalashga harakat qilaman: ingiz tili o'qituvchisi kamyobligidan ushbu fanni fransuz yoki nemis tili o'qituvchilari o'tar edi. Aynan maktabimizdagi ta'lim darajasi oilamizni azim Toshkentga ko'chib o'tishga majbur etdi. Ota-onamga ushbu qarorlari uchun haligacha rahmat aytaman. Beshinchi sinfligimdayoq menda viloyat va poytaxt ta'limini solishtirish imkoniyati bor edi. O'sha davrdagi tuyg'uni 25 yoshga chiqib, yana his etdim. Ana endi menda O'zbekiston va Amerika ta'limini solishtirish imkoniyati paydo bo'ldi.

Salom, Amerika!

Boshqa tengdoshlarimdan farqli o'laroq men O'zbekiston-dagi talabalik yillarimni bekorga sovurilgan 4 yil deya atamoqchi emasman. Sababi shu davr mobaynida ko'p narsa o'rgandim. To'g'ri, oliy ta'lim darajasi yuqori emas. Darslarda qatnashmasdan ham baholarni yopsa bo'ladi. Men esa bunga imkoniyat o'laroq qarangman. Internship programmalarida qatnashish uchun imkoniyat. Til o'rganish uchun imkoniyat – CV (rezyume)ni kuchaytirish uchun imkoniyat. Bularning barini shu to'rt yil ichida amalga oshirdim va to'rtinchi kursligimda Shveysariyada Inqiroziy vaziyatlardagi kommunikatsiya kursini o'qib kelishga muvaffaq bo'ldim. Universitetimni bitirar-bitirmas ustozlarim tavsiyasi bilan o'zimga yoqqan, qarashlarim to'g'ri keladigan kompaniyada ish boshladim. 1 yil davomida tajribamni yana-da oshirdim. Bilmaganlarimni o'rgandim. Rejalarimga ko'ra, magistratura uchun universitetlarga hujjat topshirishni boshladim. Chet el universitetlari talabani qabul qilishda uning rezyumesiga qattiq e'tibor beradi. Buni avvalroq anglagan holatda harakat qilganim foyda berib, Qo'shma Qirollikning ikki nufuzli universitetlari (University of Reading, University of Leicester) hamda Qo'shma Shtatlarning ikki universiteti (University of South Florida, Westcliff university)ga qabul qilindim. O'qishning boshlanish vaqti va kontrakt miqdori Westcliffni tanlashimga undadi. Hozirda Kaliforniyada joylashgan ushbu universitetning Digital communications and Media, ya'ni raqamli kommunikatsiya va media yo'nalishida tahsil olmoqdaman.

Amerikadagi ta'limni mas'uliyat deb ta'riflagan bo'lardim

Moslashuv og'ir kechdi...

Amerikaga kelganimga hali ko'p bo'lgani yo'q. Shu yilning may oyida darslarim boshlangan. Amerikadagi moslashuv menda biroz og'ir kechdi. Yangi jamiyat, yangi tuzum va yangicha yondashuv. Bu yerdagi ta'limni bir so'z bilan ta'riflash kerak bo'lsa, mas'uliyat degan bo'lardim. Darsga qatnash, vazifani qil deb na professor va na advisor majburlaydi. O'qish o'zingizga kerakli ekanligini birinchi haftadanoq tushunib yetasiz va mas'uliyatni his qilasiz. Ana shundan keyin haqiqiy bilim olishni boshlaysiz.

Hikoyamga xotima sifatida shuni aytgan bo'lardimki, kelajak uchun aniq maqsad va reja tuzing. Ya'ni siz intiladigan mayoq bo'lsin. Shu rejaga erishish uchun boringizni berib harakat qiling. Allohdan so'rasangiz va astoydil harakat qilsangiz, albatta, erishasiz.

(“O'zbekiston talabasi” jurnali
uchun AQShdan maxsus)

THE POWER OF

ATTENTION

Attention is one of the most important skills we have, yet it's often taken for granted. In our busy world, there are many distractions, and focusing on one thing can sometimes be challenging. Attention is the mental process that allows us to concentrate on one task or idea while ignoring other things around us. Understanding attention can help us improve our productivity, learning, and even our relationships.

Types of Attention

There are different types of attention that help us focus on different situations. The first is sustained attention. This is the ability to stay focused on one task for a long period of time. For example, when we study for an exam, we need sustained attention to stay focused for hours. Another type is selective attention, which allows us to concentrate on one thing while ignoring distractions. When you listen to a teacher in a noisy classroom, you are using selective attention. There is also divided attention, which allows us to do two or more tasks at the same time. For example, talking on the phone while cooking dinner requires divided attention. Each type of attention is important for different activities and helps us handle daily challenges.

Factors That Affect Attention

Many factors can influence our ability to pay attention. For example, sleep is crucial. When we are well-rested, it's easier to focus. However, if we haven't slept enough, our attention span becomes shorter, and we may struggle to stay on task. Stress also affects attention. If we are worried or anxious, our mind can wander, making it difficult to concentrate. Additionally, our environment plays a big role. Noisy or crowded places can be distracting, making it hard to focus. On the other hand, a quiet, organized space can help improve attention.

How to Improve Attention

Improving attention is possible, and it can make a big difference in our lives. Mindfulness exercises are a great way to train our attention. Mindfulness means focusing on the present moment without distraction. For example, paying attention to your breathing for a few minutes each day can improve your overall focus. Taking breaks is also important. Our brain can't stay focused for very long periods without rest, so taking short breaks can actually help us concentrate better when we return to work. Limiting distractions is another helpful strategy. For instance, turning off your phone while studying or working can reduce interruptions.

Healthy habits like regular exercise and a balanced diet also help with attention. Physical activity increases blood flow to the brain, which helps us focus. Eating foods rich in nutrients, such as fruits, vegetables, and whole grains, can give us the energy we need to stay alert and focused.

Attention is a powerful tool that affects all areas of our lives. By understanding and improving our attention, we can become more productive, learn better, and build stronger relationships. Although many things can distract us, there are ways to train our minds to focus. Practising mindfulness, taking regular breaks, and creating a calm environment can help us pay attention better. In a world full of distractions, learning to focus is more valuable than ever.

Why Attention is Important

Attention is essential for learning and memory. When we focus on something, our brain is better at storing information, which means we remember it longer. This is especially important for students, who need to learn and remember large amounts of information. Attention is also important at work. Employees who can focus well are usually more productive and efficient. They complete tasks faster and make fewer mistakes. In personal relationships, attention is just as valuable. Paying attention to others when they talk shows respect and care. It helps people feel valued and understood, which strengthens relationships.

NOISY OR CROWDED PLACES CAN BE DISTRACTING, MAKING IT HARD TO FOCUS. ON THE OTHER HAND, A QUIET, ORGANIZED SPACE CAN HELP IMPROVE ATTENTION

ELYOR HAYDAR:

"NIGOHINGGA G'AM EKDIM BEG'AM..."

Elyor HAYDAROV -

2000-yil Qashqadaryo viloyati Qarshi tumanida tug'ilgan. O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti 4-bosqich talabasi.

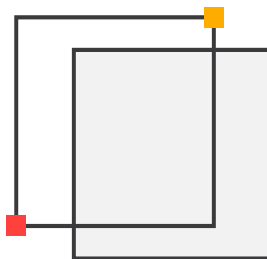
Dardimiz davosiz, kechir, sevgilim,
Baxtsizlar ichida baxtsizman zotan.
Izg'irin yanvardek sovudi ko'nglim,
Qora qabo kiygan falakda motam.

Tentirab ketyapman shamoldek besas,
Qo'llarim tosh qotgan, oyog'imchi - muz.
O'zing ayt, sen yo'q vaqt qani beg'araz?
Rang inmas umrimiz uzundir. Afsus.

Tosh bosdim umidim sohillariga,
Osmonga tikildim - osmon qamashdi.
Irodam bu dunyo burchaklarida
Toliqdi(m) og'rigan ko'ngil yamashdan.

Bir burda xayolga ergashdim, ketdim,
Bir kemptik bolalik - itqitdim chetga.
Bir seni unutdim, tugadim, bitdim
Bir og'riq-alamni chekkanim chekkan.

Dardimiz davosiz, kechir, sevgilim!

DADAM HAQIDA XOTIRALARIM

Nimko'k soch, o'rtabo'y, qoramtir manglay,
Yuzi pashshaxo'rda, bilagi qiyshiq.
Borbo'y tuproq hidi unnagan ko'ylak,
Halol rizq ortidan kovushi teshik.

Tong otmay dalaga yugurgan o'zi -
Suv urgan egatni bandlaydi shoshib.
"Bismilloh" deb yerga sanchilgan ketmon
Bardoshsiz dastakdan uchar uzulib.

Faqat u chidaydi, quyosh cho'qqida,
Kuchuklar akkillab soya izlaydi.
Uyda bolasi och, o'n gektar g'o'za
Chanqog'in bosolmay ko'sak tashlaydi.

Namozshom quyoshni orqalab qaytar,
Tinka quriguncha ishlar ayovsiz.
Turmushin, bolasin, vatanin o'ylab,
Yuragi qaqshaydi yarim kechasi.

.....

Nima deb zeb beray rost so'zlarimga,
Nima deb yashiray ko'zdagi g'amni?
Peshonamga o'yib qo'yilgan qismat
O'g'irlab olishgan kulgilarimni.

Nima deb pand berdi do'stim hiylagar,
Yelkamga suyangan bosh endi qani?
Yurakda borini to'kib kuylayman,
Bir silkinib tushsin to'trtomon - g'anim.

Nima deb yashadim yigirma uch yil,
Yelkamga yiqilgan iztirob g'olib.
Qishloqni orqalab shaharga chopdim,
Ko'ngilga bir uyum orzuni solib.

U endi sevmaydi, sim-sim yosh to'kib,
ortimdan telmulib qolmas intizor.
Borlig'im akslangan nigohin so'kib
yuzin yolg'onlarga chaygan ehtimol.

U endi sevmaydi yuragi kuyib,
ko'ksimga bosh qo'yib to'kmas sirini.
Barmoqdan barmoqlar uzilmaydi deb,
ilkin tutib ketgan qaysi birining?

U endi sevmaydi, sovuqdan sovuq
so'zlarin yog'dirar mening haqimga.
Dardim teshib o'tgan ko'ksini qavib,
ko'zlarin yondirar bir er - halqumning.

U endi sevmaydi, bola tug'adi,
Toshkentda yashaydi yoki vohada.
Bir maxluq qiynaydi, urib, bo'g'adi,
to'kin-sochin hayot kafolatlangan.

U endi sevmaydi, uni sevmaydi!

.....

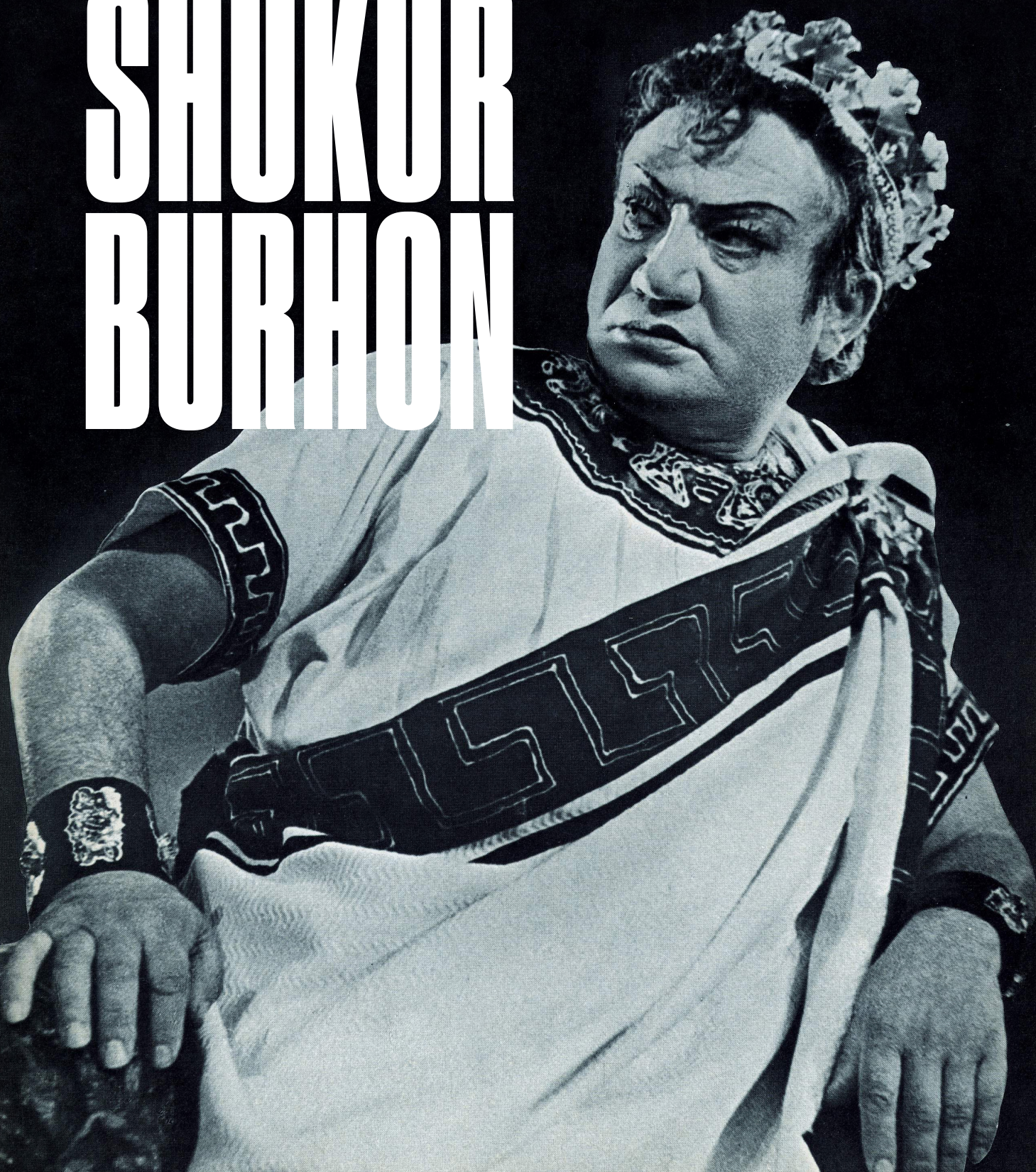
Men ham shoirmanmi? Boshimni quchib
Yig'lashdan nariga o'tmadim illo.
Bo'g'zimda titraydi alamim, o'chim,
Meni mendan qutqar, mehribon Xudo!

Bir yorug' osmonni ko'zlagan edim,
Bir umid yonardi yurak ustida.
Mehribon onamning umrini yedim,
Alpelbatim - otam tuproq ostida.

Men ham shoirmanmi, tutganim sarob,
Qo'llarim shalvirab tushyapti yerga.
Uh, qanday azobdir, qandayin azob
Hech nima qilolmay to'kilsang she'rga?!

MUROD MUHAMMAD DO'ST

SHUKUR BURHON

“
S

a d a f ”
ko'chasidan

Qorasuvga tushishda, yo'lni chap tarafida o'tgan asrning ikkinchi yarmida Mirzacho'lda yoppasiga qurilgan baraklarni eslatadigan pastak g'ishtin imorat bor. Oxirgi yillarda qad ko'targan ko'rkam va baland ko'shklar yonida o'ta g'arib ko'rinadigan bu uyda bir zamonlar Shukur Burhon yashardi.

“Bu – maning mahallam”, – deb maqtanardi rahmatli Shukur muallim o'zining ma'lum va mashhur ovozi baralla qo'yib.

Sho'rolar zamonida mahalla muhri bo'lgan-bo'lmaganini bilmayman, lekin shahar xaritasida Shukur Burhon yashaydigan mahallaning nadir rasmiy nomi bo'lgani tayin. Lekin bu mahalla Toshkandi azimda rasmiy nomi bilan emas, balki unda Shukur Burhon yashashi bilan mashhur edi. Shu qadar mashhurki, mahalla ahli uyiga mehmon aytganida bu maskanga eltuvchi jamiki kattako'cha, torko'cha, jinko'cha va, tabiiyki, pirovardda “Sadaf” ko'chasini tilga olardi, shundayam tushuntira olmasa, eng oxirgi chorani qo'llab, bo'lajak mehmon ko'zidan jug'rofiy ko'rlik pardasini sidirib tashlardi: “E, qanaqasiz o'zi, Shukur Burhonning mahallasini bilarsiz, oka?..”

Xullas, Shukur muallimning butun bir mahallani “o'zlashtirib” olganiga biron ajablanmasdi. Ustod ko'nglida “egalik” hissi vaqti-vaqti bilan shu qadar ishtig'ollanib ketardiki, ba'zan birga ko'cha aylanib yurganimizda atrofi panjara bilan o'ralgan keng maydonda to'p tepib yurgan yosh-yalangga zavq bilan qarab, “Ko'rvossanmi, mana bu – maning stadionim”, deya xitob qilardi.

Bu zamzamarlar, o'lay agar, unga yarashardi.

Shukur muallim bir kech televizorga chiqib, “Maning buyuk aktyor bo'lib yetishganimda Mannon Uyg'ur bilan Yatim Bobojonning katta hissasi bor”, deya e'tirof qilganini haligacha zavqlanib eslaymiz. Shu zavq asnosida Shukur Burhonning batamom haq ekanini yana bir bor tan olamiz. Ustodning andak nokamtarligi masalasiga kelsak, ha, nima bo'пти... aytsa aytibdi-da... Umuman, Shukur Burhonday odam kamtar bo'lishi shunchalik shartmi?

Qolaversa, u maqtanmadi, qarzini uzdi, xolos. Ustozlarini ulug'lash burchi edi, gapni ko'paytirmay, o'z shaxsini misol qilib keltirdi. Ya'niki, uning ustozlari shu qadar ulug' ediki, katta boshlarini kichik qilib, uni, Shukurni, ko'chada chang ko'tarib yurgan to'pori o'spirinni tarbiya qildi va eng yuksak sahna-larga olib chiqdi.

Va yana bir gap. Umuman, maqtancholik qilayotganini o'zi bilmaydigan, bilish ham gapmi, mutlaqo sezmaydigan soddadil odamga nisbatan qattiqqo'l bo'lish shartmi?

Shukur Burhon yoshligida yolchitib o'qimaganini bugun juda kam odam biladi. Rolini yodlash uchun avval eskicha zer-u zabarda yirik-yirik qilib qalin daftarga ko'chirib chiqardi. Uning imlosida sahifa jonivor nari borsa o'nta so'z bilan to'lardi-qolardi. U hijjalab yodlagan va ijro etgan yuzlab rollar imlosi uchun necha yuz ming sahifa sarf bo'lganini tasavvur qilishga yurak betlamaydi.

Shukur akani tanishimga rejissor Botir Ahmadxo'jayev sabab bo'lgan. Endi Maskovdan qaytib, kinostudiyaga ishga kirgan edim. Afg'onga pul topgani ketgan o'ris er-xotinning bir xonali joyini ijaraga olganman. Da'voyu iddao – bir dunyo, lekin cho'ntakda hemiri yo'q, saxt-u sumbat och ichakka monand – bo'y jonivor bir yuz sakson besh, vazn oltmish kiloga yetar-yetmas, o'zinga o'xshash kindigi umurtqasiga yopishgan to'rt-besh shoir-u yozuvchi oshnalar bilan har kech arzon musallasga to'yib, kechalari ko'yma-ko'y yurib, Toshkandi azimni zabt etishga kirishgan paytlarimiz edi.

Qisqasi, u zamon meni bironi bilmasdi, lekin Botir Ahmadxo'jayev xayolparast bir o'spirin haqida "Aziz" degan kino olib, el orasida ancha mashhur bo'lib ulgurgan edi. Bir kuni telefon qilib: "Starik, sobiraysya, Shukur nas jdet", deb qoldi.

Bordik. Shukur Burhon rostdan ham Botir akani tanirkan. Dar-chani o'zi ochib qarshiladi, so'ng dasturxon oldiga yog'och panjara tutilgan ayvonga boshladi...

Shukur akaning hovlisida ayni kuchga kirgan ikki-uch tup gilos daraxti bo'lardi. Turgan gapki, bu duch kelgan joyda o'saveradigan xashaki gilos emas. Shukur Burhonning gilosi. Shukur Burhonning qaysidir akademik oshnasi "o'zi payvandlab, o'zi opkelib, o'zi qazib, o'zi o'tqazib bergan" (izoh ham, tabiiyki, Shukur Burhonga tegishli). Shukur muallimning giloslari rostdan ham o'ta serhosil edi, mevasi yirik-yirik va juda shirin edi. Faqat bir narsa – dunyodagi eng totli gilos Shukur Burhonning hovlisida o'sayotganidan barcha toshkandlik surbet maynalar, chumchug'-u chug'urchiqlar ham qaydandir xabar topgani, vaqti-vaqti bilan bulutday yopirilib kelib, daraxt shoxlarida bazm qurgani yomon edi.

– Bizzi uyda hammasi "sh"dan boshlanadi, – deb hazil qilardi rahmatli, – Shukur, Shakar, Sharik...

Shukur kimligi aniq. Shakar – Shukurning xotini. Sharik – Shukurning iti, yaxshi it, lekin zoti pastligini xaspo'shlash uchun beme'yor g'ayrat bilan hurgani yomon.

Shukur – ayvonda muxlislar bilan ovora. Shakar ichkarida – nedir o‘zining yumushi bilan band, tashqariga chiqmaydi hisob. Choy-poyni kimdir begona ayol tashiydi. Rosti, Shakar opa turli shogirdlar-u muxlislarni unchalik xushlamaydi. Bir hisobda, u – haq. Ya’niki, kimsan xalq artisti Shukur Burhonning bebaho vaqtini o‘g‘irlash insofdan emas.

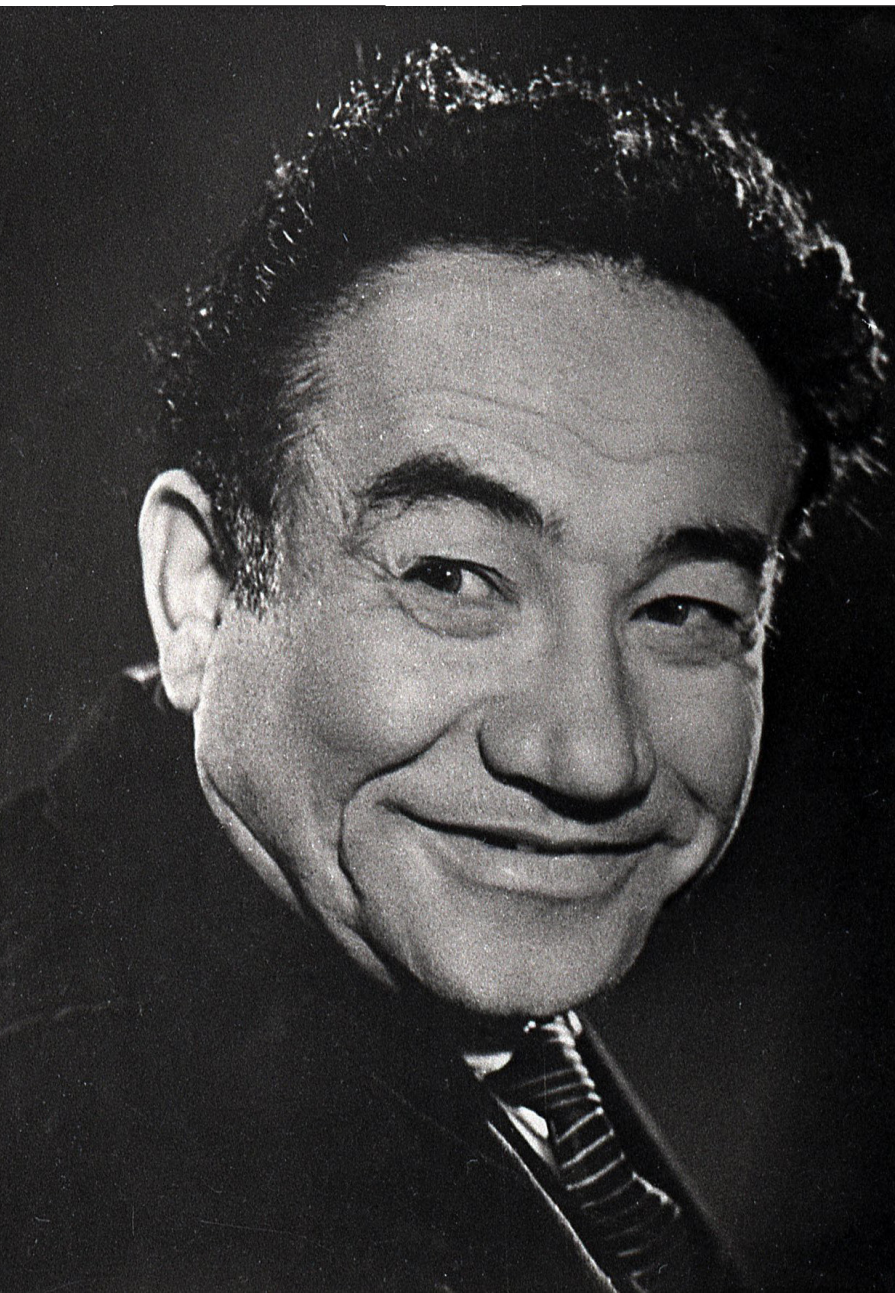
Shukur – Shakarning aksi. Vaqt bilan ishi yo‘q. Xuddi dostonchi aytganiday: “dam bu damdir, o‘zga damni dam dema”... Katta-yu kichik, yosh-u qari – o‘zini yo‘qlab kelgan hamma odamga barobar e’tibor ko‘rsatadi. Uning fe’lini bilmagan odam avvaliga hurkib turadi. Ammo muddat o‘tib, shohona viqor ortidan bolafe’l, sodda bir odam chiqib keladiki, hadik o‘rnini zavq egallay boshlaydi.

Qolgani – ma’lum. Shukur Burhon o‘ziga teng qo‘yib so‘ylashgan chog‘da eng pachaqa odamning ham qaddi tiklanadi. Shu sabab, ustod ziyoratiga kelganlar uzoq ushlanib qoladi, ketolmaydi.

Mening och-yupun yurishimni sezardi chog‘i, ba’zida shahar chetidagi obod choyxonalarga olib borardi. Shukur aka ostona hatlasa bo‘ldi, katta-yu kichik junbushga kirib dasturxon tuzardi. Shukur aka shunchaki nomiga tatinardi. So‘ng hali-hanuz ikki qo‘lini ko‘ksiga qo‘yib, odobi jigarni ezarli darajada tavoze ko‘rsatib turgan choyxona egasini oshiribroq maqtardi. So‘ng menga amr qilardi:

– Manga bo‘lmaydi, shakarim bor, o‘zing hamma-sini yeysan, yemasang bular xafa bo‘ladi.

Matnki, Shukur aka bilan tanishganimdan keyin ancha boyidi, xususan, gilos daraxti tagida yotadigan Sharik ham alohida personaj sifatida kirdi.

...Sharik hovli burchidagi katakka zanjirband edi. Tepasida – serbarg, sersoya gilos daraxti. Gilos daraxtining teparoq ayrisidan pastga tushgan po'lat sim uchiga eski paqir osilgan. Paqir ichida – besh-olti qayroqtosh. Simning ayridan nari qismi hovli sahnı uzra havolanib borib, ayvon ustuniga bog'langan. Ustun yonida – baquvvat kursi. Kur-sida – kelbatidan sher ham hurkadigan Shukur Burhon. Ovozini baralla qo'yib, ko'rgan-kechirganidan so'zlaydi. Shu asnoda o'g'ri maynalar bir dunyo shovqin solib, giloslarga hujum qiladi. Shukur Burhon gapdan to'xtamaydi, o'ng qo'lini ko'tarib, ustunga bog'langan simni pastga tortib, ikki-uch silkiydi, so'ng tag'in qo'yib yuboradi. Sim tortilganda gilos ayrisiga osilgan paqir teparoqqa ko'tariladi. Bexos silkingan chog'i ichidagi toshlar taraqlab ketadi. Maynalar hurkib uchadi. It norozi bo'lib vovillaydi. O'zi kichkina bo'lgani bilan, ovozi baland. Shu sabab, Shukur Burhon uni insofga chaqirishga majbur bo'ladi:

Yemak vaqtida choyxona ahli – birov oshkora, birov sal tortinib, lekin birday izzat bilan, – Shukur Burhonni tomosha qilardi. Turli kalinshoh-u edipshohlarni o'ynayverib mashqi oshgan emasmi, bunday lahzalarda Shukur aka yuz-u ko'zlariga shohona bir salobat berib, men faqirga bepisandroq ohangda gap qotardi:

– Ko'rvossanmi, Shukur Burhonni hamma taniydi.

– E, Shukur aka, sizni tanimay meni tanisinmi!

– Bu gaping ham to'g'ri, lekin sanam chakkimassan, ana, mani yaxshi yozibsan-ku...

Shu joyda o'zimni fosh etishga majburman. Ustozni yo'qlab borishimizning asl sababi ham shu – Botir akaning qutqusi bilan Shukur Burhon haqida kinoga atab kichik bir matn yozganim edi.

–Tixo, Sharik!

Shu joyida men o'zimni kulgidan tutolmayman, sekin gap qistiraman:

– Itingiz o'zbekcha bilmaydimi, Shukur aka?

– Qiziqmisan, Sharik bo'lgandan keyin... u bilan yana qaysi tilda gaplashasan? Ana, o'zing dublyaj qibber bo'masa!..

Shukur Burhon shu joyda jim qoladi. Jamiki salobati qaygadir yo'qoladi, qiyiq ko'zlari suzilib, quv bolaga aylanadi-qo'yadi. So'ng qiyiq ko'zlar kattaroq ochiladi, menga teparoqdan qirg'iyqarash qiladi. Yo'q, xayriyatki, portlay deb turgan qahqaha bo'g'izda qoladi, qirg'iy, itolg'u, sorlochin-u burgut rosmama hamla qilishga ulgurmaydi, surbet maynalar gilos shoxlariga qaytib keladi – yana sim tortiladi, yana paqir silkinadi, tosh taraqlaydi, maynalar hurkib uchadi, ko'ppak vovilaydi...

Oxir-adog'i yo'q ko'rimli manzara ediki, haligacha eslab huzur qilaman.

Yozgan matnim yaxshi edi, deb aytolmayman. Shukur muallimga yoqqani bekor, uning fe'li ma'lum, o'zi haqida bo'lsa bas, hamma narsa barobar yoqardi. Katta bir albo'm tutib, zamona shoir-lari bitib nisor etgan son-sanoqsiz qasidalarni yig'ib yurardi. Bir-ikki she'riy madhiyani menga qiroat bilan o'qib bergan, yoqmaganini sezib astoydil xafa ham bo'lgan. Noiloj qolib yupatganmanki, endi, siz, Shukur aka, yanada yaxshiroq she'rlarga munosib-siz, ana, Xurshid Davron degan yosh shoir bor, siz haqingizda zo'r she'rni o'sha yozgan.

– Oshnang bo'lsa kerak-da, shunga maqtavossan, – degan Shukur Burhon shubha bilan.

– Oshnalikka oshnam, lekin she'ri judayam zo'r, Shukur aka.

– She'ri zo'r bo'lsa, naga manga opkemaaydi? – degan Shukur Burhon battar norozi bo'lib.

Ming mashaqqat bilan yozilgan film matniga qaytadigan bo'lsak, u matn ekanicha qolib ketdi. Rejissor Botir Ahmadxo'jayev ishlaydigan telefilmlar studiya ostonasiga bir necha bosh urib ko'rdik, lekin direktorni ko'ndirish qiyin bo'ldi. To'g'ri, u ochiq rad qilmadi, aksincha – matnni maqtadi, lekin... tepaning rozilisiz... Direktor barmoq nuqigan yuksak ma'voda ministrning birinchi muovini, televizionning kattasi, badiiy so'z ustasi Ubay Burhon o'tirardi. Tabiiyki, u bizni qabul qilmadi.

Nochor qolib, Botir aka ikkimiz yana Shukur muallimning huzuriga bordik. Lekin Shukur aka vositachilik qilishga ko'nmad.

– Ubaying kim bo'pti? – dedi norozi bo'lib. – Ubaying kim bo'ptiki, man unga yalinib borsam?!

Biz chekinmadik. Bugungi tilda aytganda, ustozni shunday "o'radik"ki, rozilik berganini o'zi bilmay qoldi.

Shukur Burhon do'rillab kirib borishi bilan Ubay Burhonning ahli arzga to'la qabulxonasi bo'shadi-qoldi. Kotiba ayol shoshqaloq hudaichi kabi o'zini ichkariga – rahbarning kabinetiga urdi. Zum etmay ministrning birinchi muovini Ubay Burhonning o'zi peshvoz chiqib, bizni ichkariga taklif qildi. Botir aka, o'zida yo'q xursand, zimdan menga ko'z qisadi: bo'ldi, ishimiz bitdi hisob.

To'rtta piyola bilan choynakda choy keldi. Ubay Burhon katta boshini kichik qilib o'zi choy quyib uzatdi. Tug'ishgani emasmi, Shukur akasining, Shakar kennoyisining... hatto u yog'i Sharikning kayfiyatiga qadar batafil surishtirdi. Shukur Burhon negadir mehribon ukaning savollarini e'tiborsiz qoldirdi. Kursida viqor bilan yastanib o'tirgancha televizionning bugungi ahvolidan norozi ekanini bildirdi:

– Man tushunmayman, Ubay, sanlar maza-be-maza hamma narsani chiqarvossanlar... Sanlarni tergab turadigan odam bormi o'zi?

Shu joyda quruq bayon uslubiga o'tamiz... Xullas, uka bo'lmish akaning gapini hazilga yo'yib, ahvolni yumshatishga urindi, ya'niki, ish bor joyda xato ham bo'ladi. Lekin aka baribir pastga tushmadi, televizionda ishni emas, nuqul xatoni ko'rayotganini ta'kidladi. Uka xatolar uchun uzr so'radi, tezda tugatishga va'da berdi. Aka o'z navbatida...

Bu g'aroyib sahna qancha davom etganini bugun aniq eslay olmayman. Bugunga qadar unga nom topishga urinaman, lekin topgan ta'rifimning eng o'zbekchasi absurd bo'lib qolaveradi.

Birov ishonishi qiyin, lekin men yozgan matn, Botir aka suratga olmoqchi bo'lgan kino haqida bir so'z ham aytilmadi.

Ubay Burhon akasini pastga cha kuzatdi. Ko'chaga ham birga chiqqan bo'lardi, lekin Shukur Burhon eshik oldida bepisand qo'l uzatib qo'yaqoldi: "Bo'pti, san ishingdan qolma..."

Ubay Burhon siniq iljayib ortiga qaytdi. Shukur Burhon, o'zidan mamnun, Botir aka ikkimizga mag'rur nazar tashladi:

–Bu amaldoring bilan qalay gaplashdim?..

Biz indamadik. Suvga tushgan mushukday shumshayib turganimizni ko'rib, ishni buzib qo'yganini anglaganday bo'ldi.

–Nima, kino bitta Ubayning qo'lidami? – dedi o'zini oqlaganday bo'lib. – Ana, katta kinoning egasi Abdulahad bor, Malik bor...

Tabiiyki, o'sha zamondagi kino ministri Abdulahad Abdullayevga ham, kinochilar uyushmasining raisi Malik Qayumovga ham yalinib bormadi. Biz ham ortiq qistalang qilib o'tirmadik.

Orqavarotdan, Shukur Burhon palon shogirdiga ijroqo'mdan uy gaplashib beribdi, pismadon shogirdiga matlubotdan moshina gaplashib beribdi, degan uzunquloq ovozarlar quloqqa chalinib qolardi. Lekin u xolisona yordam bergan odamlar bor-yo'g'i palon va pismadon edi. Shukur Burhon esa – Shukur Burhon. Chalasavod, to'pori, nozikta'b, boladay sodda, dallolday quv, buyukligidan masrur va... o'ta mag'rur Shukur Burhon.

Esda qolgan yana bir narsaki, shoirlardan marhum Shayxzodani ko'p eslardi. Yashin domla, Nazir Safarov, Malik Qayumov... bularni ko'proq tengqur ko'rib gapirardi. Izzat ko'rgan chog'i, Sharof Rashidovni behad hurmat qilardi. O'ziga tengdosh aktyorlarni tilga olmasdi hisob. Oshkora yomon ko'rgani Nabi Rahimov edi. Aytishlaricha, qaysidir ustoz rejissyor teatrdan ketgan kuni Nabi Rahimov uning suratini devordan yulib, oyoqlari ostiga tashlab rosa tepgan ekan.

– Man – Ulug'bek sulton, hammadan xiyonat topib saltanatim Samarqanddan chiqib ketvopman, – deya hikoya qilardi Shukur aka. – Bilsang, kinoning shunaqa joyi bor. Bobo Kayfiy degani otimning uzangisiga yopishvolib, man bilan vido qiladi... Vido qiladigan kim, bilasanmi? Nabi! Ulug'bek sulton – man, Bobo Kayfiy – Nabi. Pastga qarasam, tirjaygancha jilovga yopishib turibdi. Yo'-o'g', chidolmadim, maning Vatandan badarg'a bo'lganim – buning bayrami-ku, dedim, buningni yo'qot, deb aytdim, umuman ko'zimga ko'rinmasin!!!

Tolstoyning “Tirik murda” asarida bosh rolni o'ynagan yana bir aktyorni ham jini suymasdi.

– Turgan-bitgani qalbaki! Protasov emish! – derdi Shukur aka fig'oni chiqib. – Uning nimasi Protasov? Oshga to'yib choyxonadan chiqqan mechkayning o'zi-ku? Dard qani, isyon qani?! Tolstoy ahmaq bo'lmagandir, Protasovning turgan-bitgani protest emasmi?

Shu joyda Shukur Burhon bizga sinovchan bir qarab olardi, so'ng boshmoldog'ini labiga surtib, oppoq dasturxonga burabroq bosardi:

— Billsang, bularing Yalangto'shning bitta imzosiga ham arzimaydi!

Bugungi yosh avlod Yusuf Yalangto'sh kimligini bilmaydi. Bugun — sho'rolar davrida suratga olingan filmlarning ko'pi yasoq. Na faqat chalabolshavoy Yalangto'sh, balki Shukur Burhon o'ynagan Mirzo Ulug'bek ham qayta ko'rsatilmaydi. Ko'rsatilsa ziyon qilmasdi. Juda bo'lmaganda, kino namoyishi oldidan yangi zamon mafkurasi vakili chiqib, ey ilg'or vatandoshlar, bu kinolar eski zamonda suratga olingan, tabiiyki, eski mafkuraga xizmat qilgan, lekin biz — yangi zamon odamlari, andak kenglik qilib, eski kinolarda olg'a surilmish zararli g'oyalarga chalg'imasdan, bugun bayroq etib ko'tarilmish buyuk kelajakka va odil hukumatimiz misli ko'rilma-

Siymolar

gan jasorat bilan qo'llab kelayotgan rang-barang va behisob islohlarga sodiq qolgan holda, o'tmishda yashagan buyuk aktyorlarimizning o'yin mahoratini tomosha qilaylik, deb aytsa olam guliston edi.

Mumtoz kinomiz durdonasi hisoblanmish "Tohir va Zuhra" kinosi ahyon-ahyonda ekranda ko'rinib qoladi. Ochig'i, bu kino menga yoqmaydi. Zuhraning chiroyiga chidasa bo'ladi, lekin Tohir degani ham shu qadar silliq, shu qadar xotinchalishki, ular ko'ringan sahnalarda televizorni o'chirib qo'yging keladi. Bu kinoda uchta tirik odam bor, biri — Asad Ismat o'ynagan zolim poshsho, ikkinchisi — Obid Jalil o'ynagan vazir, yana biri — Qorabotir. Shukur Burhon o'ynagan battol Qorabotir.

Bugun Shukur Burhonning Edipshohi ham yasoq. Albatta, Sofoklning manfur sho'rolar tuzumiga aloqasi yo'q, lekin, baribir, murg'ak avlod vakillari uning mashhur qahramoni — manglayiga tuqqan onasi xotin etib yozilmish poshshoning mustaqil millatimiz tabiatiga mutlaqo yot taqdiridan xabar topmagani ma'qul ko'rinadi.

To'g'ri, bugun nafaqat Edipshoh, Otello ham ko'rsatilmaydi. Lekin bunga rashkchi Otello bilan begunoh Dezdemoni emas, balki ularni o'ynagan Abror Hidoyatov bilan Sora Eshonto'rayeva aybdor. Aniqrog'i — ularning sarkashroq nevaralari tufayli ikki buyuk aktyorni mehrimizdan mosuvo qilganmiz.

Albatta, bu zamzamarlar oshiqcha ekanini o'zim ham sezaman. Buyuk Nikolay Gogol bilib aytganidek, "Birinchidan, Vatan uchun mutlaqo foydasi yo'q, ikkinchidan... ikkinchidan ham hech qanday foydasi yo'q".

Darvoqe, Shukur Burhon Otelloni yoddan bilardi. Umr bo'yi Otelloni o'ynashni orzu qilgan, lekin o'ynamagan. Ustozi Abror Hidoyatovning yuzidan o'tolmagan. Sadoqatli shogirdi Erkin Komilning guvohlik berishicha, Shukur aka keyinroq, Abror Hidoyatovning qazosidan ancha keyin, Otelloni jiddiy mashq qilib ko'rgan, ammo, bari bir, jur'ati yetmagan. "Abror akadan o'tkazib o'ynash qiyin", deya tan olgan ekan rahmatli.

Samarqand davlat
chet tillar instituti
rektori

Bahodir Xoliqov:

— Qish — tabiatning oppoq libosga burkanib, sokinlik bilan jamol ko'rsatadigan, donishmandlarga xos o'ychan fasli. Bu faslda havo harorati past bo'lsa-da, undagi joziba, ziynat va go'zallik har birimizning hayotimizga ilqlik, ko'nglimizga xush kayfiyat olib keladi.

Har safar qish fasli kirib kelishi bilan bolalik xotiralarim jonlanadi: dalalari, daraxt va butalari oppoq qorga burkangan so'lim qishloq, paxsa devorli uylar, issiqqina sandal atrofidagi oila a'zolarimning samimiy suhbatlari, bir kechasi ming yilga tatiydigan uzun tunlardagi kitobxonliklar... Olamni oqlikka burkagan qordan Qorbobo yasashning, tepalikdan yaxmalak otishning unutilmas zavqi, osmondan kaftimizga qo'ngan qor parchasidagi betakror naqshlar uyg'otgan hayratlar bugun shirin xotira bo'lib, kino tasmasi singari ko'z o'ngimdan o'tadi. Ayniqsa, Yangi yil shodiyonalari, maktabimizdagi bayram tantanalari, Qorbobo, Qorqiz va ertak qahramonlari ishtirokida tashkil etiladigan bayram tomoshalari, ijro etilgan kuy-qo'shiqlar, d'lochi va namunali xulqimiz uchun Qorbobodan olgan sovg'alari biz uchun bir umr unutilmas xotiraga aylangan. Xullas, qish zavqi har birimizga iliq his-tuyg'ular va unutilmas xotiralar hadya etgani shubhasiz. Bugun bog' va xiyobonlarda qor o'ynayotgan yoshlarni ko'rib, yana o'sha yoshlik yillariga qaytgim keladi, beg'ubor yoshlarga boqib, ularga havas qilaman.

Pedagog-ustoz sifatida hayotim, faoliyatim yoshlar bilan bog'langan. Ularning shijoati, intilishi, yaratilgan sharoitlardan oqilona foydalangan holda qo'lga kiritayotgan yutuqlarini ko'rib, qalbim iftixorga to'ladi. O'zbekistonning porloq kelajagi ishonchli qo'llarda bo'lishiga hech shubha yo'qligini baralla aytishim mumkin. O'zim rahbarlik qilayotgan Samarqand davlat chet tillar instituti o'z nufuzi bilan xorijiy til va adabiyot o'qituvchilari tayyorlaydigan oliy ta'lim muassasalari orasida yetakchi o'rinlardan birida turadi. Bugun institutimizda 13 ming nafardan ziyod talaba tahsil olmoqda. Nufuzli xorijiy universitetlar, xalqaro tashkilotlar va ilmiy markazlar bilan hamkorliklar yo'lga qo'yilib, talabalarimiz turli grant dasturlar asosida chet elda ham bilim olish, o'qituvchilarimiz malakasini oshirish, hamkorlikda ilmiy tadqiqotlar o'tkazish imkoniga ega bo'lishmoqda. Muassasamizda shunday hamkorlik natijasida xorijiy davlatlardan talabalar kelib ilm o'rganishmoqda, nufuzli xorijiy ta'lim dargohlaridan professor-o'qituvchilar yoshlarimizga saboq berib, olimlarimiz bilan hamkorlik qilishmoqda.

Yakuniga yetayotgan yilda ko'zlagan maqsadlarimizning anchaginasiga erishdik, yutuqlarimiz ham salmoqli. Yangi kirib kelayotgan 2025-yilda qilishimiz lozim bo'lgan ishlar, belgilangan rejalarimiz ham salmoqli. Ularni amalga oshirish uchun kuchimiz ham, imkoniyatimiz ham, salohiyatimiz ham yetarli ekanligini faxr bilan ta'kidlamogchiman. Eng muhimi, shunday quvonchli kunlarda siz, aziz talabalarni qutlash imkoniyatini yaratib bergan "O'zbekiston talabasi" tahririyati jamoasiga minnatdorligimni bildiraman. 2025-yil har biringizga yangi orzular, yangi marralar va yangi imkoniyatlar olib kelsin! Kirib kelayotgan Yangi yilingiz muborak bo'lsin!

ZIYODAXON ISOQOVA:

“DAYANPA RAQIB.

HAYOTDA ESA DO‘STMIZ...”

“CHEMPION BO‘LASAN, QIZIM...”

Men Isoqova Ziyodaxon 1998-yil 14-fevral kuni Farg‘ona viloyati O‘zbekiston tumanida joylashgan Qushqo‘noq qishlog‘ida tug‘ilganman. Oilada uch farzandimiz, akam va ukam bor. Qishloqda tug‘ilib, shu yerda ulg‘ayganmiz. Tabiiyki, qishloq muhitida qiz bolaning sport bilan shug‘ullanishiga qarshiliklar bo‘ladi. Menda ham shunday vaziyatlar bo‘lgan. “Qiz bolaning joyi oshxonada, pishir-kuydirni o‘rgansa bo‘lmaydimi?” kabi fikrlar bildirilgan. Lekin dadam qarindoshlarimizning, yaqinlarimizning qarshiliklariga qaramay, “Sen hali chempion bo‘lasan, qizim...” deya meni qo‘llab-quvvatlaganlar. O‘ylaymanki, inson boshqalarning fikri bilan ish qilishi kerak emas, hozir erishilayotgan natijalar, yutuqlar o‘sha paytlar dadam ikkimizning to‘siqlarga e‘tibor bermay, harakatda davom etganimiz mevasi. Taekvondoga kirib kelishimga sababchi inson ilk murabbiyim Ozod Hasanov bo‘ladilar. Ular mendagi qobiliyat va sportga bo‘lgan qiziqishni sezib, imkoniyatlarimni chamlagan holda o‘zimni taekvondoda sinab ko‘rishim kerakligini maslahat berganlar.

TALABALIK YILLARI

Talaba bo‘lish uchun qilingan ilk urinishim muvaffaqiyatsiz bo‘lgan. Aniqrog‘i, hujjat topshirish jarayonlariga ulgurmaganman. Bizda vaqt bilan bog‘liq muammolar yuzaga kelgani sababli yana bir yil kutishga majbur bo‘lganman. Avvaliga iqtisod sohasida o‘zimni sinab ko‘rmoqchi edim. Chunki kasb jihatidan bu tanlovni yaxshiroq deb bilganman. Lekin nasib qilmadi va keyingi yili Mirzo Ulug‘bek nomidagi Milliy universitetning jismoniy ta‘lim yo‘nalishiga kontrakt asosida qabul qilindim. Hozirda u yerni bitirib, Chirchiq davlat pedagogika universitetida magistratura bosqichida o‘qimoqdaman. Talabaligim xotiralari universitet muhiti va dars jarayonlariga unchalik bog‘lanmagan. Sababi, biz ko‘proq milliy terma jamoa bilan o‘quv-yig‘in mashg‘ulotalarida bo‘lardik, musobaqalarda yurardik. Faqatgina men bilan emas, barcha kursdoshlarimda ham shu kabi holat edi, chunki ko‘pchiligidan sportning turli yo‘nalishlari bo‘yicha terma jamoa a‘zosi hisoblanardik. Qolaversa, amaliy mashg‘ulotlar jarayonidagi ko‘nikmalar nazariy bilimlarimizni mustahkamlash uchun ham zarur edi.

JAHON CHEMPIONATI HAQIDA...

Men uchun eng omadli musobaqa bu Verakrusda o'tkazilgan jahon chempionati deb bilaman. Chunki unda qo'lga kiritilgan oltin medal xalqaro reytingda yuqorilashimga sabab bo'lgan. Bu esa menga Parijda bo'lib o'tadigan yozgi Paralimpiya bahslarida to'g'ridan to'g'ri qatnashish imkonini taqdim etgan. Shu bilan birga, yozgi Paraosiyo o'yinlari ham juda omadli keldi. Deyarli eng baland shohsupaga ko'tarildim. Finalda tailandlik raqibim g'alaba qozongan bo'lsa-da, bu ochkolar hisobiga emas, foydali harakatlardagi kichik ustunlik foiziga qarab belgilandi. Shu sababli bu natija biz uchun g'alabaga teng edi.

PARIJ - 2024

Parijda bo'lib o'tgan yozgi paralimpiya o'yinlarida ilk jangim asli afg'onistonlik – xalqaro olimpiya qo'mitasi qarori bilan neytral maqomda ishtirok etgan sportchiga qarshi bo'ldi. Ikkinchi jangda esa Fransiya sharafiga himoya qilayotgan raqibimga qarshi dayanga ko'tarilib, g'alabaga erishdim. Uchinchi jangim esa azaliy raqiblarimdan hisoblangan tokiolik para-taekvondochiga qarshi bo'ldi, bu bosqichdan ham muvaffaqiyatli o'tdim. Final bahsida esa perulik sportchi bilan kuch sinashdim. O'sha bahsda omad raqibimga kulib boqdi va yakunda kumush medalga ega chiqdim.

DAYANDA RAQIB, HAYOTDA DO'STMIZ...

Paralimpiya o'yinlari hayotimdagi eng muhim musobaqa desam, mubolag'a bo'lmaydi. Tokiodagi paralimpiada o'yinlarida ishtirokim muvaffaqiyatsiz bo'lgan. Uchinchi jangda perulik raqibimga imkoniyatni boy berib, musobaqadan chiqib ketganman. Lekin afsuslanmayman, chunki aynan o'sha ishtirok men uchun juda ham katta tajriba bo'lgan. Negaki, qayta o'rnidan tura olgan sportchi uchun mag'lubiyatlar kelgusi g'alaba sari tashlangan ilk qadam hisoblanadi. Parijda ham asosiy raqiblarim Tokio olimpiadasida ishtirok etgan sportchilar bo'ldi. Ularning ko'pchiligi bilan hayotda do'stmiz, chunki bir necha yillardan buyon ko'plab xalqaro musobaqalarda birga ishtirok etamiz, faqatgina dayanga ko'tarilganimizda gina raqibga aylanamiz.

ENG QIYIN RAQIB

Parijdagi raqiblarim orasida men uchun eng ko'p qiyinchilik tug'dirgani tokiolik sportchi bo'ldi. Chunki u bilan bir necha yillardan buyon xalqaro maydonda bahs olib boramiz, bir-birimizning harakatlarimiz va uslublarimizni juda yaxshi o'rganib olganmiz. Qolaversa, unda bo'y jihatdan utunlik ham bor. Shu bilan birga, mendagi eski jarohatlar ham tamomila bitib ketgani yo'q edi, shu sababli u bilan kechgan bahs men uchun final oldidan final bo'ldi. Shukrki, murabbiyim Bobur aka Qo'ziyevning (8 yildan buyon birga shug'ullanamiz) ko'rsatmalari, Vatanim, oila a'zolarimning qo'llab-quvvatlashi menga kuch berdi va g'alaba yo'lida to'xtamasligim kerakligini eslatib turdi.

SIZDAN VATAN UMIDVOR...

Kelgusidagi rejalarimiz: taekvondodagi natijalarimizni yana-da yaxshilash va o'zimiz kabi sportga qiziqadigan, taekvondoga endi kirib kelayotgan yoshlarga ushbu sport turining sir-asrorlarini o'rgatish, murabbiylik faoliyatini boshlash. Shu o'rinda, o'zini sport yo'nalishida sinab ko'rayotgan uka-singillarimizga, yetishib kelayotgan yosh avlodga "Maqsadlaringiz yo'lida hech qachon to'xtamang, o'z ustingizda tinimsiz ishlang. Mag'lubiyatlardan ruhlaning, qayta turishga o'rganing. Takror-takror yiqil-sangiz-da, maqsadlarni emas, ularga olib boruvchi yo'llarni o'zgartiring. Chunki sizdan Vatan umidvor, ota-onangiz umidvor" degan bo'lardim.

SPORTCHILAR OILASI

Turmush o'rtog'im para-taekvondo bo'yicha milliy terma jamoa a'zosi, paraosiyo va jahon chempionatlari sovrindori, paralimpiya ishtirokchisi Javohir Aliqulov bo'ladilar. Ikkimizni ham aynan sport birlashtirgan. Yaqinda uzoq yillik samimiy munosabatlarni oila rishtasi bilan mustahkamladik. Paralimpiya o'yinlaridan avval to'y qilishni rejalashtirgan edik, lekin ikkalamizning ham Parij olimpiadasida ishtirok etishimiz aniq bo'lgandan so'ng, to'yni musobaqadan keyin o'tkazishga qaror qildik. Turmush o'rtog'im ham sportchi bo'lganliklari uchun bu yo'lning mashaqqatini juda yaxshi biladi, shu sababli doim meni qo'llab-quvvatlaydilar, balandroq marralarni zabt etish uchun uzoq yillik mehnatni to'xtatib qo'ymasligim kerakligini ta'kidlaydilar. Sport hayotimizning ajralmas qismiga aylangan, to'yimizdan 10 kun o'tib ikkalamiz ham milliy terma jamoa bilan yig'inga chiqib ketdik. Buni turmush o'rtog'im ham, oila a'zolarimiz ham to'g'ri qabul qilishdi. Shuning uchun menga doimo ishonch bildirib turgan oilam va yaqinlarimdan cheksiz minnatdorman.

Maqsad OBIDJON yozib oldi

THE WORLD'S MOST FAMOUS LIBRARIES

The Library of Congress (USA)

Located in Washington, D.C., the Library of Congress is the largest library in the world. It boasts an extensive collection of over 170 million items, including books, photographs, maps, and more. Established in 1800, it serves as a vital resource for researchers, historians, and legislators.

Libraries are not just repositories of books, they are symbols of knowledge and guardians of humanity's cultural heritage. Here are brief insights into some of the most famous and significant libraries in the world.

The British Library (United Kingdom)

The British Library in London is one of the world's leading research libraries. With a collection exceeding 170 million items, it holds treasures like the Magna Carta, Leonardo da Vinci's notebooks, and ancient manuscripts. It is a haven for academics and history enthusiasts alike.

2.

The Vatican Library (Vatican City)

Founded in 1475, the Vatican Library is among the oldest libraries in the world. It contains a vast collection of manuscripts, rare books. Its archives hold secrets and historical documents that span centuries.

m

The New York Public Library (USA)

Famous for its iconic lions guarding the entrance, the New York Public Library is a cultural and intellectual hub. Its collection of over 55 million items includes books, films, and digital resources. The library's grandeur and public accessibility make it a favorite among readers and tourists alike.

4.

The National Library of China (China)

Located in Beijing, the National Library of China is the largest library in Asia and one of the largest in the world. It holds over 37 million items, including rare ancient Chinese manuscripts, oracle bones, and extensive digital resources. This library is a treasure trove of Chinese history and culture.

The Bodleian Library (United Kingdom)

The Bodleian Library, part of the University of Oxford is one of Europe's oldest libraries, founded in 1602. Its stunning architecture and extensive collection of over 13 million printed items make it a cornerstone of academic research. It is famously a "copyright library," entitled to a copy of every book published in the UK.

6.

The National Library of Russia (Russia)

Based in St. Petersburg, this library is one of the oldest public libraries in Europe, established in 1795. Its vast collection includes over 36 million items, featuring rare manuscripts, early printed books, and Russian literary works that have shaped the nation's identity.

The Royal Library of Copenhagen (Denmark)

Often called the "Black Diamond" due to its striking modern architecture, the Royal Library in Copenhagen is Denmark's national library. It contains ancient manuscripts, historical Danish books, and a comprehensive archive of Scandinavian literature.

These libraries not only serve as places for reading and research, but also act as cultural landmarks, showcasing the history, literature and intellectual achievements of civilizations across the globe.

DARYO, SOYIMIZ BITTA!"

O'N

minglab kitoblarga jo bo'lgan necha ming yillik ma'naviy merosi, osori-atiqalari, takrorlanmas manzara kasb etguvchi bog'rog'lari ila dunyo ahlini hamisha hayratga solib kelgan ona O'zbekistonimiz bag'ridan Yevropa va Osiyoni birlashtirib turuvchi firdavsmonand Turkiyaning qadimiy va hamisha navqiron Anqara shahriga tajriba almashish uchun uchoqda jo'nab ketdik. Bu muazzam shaharda so'ngbahorning savr yomg'irlari mayin yog'ardi. Bu yomg'irlar qalbimizga toshbitiklardek o'chmas va abadiy bo'lib muhrlangan VATAN sog'inchini tuydirib, ko'z yosh misol yer bag'riga singardi.

Turkiya insoniyat tarixida dunyo tamadduniga qo'shgan hisssasi, boy ma'naviy merosi, betakror tabiati bilan dunyo ahlining e'tiborini tortib kelayotgan o'lka sifatida nom qozongan. Uning madaniyati tarixiga zarhal harflar ila bitilsa arzigulik Jaloliddin Rumiylardek faqihlari, Sulton Mahmuddek buyuk fotihlari, Yunus Emro, Nomiq Kamol, Tavfiq Fikrat, Nozim Hikmatlardek jahonga mashhur shoirlari, Mustafo Kamol Otaturkday ozodlik yo'lidagi kurashchilari bor. Shahar ko'chalarida kecha-yu kunduz hayot qaynaydi. Ayniqsa, Istanbul ko'chalaridan o'tib borar ekanmiz, qachonlardir bu tuproqqa buyuk jadid bobomiz Fitratning qadamlari tekkanini his etdim. Yoxud O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng "so'nggi jadid" Begali Qosimov, tilshunos olim Iristoy Qo'hortoyevlarning ulug' Fitratga izbosar bo'lganligi ham O'zbekiston-Turkiya o'rtasida robita bo'lganligining dalilidir. Inchunin, Turkiya jahon hamjamiyatida O'zbekiston mustaqilligini birinchilardan bo'lib tan olgan yagona davlat ham. Tili, dini, e'tiqodi hamda etnogenezi bir bo'lgan bu elatlar hamisha qardoshlik va qondoshlik hissi bilan umrguzaronlik qilishayotir. Insonning o'z ko'zi bilan ko'rgan narsalari o'zgacha mohiyat kasb etishini endi angladim. Men tasavvur qilgan bu shahar eshitganlarimdan-da salobatliroq, go'zalroq tuyula boshladi.

Turkiya jahon hamjamiyatida O'zbekiston mustaqilligini birinchilardan bo'lib tan olgan yagona davlat

Bizni bu muazzam yurtning Esenboga aeroportida bizga biriktirilgan inson – Anqara universiteti dotsenti Ayhon Chelikbay kutib oldi. Bu kamtarin, samimiy inson bizga mashinasida keta-ketgumizgacha shahar infratuzilmasi, poytaxtning diqqatga sazovor joylari haqida qiziqarli ma'lumotlar berib borardi. Shundan so'ng Anqara shahri, Sihhiye ko'chasidagi Gurkent mehmonxonasiga joylashdik.

Safarimizning ilk yakshanbasini Anqaradek poytaxt shahar (Mustafo Kamol Otaturk tashabbusi bilan 1923-yilda davlat poytaxti Istanbuldan Anqaraga ko'chirilgan)ning diqqatga sazovor joylariga sayohat qilishdan boshladik. Shu kuni, ya'ni 19-may Otaturkni xotirlash, yoshlik va sport bayrami bo'lganligi bois ko'chalarda tantanalar, namoyishlar o'tkazilayotgan edi. Biz ham Turkiya mustaqilligi kurashchisining abadiy qo'nalg'asini ziyorat qilib, uning sharafiga ochilgan muzeyni tomosha qildik.

Safarimizning ilk kunlarida Dunyo universitetlarining TOP-1000 ligiga kirgan Anqara universiteti til-tarix-geografiya fakulteti, zamonaviy turk tillari va adabiyoti kafedrası professori Aynur O'z O'zjon bilan uchrashdik. Professor xonim bizni eski tanishlardek juda iliq kutib oldi. O'zbek tilining xorijdagi tolmas tadqiqotchisi bo'lgan Aynur xonimning O'zbekiston va o'zbek xalqiga bo'lgan o'zgacha ehtiromi boisi birgina inson – xorijda ham o'zidan “bog” qoldirgan zabardast tilshunos Istoy Qo'chqor-toyevning sharaflı nomi bilan bog'liq ekan. Aynur xonim ilk suhbatdayoq 90-yillardagi o'zbek tilini o'rganish maqsadida O'zbekistonga borgani, fazilatli ustozining beminnat saboqlari, O'zbekiston Milliy universitetidagi faoliyati, xalqimizning tantiligi va mehmondo'stligi, o'zbek do'stlari haqidagi go'zal xotiralarini mamnunıyat bilan esladi.

Shu o'rında ta'kidlash lozimki, professor Aynur O'z O'zjonning o'zbek tili va adabiyotining targ'ibotchisi, tarjimoni sifatidagi faoliyati ham tahsinga loyiq. Jumladan, o'zbek adabiyotining mashhur yozuvchilaridan biri bo'lgan Said Ahmadning “Kelinlar qo'zg'oloni” (“Gelinlerin İsyani”) asarini turk tiliga tarjima qilishda ham beminnat hissa qo'shgan. Bundan tashqari, uning xizmatlari evaziga 2000-yilda o'zbek xalq og'zaki ijodining gul-toji bo'lgan “Alpomish” dostoni turk tiliga tarjima qilindi. Shuningdek, o'zbek adabiyotining Abdulla Qahhor, Uyg'un, Botu, Zulfiya kabi adiblari bilan bir qatorda 40 ijodkorning hayoti va asarlaridan saylanmalar ham nashr qilıngan.

Aynur O'z O'zjonning tashabbusi bilan “Kelinlar qo'zg'oloni”, “Alpomish” kabi nodir asarlarimiz turkchaga tarjima qilingan

Shu kuni u bizni hamkasblari – professor-o'qituvchilar bilan tanishtirdi, bu yerda olib borilayotgan ilmiy, o'quv-uslubiy ishlar haqida ma'lumot berdi. Dastur asosida tinglashimiz lozim bo'lgan darslar hamda talabalarga mashg'ulot o'tiladigan fanlarimiz (İleri Özbek Türkçesi, Özbek Türkçesi II, Çağdaş Özbek Edebiyatı, Özbek Türkçesi Sözlü ve Yazılı Anlatım, Güney-Doğu (Türkistan) Türk Halk Edebiyatı), dars jadvallari, ular olib boriladigan binolar va auditoriyalar kabi dastlabki tanishtiruv ishlarini olib bordi.

Tushdan so'ng universitetning Zamonaviy turk tillari va adabiyoti kafedrası mudiri Sema Barutcu O'zo'nder, til-tarix-geografiya fakulteti dekani professor Levent Kayapınar bilan uchrashdik va tegishli ravishda ro'yxatdan o'tish uchun bo'limga hujjatlarimizni taqdim qildik. Shundan so'ng ishga kirisha boshladik. Xususan, "Turk adabiyoti tarixi" fanidan "Chig'atoy adabiyoti" mavzusida dars tingladik. Aynur O'z O'zjonning "O'zbek Turkçesi" fanidan amaliy mashg'ulotini kuzatdik hamda talabalarining o'zbekcha matnlar ustida ishlash, tarjima qilish ko'nikmalarini kuzatib tahlil qildik. Darslar tinglash bilan birga o'zimiz ham dars mashg'ulotlari olib bordik. "Zamonaviy o'zbek adabiyoti" fanidan hamkasbim Nodira Egamqulova "Turkiston jadidchilik harakatida vaqtli matbuotning o'rne",

Turk talabalariga "Cho'lpon hayoti va ijodi" mavzusida ma'ruza o'tdik

"Milliy uyg'onish davri o'zbek adabiyoti belgilari" mavzusida 3-kurs talabalariga, birimiz "O'zbek turkchasi" fanidan "Ravish so'z turkumi" mavzusida 2-kurs talabalariga, "Zamonaviy o'zbek adabiyoti" fanidan "Cho'lpon hayoti va ijodi" mavzusida 3-kurs talabalariga ma'ruza o'tdik. Xullas, bu mashg'ulotlar men va men bilan kelgan hamkasblarimda kattadan katta taassurotlar qoldirdi. Dars mashg'ulotlaridan so'ng Anqara Hoji Bayram Vali universiteti Zamonaviy turk tillari va adabiyoti bo'limida faoliyat olib borayotgan vatandoshimiz prof. Zaynabidin Abdirashidov hamda o'zbek adabiyotining xorijdagi targ'ibotchisi Dr. Vali Savash Yelok bilan uchrashdik. Suhbat jarayonida mazkur universitetning o'qitish tizimi, me'yoriy hujjatlari, ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ishlari bilan tanishdik. Shu davr mobaynida Anqara universiteti til-tarix-geografiya fakulteti Zamonaviy turk tillari va adabiyoti bo'limi Halil Inalcuk kutubxonasida bo'lib, u yerdagi nodir qo'lyozmalar bilan tanishishga ham muvaffaq bo'ldik. Undan so'ng Anqara markazida joylashgan Millat kutubxonasiga sayohat qildik. Kutubxona fondida saqlanayotgan noyob qo'lyozmalar bilan tanishdik. Insonni dunyo ilm-fanidan voqif qiluvchi bu muhtasham kutubxonada yaratilgan shart-sharoitlar, qulayliklar bizni hayratga soldi. Uning qurilishi, dizayni, mingdan ortiq kitoblar jam bo'lganini ko'rib, o'z davrida yarim milliondan ortiq kitobi bo'lgan jahonning eng boy Iskandariya kutubxonasi yodimga tushdi.

Sayohatimiz bunaqa qiziqarli bo'lishini xayol qilmagandik. Zamonaviy turk tillari va adabiyoti bo'limida professor-o'qituvchilar va talabalar uchun tashkil etilgan turk xalq og'zaki ijodiga oid "Oshiq aytimlari" adabiy-badiiy dasturda ishtirok etib, turk baxshilari ijrosidagi xalq og'zaki ijodi namunalaridan parchalar tingladik. Anqaradagi Onado'li madaniyatlari muzeyi hamda Tarix va etnografiya muzeyiga sayohat uyushtirildi va u yerda turkiy xalqlarning boy va qadimiy tarixi bilan tanishdik.

Uchrashuv so'ngida Termiz davlat universiteti o'zbek filologiyasi fakulteti kitob fondiga birqancha kitob va darsliklar, monografiyalar, o'quv-qo'llanmalari sovg'a qilishdi. Kelajakda amalga oshiriladigan istiqbolli rejalar, maqsad va vazifalar yuzasidan kelishib ham oldik. Ochig'i, o'zga yurtga sayohat qilsang, mingta kitob o'qigan bilan barobar deganiga yana bir karra amin bo'ldik. Chunki Turkiya, Anqara haqidagi tasavvurlarimiz yana-da kengayib, ruhiy yengillik, kasbiy ishtiyoqqa to'lib qaytdik. Bizga yoqqani, ularda sifatli ta'limga erishish uchun o'qituvchini ishga qabul qilishda mutasaddi tashkilotlar imtihondan, qabul qilayotgan universitet esa suhbatdan o'tkazar, loyiq deb topilgan nomzodgina dars berish huquqiga ega bo'lar ekan.

O'qituvchi davlat imtihonidan va universitet suhbatidan o'ta olsa, ishlaydi

Yo'lchilik poyoniga yetib bora-yotgan lahzalarda, bizga ro'baro' qilingan qardoshlarimiz chindan ham sofdil va samimiy insonlar ekanligini his qildik. Garchi Ona tuproqqa qaytish hissi ustunlik qilayotgan esa-da, bu yurt kishilari, muqaddas va mo'tabar manzillari dilimizga mehr-muhabbat bog'lab bo'lgan edi...

2024-yilning 3-iyun tongida uchog'imiz serquyosh yurtimiz poytaxti – ona Toshkentga kelib qo'ndi...

Sayyora RAIMOVA
Nodira EGAMQULOVA

Toshkent kimyo-
texnologiya instituti
Shahrisabz filiali
direktori

Shuhrat MURALOV:

Muhtaram yurtdoshlar, qadrli filialimiz jamoasi!

Sizlarni kirib kelayotgan yangi 2025-yil bilan chin qalbindan muborakbod etaman. Barchangizga salomatlik va oilaviy baxt tilayman. Yangi yilda xonadoningizdan cheksiz quvonch, fayz-u baraka, tinchlik-osoyishtalik arimasin! O'rta qolgan yil filialimiz uchun ulkan yutuq va marralarga boy bo'ldi. 2024-yil davomida jamoamizning ezgu ishlari va mehnatlari samarasi bo'lmish erishgan yutuqlarimizning ayrimlarni mamnuniyat bilan keltirib o'tmoqchiman.

Xususan, viloyatimizdagi kadrlarga bo'lgan ehtiyoj hisobga olinib, 2 ta yangi ta'lim yo'nalishlari va 3 ta yangi magistratura mutaxassisliklari ochildi. Filial professor-o'qituvchilarining 7 nafari PhD ilmiy darajasini olish uchun nomzodlik dissertatsiyalarini himoya qildilar. 2024/2025-o'quv yili uchun TOP 1000 talikka kirgan Belorussiya davlat oziq-ovqat va kimyoviy texnologiya universiteti bilan magistratura mutaxassisligi bo'yicha 1+1 loyihasida qo'shma ta'lim dasturlari asosida kadrlar tayyorlashni yo'lga qo'yish bo'yicha kelishuvlarga erishildi. Filial o'quv jarayoniga ilg'or xorijiy tajribalarni joriy etish, ta'lim sifatini yana-da oshirish maqsadida AQSH, Turkiya, Belorussiya, Xitoy, Ispaniya, Rossiya davlatlarining nufuzli oliy ta'lim muassasalaridan 7 nafar xorijlik professor-o'qituvchi va mutaxassislar o'quv jarayonlariga jalb qilindi. Qolaversa, filial hududida 400 o'rinli talabalar turar joyi foydalanishga topshirildi, 1000 o'rinli o'quv binosi qurib bitkazilish arafasida.

Shu bilan birga, yakunlanayotgan eski yilda talaba yoshlarimizning erishgan natijalari butun jamoani behad mamnun qildi. Filialning 5 nafar talabasi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti hamda nomli davlat stipendiyalari sohibi bo'lishdi. Toshkent kimyo-texnologiya instituti Shahrisabz filiali sportchi talabalari yurtimiz oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida o'tkazilgan musobaqalarda sportning 3 turi bo'yicha faxrli 1-o'rinlarni qo'lga kiritdilar. Shuningdek, "Besh tashabbus olimpiadasi" sport musobaqalarining respublika final bosqichida filialimiz jamoasi faxrli o'rinlarga ega chiqishdi.

Ishonamanki, kirib kelayotgan 2025-yil ham jamoamiz uchun yana-da barakali va ilm-fan taraqqiyotida yuksak natijalarga ega sermahsul yil bo'ladi. Bu borada barchangizga kuch-quvvat, kasbiy barkamollik, ilmiy-pedagogik faoliyatingizda muvaffaqiyat tilayman. Jamoamizning birligiga, yakdilligiga aslo ko'z tegmasin. Bayram kunlarida qilingan barcha ezgu tilaklar ro'yobga chiqsin! Kirib kelayotgan Yangi yilingiz muborak bo'lsin!

MARIYAMNING

B

izning ilk tanishuvimiz shirinliklar sotiladigan kafeda kechdi. Uning qarshisiga kelib buyurtma qabul qilar ekanman, nogoh istarali yuziga ko'zim tushib, ko'nglim yorishganini angladim. Hamkasblarim, asosan, talabalar bo'lishiga qaramay, ingliz tilida amallab so'zlasha oladigan yagona ofitsiant men edim.

Baayni Toshkent ko'chalari til o'rgatish markazlariga to'lgani, amalda esa hech qanday foydasi

yo'qligi allaqachon xotiramda o'z tasdig'ini topgan.

– Ichishga, Findiq yong'og'ining shirasi qo'shilgan Frappe, barmog'i bilan taomildagi kofe rasmini ko'rsatdi qarshimdagi durkun qiz. U bilan desert va salqin ichimlikdan bo'lak narsa haqida gaplashib ko'rish istagi paydo bo'lgan zahoti o'zimni bu yoqimli o'y ustida tutib olib jilmaydim. Yoinki inglizchada uning ismini va kayfiyatini so'rashdan nariga o'tolmasligim meni uyatli holatga solib qo'ysa-da, unga bo'lgan qiziqishim barcha omillardan ustun keldi. Biroz tomoq qirib, amallab ismini so'radim.

D
O
S
T
H

– Mariyam, dedi ajablanib.

Tayyor bo'lgan buyurtmani dasturxon ustiga ohistalik bilan qo'yar ekanman, undan elas-elas taralib turgan moychechakning yoqimli iforini tuydim. Ushbu lahza baayni moychechakni yoqtirganim uchun ham jo'shib ketib, yana o'z-o'zidan savollar quyildi.

– Bilasizmi, Mariyam? U birdan qo'lidagi finjonni likopga qo'yib, tikka ko'zlarimga boqdi. Dadil nigohiga og'ir yuk bosmaslik uchun o'zim biladigan eng qimmatli xushomadlardan birini ishlatdim. – Siz nihoyatda go'zalsiz!

Bu savdoyi menga nima der ekan, deb ichidan ming xil o'y o'tkazayotgani diqqat bilan qarab turganidan shundoq sezilardi. Necha xil taxminlari o'zini oqladi-yu bilmadim, ammo qo'qqis xushomad qilganim uning kayfiyatiga yaxshi ta'sir etgani kundek ravshan.

yo mamot”, “Yo hammasi, yo hech narsa” degandek gap. Shu xulosalarim to’g’risida asli Dubaylik bo’lgan yangi do’stim Mariyamga aytib berardim. U esa barchasini sokinlik bilan tinglardi, xolos. Bizning suhbat yozma tarzda, avval o’zbek keyin ingliz tiliga internet tarjimai orqali nomukammal kechardi. Yaratgan egam shohid, u meni anglash uchun jon-jahdi bilan harakat qilyotgani, o’zimga nisbatan hurmatning ortishiga yaxshi turtki edi. Muqim tilni o’zlashtirishga kuchli ishtiyoq ham!

Ha, aytgancha, Mariyam qatarlik juda badavlat shayxning to’ng’ich qizi. Onasining asli kelib chiqishi esa Hindistondan. Shunga bo’lsa kerak, uning bo’yi juda baland, qosh-ko’zlari tim qora. Afsuski, sochlarining rangi haqida hech narsa aytolmayman. Garchi har qancha istagan esam-da, imom Shofeiymazhabidan bo’lgani uchun uni hech qachon boshidagi ro’molisiz ko’rmasligim aniq. Unga yaxshilab razm solib, agar joiz bo’lsa, o’zini juda ozoda saqlashiga guvoh bo’ldim, deb bemalol ayta olaman. Ha, hech shak-shubhasiz Mariyam juda tarbiyali va taqvodor qiz edi.

U bilan o’z-o’zidan bardavom va samimiy suhbat qurar ekanmiz, o’zimni ozroq ofitsiantdek, yana ozroq do’stddek tuta boshladim. Shu zayl soatlab bir mehmon qarshisidan jilmay, turib qolganimni ko’rgan boshqa hamkasblarim alfoz-alfoz yonimdan past ovozd pichirlab o’tishardi. Go’yo barcha qoidalarni chetlab o’tayotgandek, mehmonlar bilan munosabat etikasi mensimayotgandek tuyulardim. Aslida esa juda mazmunli mulohazalar bilan tengma-teng fikr almashardik. Illo, ikkimizning ham bir-birimizga aytadiganlarimiz yig’ilib qolgan qadim qadrdonlar kabi.

Oradan qanchadir vaqt o’tib u o’rnidan qo’zg’aldi. Ketar chog’i qarshisiga borishga jazm etib, telefon raqamini so’radim. Xayolim esa “u bilan endi qanday gaplashaman” degan muammo bilan band edi.

Men yosh yozuvchiman. O’z davrini kutayotgan yoki oyda-yilda bir, qaysidir hikoyasi bilan bo’y beradigan deysizmi, yoinki o’zidan boshqani tan olmaydiganmi, barchasi men haqda! Aqlimni tanibmanki, kingadir nimanidir isbotlashga va qanchalik daho ekanimni da’vo qilishga besamar urinib keldim. Binobarin, barchasi chippakka chiqavergach taslim bo’lishim yoxud yozishni butkul yig’ishtirishim shart edi. Negadir bu ishni hech qilmadim. Oradan qancha vaqt o’tdi, yolg’iz Xudoga ayon. Endi yana-da kattaroq g’avg’olarga o’ralashib qolganday, balandroq dorlarni ko’zlay boshladim. Bu aljirashlar xuddi “Yo hayot,

Qurbon hayiti kuni, Namozdan so'ng, Toshkentdan Dubayga tayyoraga chiqishi oldidan so'nggi bor uchrashganimizda uzoq suhbat qurdik. Men undan o'zi haqida gapirib berishini so'radim. U bo'lsa...

– Men Toshkentga, ya'ni, Abu Ali ibn Sinoning yurtiga bejiz o'qish uchun kelmadim, – dedi gap boshida.

– Bilasizmi, hozir men qayg'urayotgan narsa umuman boshqa bo'lishiga qaramay, avval shu haqida gapirishni istadim. Garchi siz bilan Sherlok Xolms yoki Doktor Xaus kabi to'qima dohiylar haqida juda mazmunli gaplashgan esak-da, hozir meni G'azodagi falokat chuqur tashvishga sol-yapti. Balki shuning uchun ham oxirgi kunlar qayg'u chekkandirman. Sizning qo'qqisidan paydo bo'lganingiz esa meni ozroq bo'lsa-da xayollardan, tashvishlardan chalg'ishga undagani rost... Bir hafta avval ilk marta bir bemorni amputatsiya qilishganini ko'rdim. Bardoshim yetmadi. Ammo Xudo haqqi, bu yerga taslim bo'lish uchun kelmaganman. Ha, mening taslim bo'lishga haqqim yo'q. Hali dunyo kezishim, kerak bo'lsa jang maydonidagi bolalarni qutqarish uchun qo'limga jarrohlik asboblari qo'rqmasdan tutishni o'rganishim zarur.

Falastindagi musulmonlarning taqdiriga qayg'urayotgan bu qizning fikrlashi meni hayratga solayotgani ayni haqiqat. Men uni diqqat bilan tinglardim. Uning o'z oldiga qo'yayotgan maqsadlari bu qadar murakkab va mashaqqatli bo'lish ehtimolini tasavvur etishga ham qodir emasdim. Shundog'am bari ayon. Biz avval mayda-chuydalar to'g'risida gaplashishimiz juda zarur edi.

– Sen-chi? – birdan sukunat bag'rini yorib o'tgan maftunkor ovozi ila e'tiborimni tortdi.

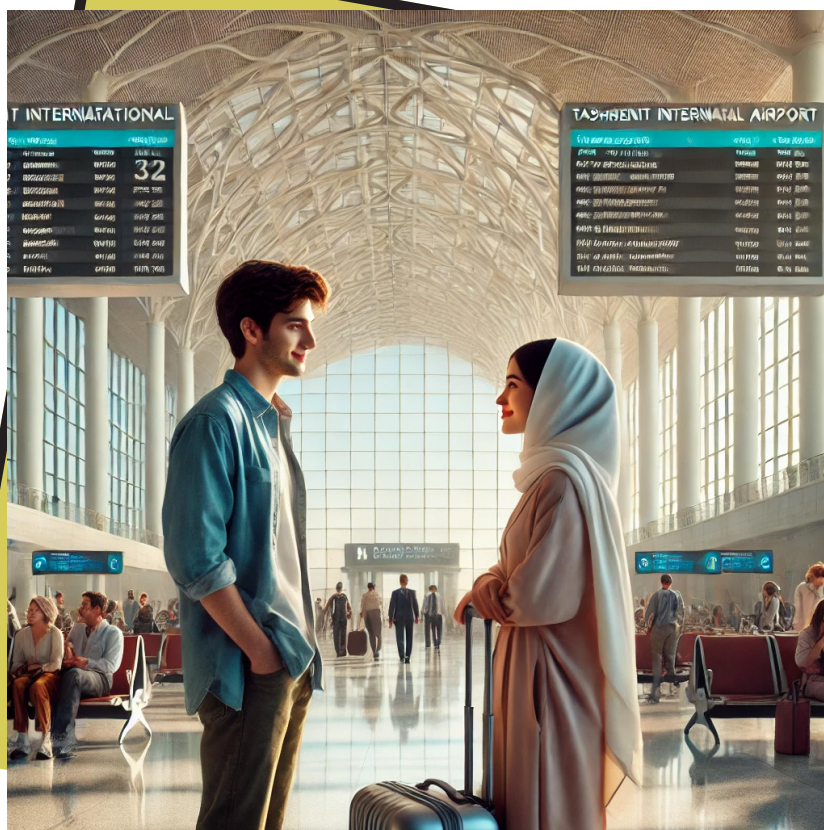
– Sening orzularing nimadan iborat?

– Menmi? Men... – Atrof-ga alanglab bo'shashib qolgan yuragimning dardiga malham tilanib har narsadan najot izladim. So'ng:

– Ana u mashinani ko'ryapsizmi? Ha, o'sha kichkintoyini. Uning rusumi Tiko. – Birdan bolaligim va Otam doim ushbu mashinada bizlarni aylantirib bozorga olib chiqishi yodimga tushib o'rtanib ketdim.

– Nega Lamborjini emas?

Birdan qah-qaha otilib chiqdi ichimdan. Mariyam juda sodda. Holatni hech anglay olmasdi. Tabiiyki, Lamborjini Dubayda oddiy rusum. Uzatsa qo'l yetadigan mashina. Qolaversa, Mariyam... Uning dunyoqarashida hech qanday qobiq yoki chek-chegara yo'q!

Ketish oldidan ilkis – seni uchratganimdan juda mamnunman, buning uchun Allohga hamdlar bo'lsin. O mening o'zbek, yozuvchi do'stim, ko'rishguncha, deb taksiga o'tirdi.

– Amin, Mariyam. Amin. Uni kuzatib men ham avtobusga o'tirdim. Uyga yetib kelgach, usti aji-buji yozuvlarga to'lgan qog'ozlarni bir joyga to'dalab yoqa boshladim. Qarshimda yonayotgan olov haqiqiy edi. Olov ichidan mo'rt so'zlarning qisirlashi eshitalardi. Ahvolim esa juda abgor. Bar-moqlarim bo'lsa titragani-titragan. Bir zum ko'zlarimni yumib, urush maydonida dahshatdan har tomonga o'zini urayotgan va yara-dorlarni izlayotgan bir hamshira qizni tasavvur qildim.

Shu zayl ishga, ishdan uyga qatnab uzoq yashadim. Ma'lum bir muddat o'tgach meni yo'qlab vodiylilik bir shoir qadam ranjida etdi. U odati bo'yicha oyda yoki yilda bir yangi yozilgan she'rlarini o'qib berish, yo maqtanish, yo fikr olish uchun kelib turadigan ashaddiy do'stim edi. Vatan man-zumasi mavzusida jo'shib-yonib qofiyasi qiyomiga kelgan ijod mahsuli bilan o'rtoqlashib, so'ng yana iziga qaytdi. Men bo'lsa doimgidek u nimalar haqida avj olganini eslay olmasdim. Quloqlarimga kirgani faqat muhtoj ijodkorlarga tarqatilayotgan uylarda ijodkordan bo'lak barcha yashayotgani haqidagi kirdikorlar edi.

Na bir o'qigan kitoblarimda, na bir ishimda halovat qoldi. Xayolimni, jang maydonida onasini vayronalar ostidan izlab yurgan yosh go'daklar egallab olgandi. Mariyamning xayolida-chi, nimalar bor? U hozir qayerda?

Kafega kirib borar ekanman, atrofidagi manzara tanishligi uchun darrov barchasini esladim. Belimga fartukni mahkam bog'lab buyurtma olishga tushdim. Barbek qaysidir mehmonga, Frappe tayyorlayotganini ko'rib doim Mariyam o'tiradigan stol qarshisiga yugurib keldim. Qarasam, u joy bo'm-bo'sh. Hech kim yo'q.

Ishni tugatgach avtobusga ulgurish maqsadida bekatga intildim. Ulgurmadim. Shahar bo'ylab tun bag'rini fonuslari bilan jadal yorib o'tayotgan mashinalar orasida Lamborjini ham bordir, ehtimol. Tadoriklanib ufqqa dovur qo'limni cho'zdim. Hatto, orzulari ham kichik bo'lgan ko'rimsiz odamning ishorasiga e'tibor berib to'xtagan yagona ulov Tiko bo'ldi.

Uyga yetib kelgach xonaga ichkarilar ekanman, pochta qutisidan xatjildning cheti chiqib turardi. Xatjild ichidan avval bir rasm va qoqi gul chiqdi. Moychechak guli. So'ng maktub.

Maktubga quyidagi so'zlar tushirilgandi.

“Do'stim. Sen bilan kechgan suhbatlarimizni juda sog'inaman. Men hayotda barcha orzularimga erishdim. Din, islom va demokratiya tushunchalari haqidagi bahslarimiz, o'rtamizdagi eng yuksak cho'qqi bo'lsa kerak. Tortishuvlarimizdan ko'p narsa o'rganganman. Xususan, ular menga yaxshi ta'sir o'tkazgani chin. Yaxshiyamki, sening undovlaringga quloq solmaganim. Agar sen aytganday, o'zim uchun yashaganimda hozir G'azoda ayni kerakli shifoxona bo'lmasdi. Hamon o'sha-o'sha qo'rqqoligim qolmagan esa-da operatsiyalarning barchasini muvaffaqiyatli o'tkazyapman.

Alfoz-alfoz kitob o'qiyotganimda sen yodimga tushasan. Internetga kirib sharifingni tersam hech natija chiqmaydi, negadir. Har Nobel mukofoti e'lon qilinayotganda ham Laureatlar orasida birorta O'zbek adibi ko'rinmaydi. Men esa qachondir shu orzuyingni amalga oshirasan, deb hamon ishonaman».

Amin, Mariyam. Amin. Uning orzulari ushalganidan mamnun edim. Ozroq ko'zim yoshlanganini aytmam uyat. Keyin rasmni ko'rib, tamoman bardoshim taslim bo'ldi. Barmoqlarimning titrog'i esa shu on to'xtadi. Bir oyog'i va bir qo'li yo'q qizcha do'stim bilan yonma-yon turardi. Rasm ortiga esa quyidagi so'zlar yozilgan edi:

“Do'stim tanish, bu mening tutingan qizim Yasmina! Uning orzusi yozuvchi bo'lish. Men unga sen haqingda ko'p aytib berganman. Har gal tinglab ko'ngli yorishadi. Kichik mashinani yoqtiradigan katta odam, deb suyunadi”.

Farhod ESHONOV

BALKONDAGI QIZLAR

alabaligimning ilk kunlari sarson-sargardonlikda o'tgan xotiralar bilan yodimda qoldi. "Poytaxt mehmonni yoqtirmaydi" degan gap bekorga aytilmagan ekan. Institutimiz yotoqxonasining sig'imi kam bo'lganligi sabab rektorat faqat uzoq viloyatdan kelgan qizlar uchun o'rin ajratib, yigitlarning ijara uylarga joylashishlari haqida og'zaki bildirish berdi. Elga kelgan to'yga men ham sherik bo'ldim. Biroz kulgili ham tuyildi men uchun. Negaki, gender tengligi borasida bot-bot gapiradigan rektorimizning "dushanba kungi gapi seshanbaga to'g'ri kelmasdi". Bu bilan "Biz ham qizlar singari yotoqxona bilan ta'minlanishimiz shart edi" demoqchi emasman. Aslida, qaror mening ham mantig'im va vijdonim uchun to'g'ri. Shunchaki, gender tengligi haqida ham har o'rinda emas, o'rnida gapirish kerak...

Xullas, bir kun u yerda, bir kun bu yerda yashab, uch oy vaqt o'tdi. Vanihoyat ijaraga uy topdim. Bir o'zim emas, aniqrog'i, sakkizta talaba birga topdik desak to'g'rirog' bo'ladi. Biz, aslida, yangi kvartira emas, yangi "sarguzasht" topganimizni keyin tushunib yetdik.

Uyni makler xizmati orqali topganmiz. Makler aka bizga uyni savdolashmay arzonga berdi, go'yoki bu ishi bilan yordam qilgan odamdek ko'rindi. Hamma arzon uydan xursand edi. Har kuni bir kishi navbatchilik qilar va uyni boshqadan-adoq to'zalar edi. Besh qo'l barobar emas, har kunning farosati shakllanib ulgurganicha ishlaydi. Uyimizning balkonini har kun tozalab qo'ysak ham kimdir oyoq kiyimi bilan yurib, yana rasvo'bo'lib ketardi. Avval bunga hech kim parvo qilmadi, keyin hamima qilgan mehnatini pesh qilib, bu ishni bir-biriga to'nkay boshladi. O'rtada aybdor yo'q. Indamadim. Shunchaki jimgina bu kimning ishi ekanligini aniqlashga kirishdim-u, bu qarorimdan afsuslandim...

Kechga tomon balkonga chiqdim, bilinar-bilinmas oyoq izi, faqat gilamgacha yurilgan, uning ustida ham, ostida ham biror iz yo'q. Qiziq, axir hali yigitlar ko'chadan qaytishmadi-ku yoki men sezmay qoldim-mikan? Shu kabi xayollar bilan yana balkonni tozalab, gilamni beriroq tortib qo'ydim. Ertasi kuni shoshgancha o'qishga ketdim. O'qishdan so'ng kutubxonaga o'tib, birato'la darslarimni ham tinchitib shomga yaqin uyga keldim. Hatto kiyimlarimni almashtirmasdan ilk qiladigan ishim balkonni ko'zdan kechirish bo'ldi. Qarasam, hammasi joyida, gilamning usti top-toza, hech qanday oyoq izi yoq. Yuzimga tabassum yugurdi, "Bo'lar ekan-ku, mana!" deya ortimga qaytayotib gilam chetidan ozgina chiqib turgan oyoq kiyim iziga ko'zim tushdi. Hayratlangancha gilamni ko'tardim. Ne ko'z bilan ko'rayki, gilam ostida yana o'sha izlar bor edi. Bu qanaqasi bo'ldi?

Xonaga qaytib sheriklarimdan birma-bir so'rab chiqdim. Yo'q, ular ham hayron qolishdi. Aniq bu yerda bir gap bor deya maklarga telefon qildim. Axir, u biz bilan uyning narxi ustida tortishmagandi ham, men bo'lsam buni mehribonchilikka yo'yib yuribman. Unga telefon qilib so'rasam, "Qaysidir biringiz uyqisirab yurib chiqsa kerak-da, hozir ishlaring ko'p edi, keyinroq xabarlashaylik" deb shoshib telefonni o'chirdi. Menga u sababini bilsa-da, nimanidir yashirayotgandek tuyildi. Yigitlarga indamadim, ularning ham ko'ngliga o'zinnikidek g'ulg'ula solib qo'yishni istamasdim.

Ko'chaga chiqdim. Podyezd tagida ikki-uch ayol gaplashib o'tirishardi. Ularning yoniga borib, suhbatini olish asnosida bir-ikki narsani so'rashni ko'zladim. Qo'shnilarning aytishicha, bu uyda avvallari bir ayol va o'g'li yashagan ekan. O'g'li besabab o'zini balkonga osib qo'ygani, ikki yildan keyin esa onasi yurak xurujiga uchrab uyida vafot etgani, bechoraning jasadida esa ikki kun uyida qolib ketganini aytishdi. Bularni tinglash davomida suhbatdoshlarimga bildirmaslikka urinsam-da, badanim muzlab, ichimga qaltiroq kirib qoldi. Yuragim har zarbida tomog'imga qarab harakatlanib, kekirdagimga kelib tiqilib qolgandek edi.

O'sha kuni qanday qilib tong ottirganimni bilmayman. Ertalab xonadoshlarimni to'plab ularga o'zim eshitgan gaplarni oqizmay-tomizmay aytib berdim. Hamma shokda edi, bir ovozdən boshqa joyga ko'chishga qaror qildik. Maklarga "bizni aldabsiz" deb kalitni qaytarib berdik. Mana, oradan bir yil o'tdi. Ammo yo'lim o'sha tomonlarga tushib qolsa, g'ayritabiiy voqeani eslab, balkondagi oyoq izlaridan qo'rquvga tushaman.

SHARTNOMA PULI TO'LAB BERILADIMI?

O'zbekiston Respublikasida yoshlarning ta'lim olishiga, tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishiga va boshqa bir qator yoshlar siyosatiga doir yo'nalishlarda e'tibor kuchaydi. Shu o'rinda so'zimizni isboti sifatida "Yoshlar daftari" davlat dasturini misol qilib keltirishimiz mumkin.

"Yoshlar daftari" – yoshlarni ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy, psixologik qo'llab-quvvatlash maqsadida tashkil etilgan. Bilim va kasb-hunar o'rganishga ishtiyoqi bo'lgan ishsiz yoshlarning muammolarini aniqlash, bartaraf etish va nazoratini olib borish bo'yicha ma'lumotlar bazasi hisoblanadi. Yoshlar daftariga tuman-shahardagi har bir sektor kesimida mahallabay 14 yoshga yetgan va 30 yoshdan oshgan yoshlar kiritiladi. Yoshlar daftariga kirishning alohida ishlab chiqilgan talablari bo'lib, jumladan, boquvchisini yo'qotgan, yetim, ijtimoiy himoyaga muhtoj, muomalaga va mehnatga layoqatsiz, muqaddam sudlangan, kam ta'minlangan oilalar farzandlari, "Temir daftar"ga kiritilgan oilalarning oliy ta'lim muassasalarida ta'lim oluvchi farzandlari, iqtisodiy qo'llab-quvvatlashga muhtoj yoshlar, ish haqiga ega bo'lmagan va shu kabi bir qator toifadagi yoshlar kiritiladi. Bu turdagi yoshlarga yordam ko'rsatish va ularni yoshlar daftariga kiritish masalalari

bilan hududiy sektorlarda faoliyat olib borayotgan yoshlar yetakchilari, mahalla faollari va mahalla fuqarolari yig'ini xodimlari shug'ullanishadi. Ular yoshlarni qiynayotgan masalalar yuzasidan ijtimoiy, huquqiy va iqtisodiy yordam ko'rsatadi. Har yarim yilda uyma-uy yurib, muammolarini o'rganishadi va "Yoshlar daftari"ga kiritish ishlarini olib borishadi.

"Yoshlar daftari"ga kirishni bir necha yo'nalishlarda amalga oshirish mumkin, xususan, mahalladagi yoshlar yetakchilariga ariza berish orqali, bunda ular ariza beruvchining turmush sharoitlarini o'rganib chiqadi va yuqorida ko'rsatilgan toifalardan biriga mansub bo'lsa, yoshlar daftariga kiritadi. Yana "yoshlardaftari.uz" sayti orqali

zaruriy ma'lumotlarni kiritadilar va ariza shaklini to'ldirishadi. Shuningdek, saytdan ariza berishning qulayliklaridan biri shuki, ariza beruvchining ma'lumotlari xavfsiz saqlanishiga alohida e'tibor qaratiladi. Uchinchi yo'nalishi esa 1003 qisqa raqamiga qo'ng'iroq qilib, ariza qoldirishlari mumkin, bu yoshlarga telefon orqali tez, qisqa va oson ariza qoldirishni ta'minlaydi.

Arizalar 5 kun ichida o'rganib chiqilib, ularga "Yoshlar daftari"ga kiritish haqida tavsfiyanomalar beriladi. Yoshlarning murojaatlari onlayn ravishda sektor rahbari va kotiblariga ko'rib chiqish uchun yuboriladi. Sektor rahbarlari uchun kun muddatda individual arizalarni ko'rib chiqishni tashkil etadi va ularni vazirlik, idora, tashkilotlarning arizalari bilan solishtiradi. Ma'lumotlar bir-biriga mos kelsa, murojaatchi "Yoshlar daftari"ga kiritiladi.

Sektor rahbarlari bir hafta muddatda yoshlarning muam-molarini bartaraf qilish maqsadida yo'l xaritasini ishlab chiqadi va uni tasdiqlash uchun xalq deputatlari tuman kengashlariga kiritadi. Yo'l xaritasi tasdiqlangandan keyin ijrosini ta'minlash maqsadida sektor rahbarlariga yuboriladi.

Daftarga kiritilgan moddiy ahvoli og'ir yoshlarga bir martalik moddiy yordam, tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanayotgan yoshlarga subsidiyalar ajratiladi, yoshlarni kasb-hunar, haydovchilik va qayta tayyorlov kurslarida o'qitish to'lovlari to'lab beriladi, yoshlar o'zini o'zi band qilishi uchun zarur bo'lgan mehnat qurollari va asbob-uskunalar olib beriladi. Yosh oilalarga turar joy kompensatsiyasi to'lab beriladi. Ro'yxatga kiritilgan yoshlar davlat, xususiy, xorijiy OTM-larda, texnikum va kollejlarda tahsil olayotgan bo'lsa, ular kontrakt to'lovi bo'yicha imtiyozlardan foydalanishi mumkin. Bundan tashqari, bu turdagi imtiyozlardan faqat bakalavrda tahsil olayotgan talabalar emas, balki magistratura bosqichida o'qiyotgan yoshlar ham foydalanishi belgilab qo'yilgan. Bunda bakalvriat bosqichida tahsil olayotgan talabalar kunduzgi, sirtqi va kechki ta'lim yo'nalishlarida, magistraturada esa faqat kunduzgi yo'nalishlarda o'qishni davom ettirayotgan bo'lishlari kerak.

Arizalar 5 kun ichida o'rganib chiqilib, ularga "Yoshlar daftari"ga kiritish haqida tavsfiyanomalar beriladi

“Yoshlar daftari”ga kiritilgan yoshlarga kontrakt to'lovini to'lab berishning bir nechta talablari mavjud bo'lib, ular quydagilar: kontraktning 50 foizgacha qismi to'lab beriladi, biroq bunda kontrakt to'lab berish miqdori BHMning 50 baravaridan oshmasligi belgilangan. Masalan, bir talabaning kontrakti 44 million so'm, uning yarimi esa 22 million so'mni tashkil qiladi, tabiiyki bu ko'rsatkich BHMning 50 barovaridan yuqori, unga kontraktning yarimi emas, balki BHMning 50 barobari, ya'ni 18 million 750 ming so'm to'lab beriladi.

**49 453 talabaga
ta'limni davom
ettirishi uchun
132 milliard so'm
kontrakt pullari
to'lab berildi**

Bilgan yaxshi

Xulosa qiladigan bo'lsak, bugungi kunda yoshlar o'z kasbiy faoliyati bilan shug'ullinishi yoki oliy ta'lim muassasalarida o'qish va boshqa yo'nalishlarda o'zini band qilishi uchun ijtimoiy, ma'naviy va eng asosiysi, moddiy imkoniyatlar ko'lami kundan kunga ortib bormoqda. Jumladan, o'tgan yil davomida ijtimoiy himoyaga muhtoj 49 453 nafar talabaga ta'limni davom ettirishi uchun 132 milliard so'm kontrakt pullari to'lab berildi; bundan tashqari, ishsiz bo'lgan 18 544 nafar yoshga 59,8 mlrd so'mlik asbob-uskuna va mehnat qurollari ajratilib, mahallaning o'zida bandligi ta'minlandi. Band bo'lmagan 17 321 nafar yosh ilm-fan, zamonaviy kasblar va haydovchilikka o'qitilib, 26 milliard so'mlik o'quv kurs xarajatlari to'lab berildi. Ushbu ma'lumotlarni Yoshlar ishlari agentligining axborot xizmati e'lon qildi. Bunday imkoniyatlar yoshlarning o'zini rivojlantirishi, ta'lim olishi va ish bilan ta'minlanishi borasidagi juda katta islohotlar samarasi deb ayta olamiz.

Dostonbek ANVAROV
Toshkent davlat yuridik
universiteti talabasi

27-dekabr

SO‘Z ZARGARI

**IBROHIM
G‘AFUROV**

TUG‘ILGAN KUN!

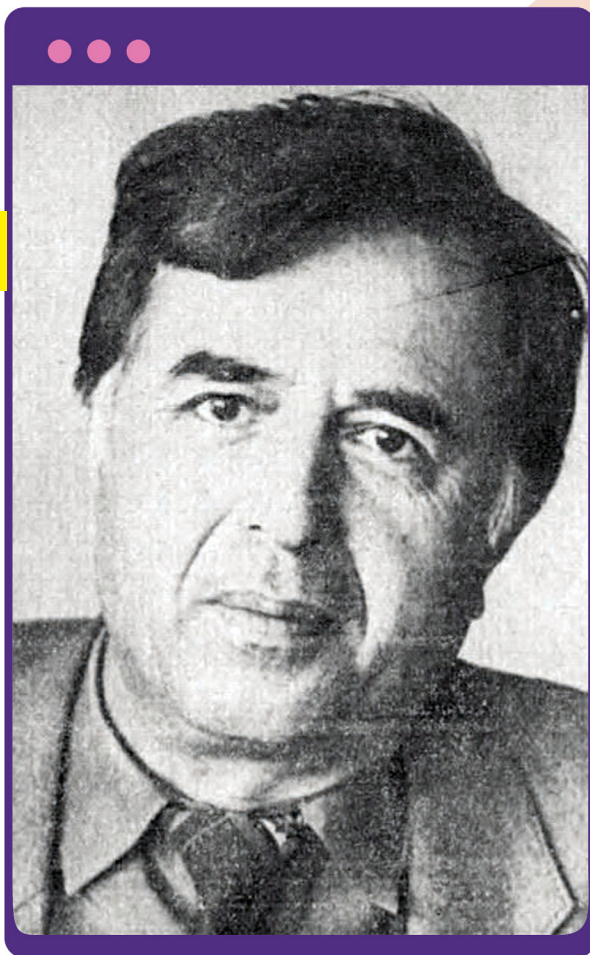

Aytgim keladi: nomusni daraxtdan o‘rganing! Qarang, u hayot sharbatlari yugurayotgan tanasini qanday parda qobiq bilan o‘raydi. Bir joyi kesilsa, darhol shu kesilgan o‘rinni qobiq bilan berkita boshlaydi.

Tabiatda hayo hukmron. Yashash zarurati shuni taqozo qiladi.

Odam muhabbatsiz yashay olmaydi. Muhabbat bo‘lmasa, har qanday molidunyo, obro‘-e‘tibor tatimaydi. Yosh o‘tib muhabbat o‘ladi, o‘rniga izzat-ikrom keladi, deyishadi. Shunday bo‘lishi mumkinmi? Muhabbat o‘rnini izzat-ikrom bosa oladimi? Yo‘q. Muhabbat o‘lishi mumkin, agar uni o‘ldirsangiz. Muhabbat yashnashi mumkin, agar uni yashnatsangiz. Bu noyob hodisa insonning ixtiyor-irodasiga, o‘zini nimalarga va qanday tayyorlaganiga bog‘liq. Odam o‘zida o‘lmaydigan muhabbatni tarbiyalagan bo‘lsa, bunday muhabbat, bilingki, to‘qsonda ham o‘lmaydi. To‘qsonda ham odam yosh yigitlardek ishqiy g‘azallaryozadi, mo‘yqalami o‘ta hassos suvratlar chizadi, odamzodni lol qiladigan ajib musiqalar yaratadi. Insoniyat buning ko‘p ajoyib misollarini biladi.

Umuminsoniyat irodasi insoniyatni u qayerda yashamasin, qayerda tug‘ilmasin, qaysi irqqa mansub bo‘lmasin, birlashtirib turadi. Insoniyat boshiga xavf tushgan kezlarda birlashadi. Aks holda insoniyat fashizm vabosi yoxud termoyadro jalalari ostida allaqachon yo‘qolib ketgan bo‘lardi.

Ayrim toifa odamlar irodasiz yashash – passiv hayot kechirishni o‘zlariga qulay deb biladilar. Qorin g‘amidan boshqani hatto xayolga ham keltirmaydilar. O‘z irodalarini qulchilik va tobelikka bo‘shatib beradilar. Bo‘ysunishda, irodasizlikda behad hatovat, tinchlik, shukrguzaronlik topadilar.

Bahorda topganni qishda yo'qotdim,
Fasllar qo'ynida qolib ketdi baxt.
Xo'shlashgan kunimiz terakdek qotdim,
Meni qavmim dedi yalang'och daraxt.

Qorginam, qorjonim, sen ketding erib,
Erimoq istar-u eriy olmas dil.
Mana, yangi yilga men keldim kirib,
Ammo olib qoldi uni eski yil...

Abdulla SHER

Fransuz rassomi Klod Monening
1875-yilda ishlangan nomsiz kartinası.